

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Caput quartum. Fortuna doctrinae Origenianae

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

- A sionem ad Fabianum Papam dedit, exortientes hareses acerrime infectatus est, nullam cum Hæreticis societatem iniit, Catholicorum Episcoporum familiaritate ad mortem usque constanter usus est? Caverat certe iam ante Iustinianum Nicæna Synodus, ne absente eo, cuius agebatur causa, sententia ferretur. Vnde præclare Pontianus Episcopus in Epistola ad Iustinianum. *In extremo Epistole vestre cognovimus, quod nos non mediocriter remordet, debere nos Theodoram, & scripta Theodoretæ, & Epistolam Iozæ damnare. Eorum dicta ad nos usque nunc minime pervenerunt. Quod si pervenerunt, & aliqua ibi apocrypha, quæ contra fidei regulam sunt, legerimus; dicta possimus respicere, non auctores iam mortuos præcipiti condemnatione damnare. Quod si adhuc vivet, & correcti errorem suum non condemnarent, nisi sine damnarentur. Cum autem ergo Iustinianus in Edicto adversus tria Capitula: Si vero quidam dicunt non oportere Theodoram post mortem anathematizari, sciant quidalem Hæreticum defendunt, quod omnis Hæreticus usque ad finem vite in suo errore permanens, iuste perpetuo anathematizatus, & post mortem subicitur: & hoc in multis Hæreticis & antiquioribus & propioribus factum est, idest Valentinio, Basilide, Marcione, Cerintho, Manicheo, Eunomio, & Bonofo: hoc autem idem & in Theodoro factum est, & in via accusato, & post mortem anathematizato à sanctis Patribus; minime id pertinet ad Origenem; nam etiam in erroribus lapsus sit aliquando, ab iis tamen, postquam ab Ecclesia semel forent damnati, recedere se nolle nequam professus est: error fuit in intellectu; pertinaciæ crimen in voluntate non fuit. Denique suam Origeni famam & nomen fati asseruit Leo III. Pontifex maximus, cum inter Lectiones ex Patrum lucubrationibus decerptas, & Romano insertas Breviario, nonnullas quoque ex Origenianis libris petitas eidem inseruit.*
- C Qui ergo omnem haresicos suspensionem ab Origene abesse volunt, cum iis qui invidioso Hæretici nomine ipsam infamant, ita conciliari posse censeo; si duplici notione sumi Hæretici appellationem dicamus, vel ad eum significandum qui haresim aut fabrefecerit aut secutus sit, eam licet ejurare paratus, simulatque fuisset ab Ecclesia repudiata; vel ad designandum eum qui non haresicos duntaxat auctor & assecla, sed perpetuus etiam propugnator, & pertinax ad versus Ecclesiæ auctoritatem assertor fuerit: priore igitur notione Hæretici nomen à Patribus Adamantio imponi, ut haresicos auctor, non assertor significetur. Quo sensu orthodoxi quoque Patres quamplurimi hæretici dici possunt, velut Irenæus, Papias, Cyprianus, & alij. Hac insuper adhiberi potest responsio, ignominiosam Hæretici appellationem non aliter ab Ecclesia, quam ex hypothesi cuiquam infligi, ita si D Ipreis Ecclesiæ decretis in haresi obierit; quæ quidem in Origenem minime cadit criminatio. Acquiescamus igitur in hoc Hieronymi placito è Traditionibus Ebraicis: *Hoc unum dico: vellem cum invidia nominis eius, habere etiam scientiam Scripturarum, stocci pendens imagines, umbraque larvarum, quarum natura esse dicitur, terrere parvulos, & in angulis garrere tenebrosos, & in illo ex Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 3. Quod si quis Iudas Zelotes opproberit nobis errores eius, audiat libere;*

Interdum magnus dormitat Homerus,

Verum operi longo fas est obrepere somnum.

Non imitemur eius vitia, cuius vititates non possumus sequi. Erraverunt in fide alij, tam Græci, quam Latini; quorum non necesse est proferre nomina, ne videamur enim non sui merito, sed aliorum errore descendere..... Nunc vero cum simpliciter errorem eius fatear, sic legam ut ceteros, quia sic erravit ut ceteri. Sed dicas: Si multorum communis est error, cur solum persequimini? quia vos laudatis ut Apostolum: tolle amoris scapulo, & nos tollimus ad magnitudinem & in isto è Prolog. libr. 2. in Mich. Nam quod dicunt Origenis me velamina compilare, & contaminari non decere veterum scripta; quod illi maledictum vehementer esse existimant, eandem laudem ego maximam dico, cum illam imitari volo, quem caucis prudentibus & vobis placere non dubito.

CAPVT QVARTVM.

FORTVNA DOCTRINÆ ORIGENIANÆ.

Capitis quarti partitio.

Tribus Sectionibus constat caput istud. I. explicat quid Origeniana doctrina in Oriente passa sit ab Origenis ipsius ætate, ad altercationem usque Hieronymi & Rufini; tum etiam quam in Occidente fortuna iactata sit. II. continet quidquid Origenismi causa actum est, à Theophili diffidio cum Ægyptiis monachis & Iohanne Chryostomo, ad tempora Synodi Chalcedonenfis. III. ab ea tempestate, ad hanc usque ætatem Origenismi fortunam persequitur.

I. Procellarum adversus Origenis etiamnum viventis doctrinam concitarum series summam repetitur. II. Sedata Origenis morte odia non multo post recrudescunt. III. Paterius Alexandrinus Origenes iunior dictus. Theognostum Alexandrinum inter Origenis affectas ponit Photius. IV. Arianis temporibus Origenis doctrina denuo impugnari cepta est ab Orthodoxis, quod eius sibi patrocinium ascescerent Ariani: V. quam tamen benigne interpretari maluerunt Athanasius, Basilus, & Gregorius Nazianzenus. VI. Origenianas partes tuebantur Hilarius, Euzoius, Titus Bostrenus, Didymus, Ambrosius, Eusebius Vercellensis, B Victorinus Petabionensis, Gregorius Nyssenus, & ipse etiam Hieronymus, qui subinde tamen mutavit consilium; quas oppugnant Theodorus Mopsuestenus, & Apollinaris. VII. Duplex Origenistarum genus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum. VIII. Origenista Heterodoxi ex Aegypti monasteriis fere prodierunt. IX. Johannis Hierosolymitani cum Epiphano & Hieronymo dissensio; X. & Hieronymi cum Rufino; XI. quos in gratiam reducere student Archelaus & Theophilus. XII. Scribit ad Pammachium Hieronymus adversus errores Johannis Hierosolymitani; XIII. & ad Theophilum. XIV. Augustinum quoque per literas ab Origenismo absterret. XV. Romam revertitur Melania cum comite Rufino; XVI. qui cum Apologiam Pamphili, libellum De adulteratione Operum Origenis, & eius libros *de apoc.* in Urbe publ. cassi, à Marcella repressus est. XVII. Certior de his factus Hieronymus libros *de apoc.* interpretatur. XVIII. Tres libros contra Hieronymum scribit Rufinus. XIX. Anastasius Papa damnat errores Origenis, XX. & ipsum Rufinum. XXI. Hieronymus & Rufinus scriptis mutuo se laceffunt. XXII. Mortem oppetunt Melania senior, & Rufinus. XXIII. Origenismi tradux Pelagianismus, Pelagianismi Nestorianismus. XXIV. Renascitur in Hispania Origenismus, sed eliditur opera Augustini; penitusque tandem in Occidente profligatur. D

I. QVAM varia hominum iudicia & voluntates experta sit Origenis doctrina dituros, pauca quadam repetere oportet, praemissa iam à nobis, cum ipsius vitam scriberemus. Demonstratum est autem turbarum omnium, quae adversus Origenem magno Ecclesiae detrimento concitatae sunt, auctorem & incentorem fuisse Demetrium Alexandrinum. Nam cum ab Alexandro Hierosolymorum, & Theotisto Caesareae Episcopis Presbyterij ordinem suscepisset, agre latum à Demetrio, & in eum severe admodum consultum est, qua ludibriis castrationem ipsius propinando, qua per Synodum ex aliquot Aegypti Episcopis à se constatam Presbyterij honore hunc exuendo, & ab Ecclesiae communiione arcendo; cum iam eum docendi munere abdicandum, & Alexandria submovendum alia Synodus sanxisset. Tam gravi autem hominum flagrabat invidia, ut Synodorum illarum decretis consentiret universus orbis, excepta Palaestina, Arabia, Phoenicia, & Achaia. Diximus quoque consentaneum videri, vexandi ejus undequaque causas quarerentem Demetrium, opinionones ob novitatem suspectas, & ab Ecclesiae usu alienas traduxisse, ac forsitan damnaesse: Demetrio autem successisse Heraclam, Heraclae Dionysium Origeni faventem, nec concitas tamen adversus Origenem procellas Demetrii obitu fuisse confopitas, ingravescentibus multorum odiis, quos urebat ipsius gloria. Patebant praecipue horum insimulationibus ipsius Opera; quae vel ex tempore recitata, & ex ore concionantis excepta, ac proinde non satis pensiculate composita; vel ad instituentum secreto Ambrosium, non in publicam lucem lucubrata, & praeter Origenis tamen consilium ab Ambrosio publicata; vel immoderato ingenij luxuriantis calore profusa, malevolorum castigationibus obnoxia erant; cum praesertim adulteratis ipsius Operibus suos etiam errores Haeretici inseruissent, ut diximus. Sed nec facile dictum est, majorine ei fuerint detrimento calumniae invidorum, an infinitae amicorum laudes & praeconia, quibus adversariorum malevolentia acuebatur. *Nonne tibi, inquit Origenes Homil. 25. in Luc. omnes videntur plus amasse quam expedit, & dum virtutem antisculique mirantur, dilectionis perdidisse mensuram? Quod quidem in Ecclesia patimur; plerique enim dum plus diligunt quam meremur, haec isclant, & loquuntur, sermones nostros doctrinamque laudantes, qua conscientia nostra non recipit. Alij vero tractatus nostros calumniantes ea sentire nos criminantur, quae nunquam sensisse nos novimus.* Calumniis itaque appetitus Origenes, & novorum dogmatum

A suspectus, sparsis de se rumoribus mature occurrit, scripta ad Fabianum Papam, aliosque Praefules Epistola, qua sententiam suam de rebus divinis declaravit.

B II. Vita sanctum laudibus profecutus est Dionysius Alexandrinus in Epistola ad Theoretchum, seu Theodotum Casariensem Episcopum, ut à Gobaro apud Photium Cod. 232. proditum est. Et vero quas vivus animorum turbas exciverat Origenes, morientem restinxisse credibile est; nulla enim perseverantis post eius obitum odij indicia veteres nobis memoriae suppeditant. Sed non multo post in superstitem ejus famam novae tempestates incubuerunt. Primum eo extincto Methodium Tyrium Episcopum Diocletiani temporibus doctrinam ipsius impugnasse reperio: narrat quippe Hieronymus scri-
 ptos fuisse ab eo libros De resurrectione contra Origenem, De Pythonissa, & De arbi-
 C trij libertate. Operis De resurrectione fragmentum in sine Panario suo intexit Epiphanius Har. 64. cujus Excerpta etiam repraesentavit Photius Cod. 234. Idem Cod. 235, Excerpta affert ex ejusdem Ecloga *αὐτὸν ἔπι γυναικὶ*. & Cod. 236. *αὐτὸν τὴν ἄνθρωπον*, quibus Origenis dogmata castigantur. At eum sui demum iudicij poenituisse, & velut palinodiam canentem admiratorem se Origenis professum esse in Dialogo quem Xenonem inscripsit, auctor est Socrates libr. 6. cap. 13. Sed Socrati contradicit Baronius ad A. 402, mendacique reum peragit hoc argumento, quod laudatum primo à se Origenem postea damnat Methodius, ut Eusebius tradit apud Hieronymum libr. 1. Apolog. in Rufin. cap. 2. tantum abest ut damnatum à se primo, deinde laudat. Quasi non laudasse primum Origenem potuerit Methodius, & deprehensis postmodum erroribus vituperasse, & iisdem demum excusatis ad priorem sententiam rediisse. Addit Baronius ex Methodij contra Origenem lucubrationibus plurima depromisse Epiphanium; quod facere erubuit, si scilicet pristinam sententiam Methodium revocasse. Valeret id sane, si in Dialogo illo Xenone scripsisset Methodius, quaecunque à se adversus Origenem dicta sunt, falsa esse; sin vero id sibi voluit duntaxat, errasse quidem Origenem, sed errore condonando, nimisque severe eum ac duriter à se exceptum, cui favere potius propter pietatem, & praecleara in Ecclesiam merita debuisset, quo tandem recidit Baronij ratiocinatio? Postremum illius adversus Socratem argumentum hoc est; Methodiani Dialogi mentionem extare nullam apud Eusebium, nullam apud Rufinum, ac proinde suppositivum esse. Videratne vero Baronius sex Apologiae libros à Pamphilo & Eusebio in gratiam Origenis scriptos, in quibus
 D quaecunque pro illo facere poterant, diligenter collecta fuerunt, nec Xenonis proinde Dialogi mentio praetermissa.

E III. Sane tanta erat his temporibus Origeniana doctrinae celebritas & existimatio, ut hinc ad facti poenitentiam adductum fuisse credam Methodium, cum vix quemquam ad suas pelliceret partes; cuncti ferme Adamantio adhaerescerent. Quem tamen à Petro Alexandrino Episcopo & martyre, qui Methodij aetate suppar fuit, male habitum reperio. Loca quaedam ex ipsius libris profert Iustinianus in Epistola ad Menam, unde quam insensus ipsi adversus Origenem animus fuerit, intelligitur. Tunc autem inter sectatores Origenis Alexandriae florebat vir magni nominis Pierius Presbyter, quem rara eruditio, indefessus labor, felix ingenium, temperantia ac paupertatis studium, utiles & iucundae
 F ad populam conciones tantum commendarunt, ut junior Origenes diceretur: quasi in ea laude, laudum omnium, qua Ecclesiasticum virum deceant, summa contineretur: *ἦν γὰρ πῶς ἐν τοῖς ἀριστοῦσι τοῖς ὁμοῦσι* Tunc enim inter celeberrimos Origenes habebatur, inquit Photius Cod. 119. ubi de Pierij scriptis disserit. Idem Cod. 106. Theognosti Alexandrini Hypotyposon libros septem recensens, eum ait sive ascedandi, sive defendendi Origenis studio ductum decrevisse Dei Filium esse creatum, & ratione praeditis tantum praesse, eademque de Spiritu sancto ac Origenem proposuisse, & corpora Angelis ac Daemonibus item ut illum tribuisse. At Codice tamen 232. Athanasium scribit Photius Theognostum in multis locis admittente. Sane studiosissimum virum, & disertum, & admirandum eum appellat Athanasius, ipsiusque praesidium adversus Arianos usurpat: atque idcirco praeter-
 missam ab Eusebio mentionem illius probabile est, quod ab Arianis partibus fuerit alienus. Quapropter corruptas ab huius sectae patronis, quemadmodum & Cle-
 mentis librum eodem titulo inscriptum, non immerito Andreas Schottus conjectat. Quod si integer ad nos Photij codex pervenisset, aetatem ejus compertam haberemus. Vnum hoc scire licet, Athanasio antiquiorem fuisse illum, Origenem recentiorem.

IV. A Methodij aetate ad Ariana tempora suus Origeni honos videtur constituisse. Otto autem Ario, patrociniū haresis suae quarentes Ariani, Adamantij nomen causae suae praetexere studuerunt. Ex ipsius ergo operibus collegerunt diligenter, quaecunque Filij dignitate labefactare, vel suam denique de Trinitate opinionem iuvare videbantur. Atque id tolerabile erat, si hac sine vaeordia ipsorum stent; verum nefaria etiam doctrinae vitus iisdem passim affuderunt scriptis, ut suum penitus Origenem facerent. Cujus ad ele-
 bb iij

Hieron. in
libr. De
script. Eccl.
cap. 94.

Athanas.
De Synod.
Nican. de
verbo. c. 2
peccat. in
spu sanct.
Schottus in
Sibit. ad
Photij Cod.
106.

vandam auctoritatem, qua tantum gloriabantur Ariani, animum appulerunt Orthodoxi: A reclamantibus è contrario Ariani, & suum Origenianam doctrinam ac famam honorem seruari merito volentibus. Quot ergo fere vel fautores habuit Ariana hæresis, vel oppugnatores; totidem propemodum Origenianam doctrinam vel amplexi sunt, vel detestati: nec aliunde tempestates adversus eum hoc tempore coortas existimo. Partium istarum studia manifesto certas in clarissimis horum temporum Præfulibus, Eustathio Antiocheno, & Eusebio Cæsariensi. Hic Arianae factionis signifer, quemadmodum appellatur ab Hieronymo libr. 1. in Rufin. cap. 2. ut Origeniana fama confunderet, ad scribendam pro Origene Apologiam induxit amicum suum & familiarem Pamphilum Presbyterum, Origenis ita studiosum, ut omnes Origenis libros undequaque conquisitos Cæsariensi Ecclesie dedicaret (verba sunt Hieronymi in Epistol. ad Marcell.) & maximam eorum partem manu sua describeret, qui Hieronymi ætate in Cæsariensi Bibliotheca etiam tum servabantur. Causam Apologiae scribendae hanc fuisse narrat Photius Cod. 118. ut ad pios homines ad metalla ob Christi causam damnatos solatij ergo mitteretur. Cum eam vero martyrio extinctus absolvere non potuisset, supremam adjecit manum Eusebius, & in Historia quoque Ecclesiastica pro Origeniana causa præclare decertavit. Ægre quidem id fert Anastasius Bibliothecarius, nam in Historia non semel queritur multorum pietate ac doctrina illustrium virorum laudes Eusebium iniquo silentio obtinuisse, vel leviter tantum & invidiose attigisse, quo summa omnia tribueret Origene suo, *nesciens quæ diceret, vel de quibus affirmaret.* Quasi vero alium fama ac meritis parem Origene tulerit hæc ætas. Illius quidem laudes mala forsitan mente congestisse Eusebium fatendum est, sed quoad rerum gestarum attinet fidem, Epiphanium tere, vel Hieronymum, aliosve consentientes habuit. At Eustathius stans ab Orthodoxis, proptereaque Sabellianismi ab Ariani insimulatus, Origenem adortus est, eisque sententiam de Engastrimytho peculiari opere explodendam suscepit. Scribit Pamphilus in priore libro Apologiae, quem interpretatus est Rufinus, tanto hominum illorum odio tunc temporis arsisse Origenem, ut non ille solum *velut hæreticus accusaretur, & corruptio, & perditio animarum,* sed ejus etiam scriptorum lectioni dediti profcinderentur, & venia conferentur indigni, quæ iis condonari solet, qui profanis vel hæreticis libris addicti sunt, planeque pro Hæreticis habentur. *Denique, inquit, cum multis huius vite, & religiosis proposito virus, in quibus nihil profus culpa invenitur, inimicitias propter hoc solum habent, si eorum studia circa memorati viri libros propensius esse perspexerint, invidiosus etiam ista fingentes, quod ab his in loco sanctorum Apostolorum, vel Prophetarum, tam ipse, quam dicta ejus habeantur.* Addit paulo post indoctos plerosque, ac in Origenianorum voluminum tractatione rudes, vel rerum in quaestione positarum ignaros, incognita tamen causa Adamantium calculo suo damnare fuisse solitos; alios bonam frugem, qua ipsius referti sunt libri, prætermittere; noxia quæque & criminationi opportuna ad invidiam faciendam colligere; nonnullos etiam in eius lectione versatos, postquam per eum satis profecisse se intellexissent, tum vero à magistro suo discessisse, & anathematis eum contodisse, ne quid ab eo scilicet accepisse viderentur. Deinde subjicit: *In tantum autem horum de quibus diximus progressi malitia est, ut quidam etiam conferbere adversus eum ausi sint, & libellis eadus derogare ei viro, qui per 102 annos magister Ecclesie fuit.* Tradit insuper libros eos potissimum fuisse appetitos, quos per spatium & quietem in secreto conscripserat, quod in iis apertius disse-ruisse existimaretur; præ aliis vero libros *αὐτῶν* in quibus dogmatum suorum velut penti collocaverat. Novem autem præcipuis capitibus constabant criminationes adversus ipsum à malevolis confictæ, quas recenset & refellit Pamphilus, & nos supra fuisse excussimus. Itaque moriens Pachomius Abbas Monachos suos ab Origenianarum lucubrationum lectione severa obtestatione abstruit.

V. Has turbas Origene peperit Ariana factio, dum eius suffragium studiosius ambit: quam cum acrius ulciscerentur Orthodoxi, Origenis causam non satis distinxerunt ab Ariana, & utramque damnarunt. Affectus quoque eadem habentis, unde in multis à Basilio non admissum, maxime ubi Arianorum confirmaret hæresim, scribit Gobarus. At utrumque crimine exolvit Athanasius, ut superius à nobis traditum est; nec plura illi fuit Catholicarum partium, quam veritatis studium: ipseque Basilii & Gregorius Theologus objecta sibi ab Ariani Adamantij testimonia, in commodum trahere maluerunt sensum, quam contemptis iisdem debito honore auctorem fraudare. Imo vero ex ejusdem Operibus assidua lectione à se contritis, egregia quæque selecta in unum congesterunt volumen, & ob res præclare cogitatas Philocalia titulo inscriptum (unde & Origenem *φιλικάριος* nominat Gregorius Nazianzenus in Epistolis) ad Theodorum Tyaneum Episcopum miserunt. Quinetiam ferantur iidem, quotiescunque Origenis scripta legentes, Dogmata ipsius propria, & à communi usu discrepantia nanciscerentur, geminum χ affixisse,

Anast. in
Hist. ad A.
Chr. 244.
246.

Gob. a.
fud Phot.
Cod. 232.

A Platoniorum more, qui cum Platonem lectarent, loca insignia hoc caractere notabant: ut refert Laertius in Platone. Hac lectione instructus uterque Arianorum impetus fortiter retudit. Id ex Socrate discimus, qui & illud addit: *μέγα γὰρ πλεῖστον τοῦ αἰεθροῦς ἡσέβητος* Secret lib. 4 cap. 26. *Τοῦτον quippe orbem tunc temporis magna Origenis gloria pervaserat.* Scripris profecto Apologus tutati sunt ipsum viri illustres, quo tempore defensionis ejus operam suam Pamphilus consecravit, ut testificatur Photius Cod. 118. Ipsi tamen nonnulla, dissimulato licet eius nomine, carpunt Achanasius, & Basilius. Ille in Vita Antonij lapsus animarum, & conversiones è mentibus in animas reprehendit: hic in tertio Commentariorum in Hexaëmeron damnat anagogicas ipsius expositiones, quibus Virtutes quasdam superiores, quas locum in caelo tenere merita sunt, aquis quas sunt supra firmamentum, significari docet; quae vero inde deturbatae sunt, aquis notari quae sunt sub caelo.

VI. Dum pro Origene starent Semones illi, ipsum sibi in scribendo affectandum proponebat Hilarius Pictaviensis. Narrat quippe Hieronymus hunc in Phrygia exulantem magnam Psalmodum partem commentariis illustrasse, in eoque Opere imitatum fuisse Origenem, nonnullis tamen de suo adjectis; expositiones etiam in Iobum & in Matthaeum è Græco Origenis in linguam Latinam transfudisse. Auctor est præterea Hieronymus Euzoium Casariensem Episcopum Gregorij Nazianzeni condiscipulum & aequalem, corruptam Bibliothecam Origenis & Pamphili in membranis instaurare esse constum: Origenianas etiam partes secutos esse Titum Bostrorum Episcopum, & Didymum Alexandrinum, quem apertissimum Adamantij propugnatores appellat, quique editis in libros *ἑπτὰ ἀρχαίων* Commentariolis nihil non orthodoxum iis contineri pertendit, quemadmodum & Eusebius. Ambrosium quoque Mediolanensem, Eusebium Verellensem, & Victorinum Peta-bionensem multa Origenis vel Latinitati donasse, vel imitatos fuisse tradit idem Hieronymus. Tam aperte autem Origeni adhaesit Gregorius Nyssenus, ut non cum solum profecutus sit laudibus, sed dogmata etiam eius aliquot tenuerit: adeo ut ab Origenistis corrupta ipsius scripta, & adulterata peculiari libro demonstrare conatus sit Germanus Patriarcha, cuius excerpta habet Photius Cod. 233. Certe in Disputatione de homine, animarum *ἡμετέρας ἐξέλιξεν & μετέσπειρεν* reprobat Gregorius, à nomine autem Origenis abstinet. Hieronymum quoque ipsum etiam tum juvenem, portentosum Origenis ingenium, & singularis eruditio ita ceperant, ut in eius laudes saepe excurreret, & pro mero Origenista haberi posset: verum per ignes cineri doloso suppositos incedere se subinde intelligens, pedem retulit, ut in sequentibus declarabimus. Nec tot tamen Origeniani nominis patronis absterriti sunt Theodorus Mopsuestenus, & Apollinaris, quominus illi palam hic detraheret, ille multis etiam scriptis opusculis oppugnaret; sed levis est momenti Hæreticorum hominum obtrectatio. Auctor quoque Dialogorum, qui Casario Gregorij Nazianzeni fratri adscribuntur, & Maximi tamen Casario recentioris, & Gregorij Nysseni fragmentis facti sunt; Auctor, inquam, ille de Origene male sensit ac scripsit, *μυσολόγοι* eum appellans, *ἀποκρίσει δὲ ἡλθόντα, ψυχὰς δὲ ἡΐθεοντα*. Diator. 3. R. p. 151. *Auris quidem mulcentem, animas vero minime nutritientem*; & *ἡ δὲ ἄρρητος ἐπισημύων*, inepta & frigida allusione, quales Scrip-tor ille comminisci amat: & *ἀσολώτατον*. Item dogmata eius *ἡλιθιωμένα, φθορογενεῖα, τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πατέροις* esse dicit.

Manifestum porro est ex superioribus quantum erraverit Halloxius, alijque nonnulli, qui ante Epiphaniij cum Iohanne Hierosolymitano & Chrysostomo disensiones, Origenem à nemine pro Hæretico habitum fuisse, primumque Epiphanium in eum signa movisse memoria prodiderunt: nam *velut Hæreticum accusatum* fuisse diserte scribit Pamphilus in Apologia; & quam gravibus peteretur criminibus declarat ipsa hæc Apologia, nam *Ipsum nomen Apologetici*, ut ait Hieronymus Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. *ostendit accusationem; non enim defenditur nisi quod in crimine est*: declarant & Apologia complures quæ à multis magni nominis viris Pamphili tempore pro Origene conscriptæ sunt. Nec repugnat, quod Augustinus Hieronymum rogat per Epistolam, ut sibi Origenis errores aperiat; nam propter Græcæ linguæ incertiam, in ea ignorantione fuit Augustinus.

VII. Adhuc cum Origene præclare actum erat, neque tantum illi ignominiae inessent adversarii, quantum celebritatis, inclarescente in dies doctrinæ fama, fuerat adeptus; cum susceptus quosdam inter Ecclesiasticos viros inimicitis, partim Origenismi, partim privati odij causa, maximis motibus universa Ecclesia concussa est. Quod si accurate singula consecrari nobis esset propositum, in immensum cresceret istud opus, & ultra circumseptos lucubrationi huic cancellos excurreremus, adeo longa est injuria, longæ ambages; sed summa duntaxat rerum fastigia persequemur. Quod ut ordine procedat, res altius repetenda est. Consentiente in Origenis laudes toto propemodum orbe, contigit ut nonnulli egregia eius dicta factaque pro merito demirantes, ipsius etiam

errores parum prudenter tuerentur, studiis suis moderari nescientes, Origenique recte A
 sentienti adherescere, erranti nuntium remittere. Hinc duplex prodiit Origenistarum ge-
 nus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum. Inter Orthodoxos ponimus, qui proxime lau-
 dati sunt, Origeni summa omnia calculo suo tribuentes, ab ejus vel discedentes, vel dif-
 cedere paratos erroribus, simul atque fuissent perspecti, & ab Ecclesia damnati. Iisdem ac-
 censemus Iohannem Chrysostrum, Theotimum Tomitanum, & aliquos ex iis quos
 Origenistarum causa vexatos fuisse infra narrabimus. Heterodoxis adscribimus Didymum
 Alexandrinum, Iohannem Hierosolymitanum, Evagrium Ponticum; Palladium Gala-
 tam, Isidorum, Rufinum, & complures ex Ægyptiis Monachis qui Nitriam montem in-
 colebant, quosque Origenismi veneno primos fuisse imbutos narrat Nicetas Thesaur. or-
 thod. fid. libr. 4. Har. 31. Peculiari commentario Origenistas Monachos laudare institue-
 rat Rufinus, ut ab Hieronymo accepimus, cuius hæc sunt verba ad Ctesiphontem, cap. 2.
 Librum quoque scri, si quasi de monachis, multosque in eo enumerat, qui namquam fuerunt, & quos
 fuisse scribit, Origenistas, & ab Episcopis damnatos esse non dubium est, Ammonium videlicet, & Euse-
 bium, & Euthymium, & ipsum Evagrium, Or quoque, & Isidorum, & multos alios, quos enumerare ta-
 dium est. Et juxta illud Lucretij:

*Ac veluti pueris absinthia terra medentes
 Cam dare conatur, prius oras pocula circum
 Contingunt melis dulci flavoque liquore;*

ita ille unum Iohannem in ipsius libri prænit principio, quem & Catholicum & sanctum fuisse non da-
 biam est, ut per illius occasionem ceteros, quos posuerat Hæreticos, Ecclesia introduceret. Iohannem C
 Chrysostrum his significari recte asserit Marianus Victorius; sed fallitur, alium hunc esse
 opinans Evagrium ab Evagrio Pontico Hyperborita, uti ab Hieronymo alibi appellatur.
 Quemadmodum autem Origenistas Latine celebrare Rufinus instituit; ita idipsum Græce
 à Palladio factum est, in Lausiaca Historia: quo opere Isidori, Dorothei, Ammonij, Eva-
 grii, Or, Potamiana Origenis discipula, Didymi, aliorumque Adamantij sectatorum vi-
 tas complexus est. Porro non quoscunque inter Heterodoxos Origenistas ponimus, pro
 Hæreticis haberi velim; tralatitium enim est, non errore, sed pertinaciam Hæreticum fa-
 cere. Melania, puta, ex hoc licet grege, inter Sanctos tamen relata est; & ex Monachis il-
 lis Nitriensibus nonnulli in Pseudosynodo ad Quercum habita errata sua sibi condonari
 postularunt & impetrarunt. D

Atque hæc Origenistarum distinctio diligenter notanda est: nam Monachos illos Ni-
 trienses, qui hac tempestate Origenistarum appellatione infamabantur, Hæreticos fuisse
 cenfer omnes Baronius, nec tam Origenis gloriæ favisse, quam ipsius opinionibus mor-
 dicus adhasisse: que mihi videtur sententia Chrysostrum, & Theotimo Tomitano Episco-
 po, sanctissimis viris, perquam esse contumeliosa. Ab ipsis alij omnem erroris suspicio-
 nem amotam esse volunt, & totius concertationis invidiam convertunt in Episcopos Ori-
 genistis infensos, quos propriis similitudinibus Origenismi causam prætexentes, inique vi-
 ros infontes vexasse perpendunt; piissimorum hominum Hieronymi & Epiphaniij auctori-
 tatem ac testimonium insuper habentes, iisque Palladij, meri Origenista, à quo Chrysostrum
 vita conscripta est, suffragium anteponentes. Heribertus Rolvveydus, historiae Ecce-
 siasticae scrutator diligens, hos inter medios incedit, & viros illos qui Origenismi nomine
 traducti sunt, dogmata primum Origenis defendisse, deinde vero repudiasse conjecat:
 quod, si ita esset, ab illorum, vel sequentium temporum scriptoribus, omnia adversus Ori-
 genem, vel pro Origene argumenta studiose colligentibus, minime sane fuisset prætermis-
 sum. Superest igitur, ut dicamus Origenistas fuisse duplicis generis, Orthodoxos, & He-
 terodoxos; & invidiosum hoc nomen multis immerito, pluribus etiam iure fuisse tribu-
 tum. Fidem opinioni nostræ faciunt hinc Græca Menologia, quæ nonnullos ex Origenistis
 in Sanctorum album referunt, & spectata Chrysostrum virtus ac pietas, qui eos ita tutatus
 est, ut eandem quoque sibi appellationem conscisceret; inde Hieronymi & Epiphaniij
 partibus illis hæreseos notam imponentium testificatio. Profecto non unam fuisse Origeni-
 starum omnium doctrinam, nec eosdem mores satis ex Epiphanio evincitur, qui geminum
 illorum agnoscit genus: in quo licet incerta prodiderit, & post ipsum Augustinus, multi-
 plicem tamen hominum illorum fuisse sectam ex eo perspicuum est. Inter eos ut integer-
 rimis nonnulli fuerunt moribus, ita scædam libidinem & Onanismum aliquos exercuisse
 referenti Epiphanio facile credo; quicquid contradicat Halloxius: ex eoque adductum
 suspicor Epiphanium, ut cum præterea non eadem sentire Origenistas omnes inaudisset,
 putaret turpe illud factum, quod morum erat vitium, doctrinæ errorem fuisse, atque ita
 duplicem sectam constitueret. Ut miti plerique fuerunt ingenio, ita contentiosi alij, refra-
 ctarij, & cervicosi; velut qui Theophilo Alexandrino Præsuli violentas prope manus in-
 tulerunt, ut dicemus: dicaces alij & petulantes, diæteris sæpe & contumeliis Catholicos
 lacelebant;

*Epiph. Her.
 63. & 64.*

A laceſſebant; velut in eo, quod narramus, diſſidio, Catholicos appellabant Peluſiotas, quod tamquam luto immerſi, & curvi in terras ac cœleſtium inanes eſſent; ad vocem $\pi\lambda\alpha\sigma$, & nomen Peluſij, in Origeniſtarum Nitriensium, & eorum qui in Palaſtina degebant; vicinia ſiti, frigido & ſcurrili joco alludentes. Hieronymus Epistol. 61. ad Pammach. cap. 5. *Ha ſunt ſtrophæ veſtre atque praſtigie, quibus nos Peluſiotas, & jumenta, & animales homines dicitis, quia non recipimus ea quæ ſpiritus ſunt.* Baronium fugit dicti huius ſignificatio, & pro, *Peluſio* Baron. ad Ann. 193. cap. 10. & ad Ann. 400. c. 86. *tas*, legi jubet, *peluſiotas*, quod uterentur Origeniſtæ hac voce, ſuggillantes atque ſubſannantes Catholicos; quaſi crederent mortuos reſurrecturos etiam cum pilis, dum recte dicerent eos reſurrecturos cum ſingulis corporis membris. Verum expoſitionis noſtræ fidejuſſorem damus Hieronymum

ipſum, Epistol. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 3. *Peluſiotas*, inquit, nos appellant. & *luteos*; *ant-*
B *malesque, & carnos*, quod non recipiamus ea quæ ſpiritus ſunt: & cap. 1. *Putant enim me ſuum eſſe*
omnibus, & propter animales & luteos nolle palam dogmata conſiteri. Manifeſtius etiam in Ie-
 rem. 29. 14. *Qua cum audimus diſcipuli eius (Origenis) & Grunniæ (hoc eſt Ruſini) familia*
ſtercora, putant ſe divina audire myſteria; noſque qui iſta contemnimus, quaſi pro brutis habent animan-
tibus, & vocantur maledictos, eo quod in luto iſtius corporis conſtituti, non poſſimus ſentire cœleſtia.
 Ægyptios præcipue Monachos, apud quos maxime vixit Origeniſmus, ingenio fere fuiſ-
 ſe inquieto & turbido, & rerum novarum ſtudioſo, proptereaque in varias hæreſes inci-
 diſſe literis proditum eſt. Inde Aëriani, Euſtathiani, Anthropomorphitæ, Ioviniani, Eue-
 tychiani; aliique id genus ſexcenti prodire: & à vetuſtiori quoque avo Meletianis, &
 Ariani hærentes, antiſitem ſuum Athanaſium probriſ fixerunt. Vnde Hieronymus Apo-
 C *log. adv. Ruſin. libr. 3. cap. 7. Contendi Ægyptum, iuſtravi monaſteria Nitriæ, & inter ſanctorum*
choros, aſpides latere perſpexi.

VIII. Ex hoc hæreſeon, & Hæreticorum ſeminario Origeniſtæ Heterodoxi extiterunt. Narrat Epiphanius Hæc. 64. cap. 4. in Ægypto primum propagatum Origeniſmum apud Ægyptios monachos ſuo tempore floruiſſe. Ac primum Melania ſenior, nobilis femina, cum patria relicta Hieroſolymam pietatis cauſa concederet, facta inter Nitriæ Monachos menſium aliquot mora, aditoque Didymo, Origenianis illic erroribus una cum Ruſino itineris comite infecta eſt. Contigit illud circa annum Chriſti 372. Quo tempore Epistolâ dedit ad Ruſinum Hieronymus, qua ad ſe in Syriam ut veniat, amice invitât. Poſtquam Hier. Ep. 41. ad Ruſin. autem Hieroſolymæ fixerunt ſedem, fovendis peregrinis, & rebus Chriſtianorum juvan-

D *dis opes & operam conſumentes, exceperunt Evagrium Ponticum Conſtantinopoli cer-*
tas ob cauſas diſcedentem, ipſiusque animo primos Nitriensium Origeniſmi ſetus aſperſe-
runt. Ita inſtitutus Evagrius, & à Melania veſte monaſtica ex voto indutus, in Ægyptum
abiit, & poſtquam cum Didymo congreſſus eſt, in Nitriæ tandem monaſteriiſ ſeſe abdidit,
& inter florentes illic Origeniſtas nomen dedit. Auctor eſt Hieronymus in Epistolâ ad
Creſiphontem, cap. 2. ſcripiſſe illum ad Virgines, ad Monachos, & ad eam cujus nomen ni-
gredinus reſtatit perſiata tenebras (Melaniam ſeniorẽ intelliſge) & edidiſſe inſuper librum
de divinis, quo inſigne Origenis dogma ſupra à me ventilatum continetur; libros
vero ipſius à Ruſino Latine interpretatos Occidentem lætitariſſe. Appulit eodem aliquot
 poſt annis Palladius Galata, & triennio in aſceteriis tranſacto, Origeniſino imbutus, cum
 E *valetudine tentaretur, in Palaſtinam ſeceſſit, & hauſtum in Ægypto Origeniſmi virus paſ-*
ſim profudit. Florebat tunc in his locis ſanctitate & virtute Paula Romana: hanc adoritur
Palladius, & in ſuas pertraxiſſet partes, niſi glifcenti malo mature occuſſiſſet Hieronymus,
& hominis petulantiam habitâ cum eo diſſertatione coërcuiſſet. Rei hitoriam prolixè
narrat Hieronymus in Epitaphio Paulæ, cap. 11, & 12. quam ſibi ab eo creptant queritur
Palladius in Lauſiacis ſect. 78. & ſequentibus, item ſect. 124, Hieronymumque ſuggillat.

IX. At Iohannem Hieroſolymitanum præſulem iam labes iſthæc corripuerat. Is ante adeptum Episcopatum Monachus, Arianiſ & Macedonianis accommodaverat aures, iſſ-
 que relictis ad pontificiam dignitatem evectus Origeniſtiſ ſeſe applicuerat. Egre id tulit
 F *ſcilicet Epiphanius Salaminus Episcopos pro eo ac debuit, & blande coram multis præ-*
ſens præſentem erroris commonefecit, quo ille cum partiariis uſque adeo excaudit, ut
Epiphanius Anthropomorphitarum hæreſim publice objeceret; ſuamque tanta pertinacia
defendit, ut eundem Epiphanium habitâ cum illis communionis poeniteret. Hinc eſſe-
ratuſ Iohannes animo rixandi avido cauſas vindictæ quærebat, cum ecce commodum
Paulinianum Hieronymi fratrem in Palaſtina extra ditionem ſuam Epiphanius, invitum
licet ac reluçantem, ad Diaconatus & Preſbyterij dignitatem promovit. Multa publice &
privatim conqueſtuſ eſt Iohannes, rem ſeſe apud omnes per literas evulgaturum minitans
in eo ſe laſum inſuper addens, quod cum Deo ſacra faceret Epiphanius, dicere ſoleret:
Domine, præſta Iohanni, ut recte credat. Objecta crimina diluit Epiphanius miti Epistolâ, qua
 inter Hieronymianas numero ſexageſima habetur; in qua non tam ſe appetitum ab eo ſi-
 gnificat, propter impoſitum Pauliniano Preſbyterij characterem extra ſuam ditionem,

cum id in monasterio, non in parochia Iohanni subiecta à se factum esset, & recepta inter A
 Cypri Episcopos consuetudine facere liceret, quam quod violatam Origenianis dogma-
 tibus fidem huic exprobrasset. Capite vero tertio hæc scribit: *Doleo & valde doleo, videns*
plurimos fratrum, & eorum præcipue qui professionem habent non minimam, & in gradum quoque sa-
cerdotij maximum pervenerunt, eius (Origenis) persuasionibus deceptos, & perversissimam doctrina ci-
bos factos esse Diaboli. Vnde apparet quam multos iam tum Origenismi aura afflasset. De-
 mum in hæc verba concludit: *Palladium vero Galatam qui quondam nobis carus fuit, & nunc mi-*
sericordia Dei indiget, cave, quia Origenis hæresim prædicat & docet, ne forte aliquis de populo tibi cre-
dito ad perversitatem sui inducat erroris. Data est hæc Epistola anno Christi 392, Arcadio &
 Rufino Cæs. qua publicata, aliisque eiusdem argumenti ad Palæstinos Episcopos & Mo- B
 nachos, & ad Siricium Papam ab eo datis, dissensionis rumor universum orbem continuo
 pervagatus est. Sciendum autem Hieronymum quoque inter & Iohannem, eiusdem Pau-
 liniani, multo vero magis Origenismi causâ, dissidia intercessisse: nam cum ab Epiphani-
 o staret Hieronymus, & non solum res in Pauliniani negotio gestas comprobaret, sed Ori-
 genis etiam errores palam damnaret, eo iracundiâ processit Iohannes, ut ab Ecclesiâ com-
 munionem Hieronymum segregaret, quemadmodum apud Pammachium queritur ipse
 Hieronymus: *Ego missus, inquit, dum in solitudine delitisco, à tanto Pontifice repente truncatus*
Presbyteri nomen amisi. Nec idcirco tamen Ecclesiâ ingressu, vel Episcoporum ac Christia-
 norum societate se prohibitum isto capite & sequenti restatuit. Addit Epistola 62, quæ est
 ad Theophilum, cap. 4, exilium sibi à Iohanne postulatum fuisse & impetratum; minime C
 tamen se in exilium fuisse depulsum.

X. Rufinum interea hæc quoque discordiæ contagio infecit: nam cum semel haustam
 Origenis doctrinam in sinu foveret, eandem in Iohanne, & Palladio, aliisque oppugna-
 tam defendit. Hinc illud est Epiphani in Epistola ad Iohannem Hierosol. cap. 4. *Te autem,*
Frater, liberet Deus, & sanctum populum Christi qui tibi creditus est, & omnes fratres qui tecum sunt,
& maxime Rufinum Presbyterum, ab hæresi Origenis, & ab alijs hæresibus, & perditione earum. Nec
 aliam ob causam à conflata iam inde à multis annis cum Hieronymo necessitudine Rufi-
 nus defecit.

XI. Ingravescens in dies Iohannem Hierosolymitanum inter & Epiphanium odiis,
 tantos animorum motus compefcere studuit Archelaus Comes, vir, ut ait Hieronymus,
 discretissimus & Christianissimus. Placuit in primis, ut quoniam violatæ fidei suspicio peperis-
 set discordiam, eiusdem professio viam ad concordiam muniret. Conditio tæderis loco,
 & iam coacto Monachorum, aliorumque complurium cœtu, unus expectabatur Iohannes,
 cum ille mulierculæ nescio cuius morbum caussatus, rem in aliud distulit tempus, monen-
 tique Archelao, & ad pacificandum invitanti, eadem usus excusatione non paruit. Tunc
 vero officij sui esse censuit Theophilus Alexandrinus laboranti Ecclesiâ succurrere; sive
 fama excitatus; sive, quod potius crediderim, invitatus à Iohanne. Isidorum itaque Ale-
 xandrinum Presbyterum ac Monachum, pietatis fama conspicuum, legatum ad Iohan-
 nem, alioque, sedandarum contentionum causâ mittit cum literis, quibus incensos ani-
 mos delinire, & in gratiam reducere tentabat. Verum sua spes Theophilum longe fecellit:
 quem enim allegaverat Isidorum, merus erat Origenista, Origenistis favens, turbandis re-
 bus quam componendis aptior: nam ante tres menses quam venire Hierosolymam, lite-
 ras dederat ad Vincentium Presbyterum, quibus cum ut in orthodoxa fide, hoc est in Ori-
 genismo, perseveraret hortabatur; affuturum se propediem ad cuneos adversariorum pro-
 terendos. Verba sunt Hieronymi, cuius vestigia accurate persequimur. Sic ergo anima-
 tus egregius ille pacis sequester, Iohannem, alioque dissensionis huius participes adit, le-
 gationemque suam renuntiat. Et pacem conciliaisset fortasse, si non animum Origenismi
 fermento imbutum prodidisset: cum enim doctrinæ huic insensum Hieronymum esse sci-
 ret, iterum quidem ac tertio ad eum Theophili nomine accessit, commissas autem sibi li-
 teras reddere noluit. Querenti autem Hieronymo, ac dicenti: *si legatus es, redde legationis*
epistolas; si epistolas non habes, quomodo legatum te probabis? literas quidem ad eum habere se F
 respondit, rogatum se tamen à Iohanne ne redderet. Ita favoris in alteram partem suspi-
 cione injecta, spem pacis peremit, reque infecta discessit. Discedenti Apologiam pro sua
 causâ ad Theophilum tradidit Iohannes, cuius lucubrationi interfuerat Isidorus, & ope-
 ram suam contulerat; ut idem esset, ait Hieronymus, & dictator & bajulus litterarum. Maximam
 interim fratrum multitudinem, & Monachorum choros in Palæstina sibi non communi-
 cantes (verba sunt Hieronymi) quasi hostes publicos astimavit Iohannes; cum ad ejus re-
 fugiendam communionem Epiphani monitu fuissent compulsi. Responsum præterea ad
 supra memoratam Epiphani Epistolam dare dedignatus, legatos, quod prius minitatus fue-
 rat, quaquaversus mittit, qui accusatorias in Epiphanium literas ad Theophilum Alexan-
 drinum à se conscriptas per totum orbem disseminarent, sed in Occidente potissimum,

Hier. Epist.
61. cap. 15

Hier. Epist.
61. ad Pam-
mach. c. 15.

Hier. Epist.
61. cap. 2.
& 15.

A quibus, ut loquitur Hieronymus, Occidentalium Sacerdotum aures commoveret.

XII. His excitus Pammachius, Roma Hieronymum rogat per literas, ut quoniam multorum animos in diversa distrahebat hæc altercatio, Epiphanijs causam alius, alius Iohannis tuentibus, suam ipse sententiam exponeret. Morem gessit Hieronymus, & huculenta responsione, anno Christi 393. data, veram ac genuinam contentionis causam esse ostendit, non Pauliniani consecrationem, quam iracundiæ suæ Iohannes prætendebat, sed Origenismum, quem ad octo revocatum capita Iohanni objectum fuisse narrat, & quibus tria tantum purgaverit. Atque hæc diligenter notari jubeo, ut inde Origenistarum huius ætatis doctrina & dogmata in controversia posita spectari possint. Primum illud est; nec Filium videre posse Patrem, nec Spiritum videre posse Filium: secundum; animam propter peccata è cælo fuisse in corpus, sic tamquam in carcerem dejectam: tertium; futurum ut Diabolum & Dæmones peccatorum aliquando peniteat, & cum Sanctis in cælo regnent: quartum; Adamum & Evam ante peccatum corpore caruisse, humana autem corpora iis post peccatum circumposita tunicis pelliceis significari: quintum; carnem neutiquam suscitatum iri, non membra denuo simul esse compingenda, sexu homines penitus carituros: sextum; Paradisum terrestrem allegorice intelligendum: septimum; aquas quæ super cælum in Scriptura esse dicuntur, Angelos esse, quæ supra & infra terram, Dæmones: postremum; imaginem Dei peccando hominem amisisse. Plurima præterea lectu digna habet hæc Epistola, si quis accuratam temporum illorum notitiam consequi cupit. Id præcipue manifestis rationibus comprobatur Hieronymus, quod diximus, ante ordinatum Paulinianum, iam Origenis causa Iohannem & Epiphanium inter se fuisse altercatos. Quamobrem Halloxtum miror, & recentiores quosdam, qui hodieque contradicant, nec Hieronymi solum testimonium flocci faciant, sed & Epiphanijs, qui ita Iohannem alloquitur: *Video nimis quod propter hanc causam omnis vestra indignatio concitata sit, quod dixerim vobis, Atque patrem, Origenem scilicet, & aliarum hæresicon radicem & parentem laudare non debetis. Et cum vos rogarem ne ita crederetis, & monerem, contradixistis, & me ad tristitiam & lacrymas adduxistis: non solum autem me, sed & alios plurimos Catholicos, qui intererant. Inde, ut intelligo, hæc est omnis indignatio, & iste furor. & idcirco comminamini, quod mihi adversum me Epistolas ut huc illucque sermo vester discurrat.* Denique propositum sibi esse declarat in eadem Epistola Hieronymus, opere peculiari dogmata Origenis convellere.

D XIII. Veritas interea ne literis Iohannis, & Ildori in insurrectionibus occupatus Theophili animus male de Orthodoxorum causa sentiret, æquum duxit gestarum rerum historiam ad eum perscribere, seque & gregales suos apud eum purgare. Pacem ergo optare se, ad eamque conciliandam paratum declarat per Epistolam, quæ inter Hieronymianas numero sexagesima secunda habetur, & eodem anno 393. data est: multa deinde imposta sibi à Iohanne crimina confutat; in quibus advertendum est insimulatum eum à Iohanne, quod Origenis opera quædam Latine vertisset, respondisse: *Hoc non solum ego feci, sed & confessor Hilarius fecit, & iam nunc uterque nostrum noxia quæque detruccans vitia transiit: & paulo post: Sicut enim interpretationem & idiomata Scripturarum Origeni semper attribuit, ita dogmatum constantissime ab illi vritatem.* Ut ostendat præterea quam vana esset Iohannis de Pauliniani ordinatione querela, ordinatum eum asserit in Eleutheropolitano territorio, non in Æliensi. Eleutheropolis autem ea est Hebron; Ælia, Ierusalem. Denique postquam ad procurandum sibi exitum Iohannem laborasse, & auctoritatem publicam ac rescripta sollicitasse questus est, cupere se significat, ut discordiæ omnes sopiantur. Vtraque parte audita veritatem perspexit Theophilus, & malis artibus non bonam causam à Iohanne aliusque foventi comperiens, adversam ita amplexus est, ut utrosque tamen ad sinceram concordiam revocare niteretur, & repugnantes Origenistas molliter ac benigne adhiberet.

F XIV. Cæterum ad coercendam serpentis Origenismi luem sequente anno Hieronymus Augustinum pietate florentem & eruditione, quicquid sibi notitia aliqua intercesserat, paratio Alypio Tagastensi postmodum Episcopo, quique iam ante optare se significaverat, ut Origenis opera ab Hieronymo Latine redderentur, monet per Epistolam, quæ intercidit, ut in Origenis scriptionibus cautus incedat, approbatis melioribus, sequioribus rejectis: at Origenis sibi notari errores responsione sua Augustinus postulavit. Certe ab his dissensionibus animum procul hic habuit, neque multum sese interposuit Origenistarum rebus: errores duntaxat Adamantij pro re nata impugnavit, velut in libris De Civitate Dei. Hieronymum autem ad reintegrandam cum Rufino amicitiam valde hortatus est.

XV. Anno à Christi ortu 397. post viginti quinque annorum discessionem Romam reversa est Melania, Rufino itinerum socio comitata. Causam reditus eam fuisse dicit Palladius: Melaniam neptem suam, Piniani uxorem, nuptiarum, mundi que pertasam, Christo reliquum vitæ consecrare velle cum accepisset, veritatem seniore ne in perverfos secessionis suæ duces neptis sua incidere, Romam advolasse, eamque consilijs adjuvissse.

Aliam itineris causam assignat Baronius, Romam nempe Origenismi invehendi studium, A cui Melanthe junioris secessus apud vulgum obtentu fuerit. Opinioni suae auctorem non dedit; conjecturis tantum obsecutus est.

XVI. Simul atque Romam appulit Rufinus, libros Origenis *αὐτῶν* à se Latinitati redditos in publicum editurus, priorem Apologiae Pamphili librum conversum itidem à se & interpolatum, & una suam De adulteratione librorum Origenis lucubrationem prae- B mitit, ad viam Origenismo communiendam. Vtrumque Macarii hortatu aggressum se testa- tur in Praefationibus: at id ab eo per simulationem jactatum asserit Hieronymus Apolog. libr. 2. cap. 3. In Praefatione ad Macarium Pamphili Apologiae praetexta, non obscure tan- git ille Epiphanium & Hieronymum, cum de sua interpretatione sic dixerit: *Mibi tamen non dubito quin offensam maximam comparci eorum, qui se lajos putant ab eo, qui de Origene non ali-* B *quid male senserit.* Atque haec similem ipsius conquestionem in memoriam revocant, quam in Perorationem ad interpretationem Commentariorum Origenis in Epistolam ad Romanos inferit: *Sea delectabit, inquit, indulsisse laboribus, si modo non, ut in aliis experi sumus, malevola mentes vigilis nostris contumelias reddant, si non studia obrectationibus, & labores remunerentur insidij. Novum quippe apud eos culpa genus subimus: & mox: Hoc autem totum mihi donant, non amore mei, sed odio Auctoris.* Sed redeamus ad Apologiae Praefationem. Postquam purgandi sui causa, velut professionem fidei Rufinus edidit: *Haec, inquit, Hierosolymus in Ecclesia Dei à sancto Sacerdote ejus Iohanne praedicantur: haec nos cum ipso & dicimus & tenemus.* Hieronymum etiam his verbis defricat in suo De adulteratione librorum Origenis libello: *Auctores ob-* C *rectatores eius (Origenis) y sunt qui vel in Ecclesia disputare latius solent, vel etiam libros scribere, qui totum de Origene vel loquantur, vel scribunt: ne ergo plura eorum fuita cognoscantur, qui usque si ingrati in magistrum non essent, nequaquam criminosi viderentur, neque simplices quosque ab eius lectione detererent.* Nam cum Origenem mirifice celebrasset Hieronymus etiam tum juvenis, & plusquam 70 Homileticos ipsius libros, multa etiam de Tomis in Apostolum scri- ptis Latine reddidisset, ex ejusque libris Commentarios suos locupletasset, mox in eum calcitrare coepit. Neutrquam vero his perstringi Hieronymum putat Halloxius, quia jam reconciliata fuerat inter eos gratia, & paulo superius Hieronymi cum laude meminerat his verbis: *Damasus Episcopus, cum de recipiendis Apollinarianis deliberatio haberetur, editionem Ec-* D *clesiasticae fidei, cuiusdem editioni, si Ecclesia jungi velint, subscribere deberent, conscribendam manda-* *vit cuidam amico suo Presbytero viro disertissimo, qui hoc illi ex more negotium procurabat.* D *addere poterat Halloxius eundem à Rufino honoris causa nominatum in Praefatione librorum* *αὐτῶν*, qui hoc tempore prodierunt. Verum hoc erat ingenio Rufinus; palam in os laudabat, clam detrahebat; similitatem fovebat in sinu, amicitiam fronte gerebat. Itaque palpum coram obtudebat Hieronymo, ut acrius occulte morderet. Hoc amplius, Hiero- nymus ipse Apolog. 2. in Rufin. cap. 6. haec verba ita repetit, quasi neutiquam ad se per- tineant: sed vel tacite notari se non sensit; vel perspectam calumniam simulate reticuit. Ut ut est, suum maneat Lectori iudicium: sequentia certe manifeste Epiphanium petunt: *Denique quidam ex ipsi, qui se velut evangelizandi necessitatem per omnes gentes, & per omnes lin-* E *guas habere putat, de Origene male loquens sex millia librorum eius se legisse, quamplurima fratrum* *multitudine audiente confessus est. Ipsos deinde αὐτῶν libros Vrbi propinans Rufinus, quo* *magis Lectores illiceret, Praefationem Operi praefixit, eaque declaravit sese reliquis Do-* *gmatibus intactis falsas Origenis de Trinitate sententias, ut pote ab Haereticis insertas, vel* *emendasse, vel praetermississe: grassans enim hoc tempore Arianismus adversus Orige-* *nem, cuius ambiebat patrocinium, Catholicos commoverat. Exemplo quoque Hierony-* *mi, multorum jam Origenis librorum Interpretis, adductum se significat hac ipsa Prae-* *fatione Rufinus, ut scriptionis illius conversionem suscipere. Et causae tamen ita diffusus* *est, ut Praefationi nomen suum adscribere non auderet; & assensu praeterea Theophili &* *Hieronymi gloriaretur.*

Multis enimvero cordi fuit opus illud à Rufino translatum, & Origeni Sacerdotes, Mo- nachos, & Christianorum vulgo multos adjunxit, & Siricij quoque Papae simplicitati il- F lusi. At plures tamen doctrinae novitas perculit; adeo ut totum orbem post Rufini inter- pretationem in Origenis odium exarsisse, & translatum opus expavisse tradiderit Hierony- mus libr. 1. Apolog. cap. 3. Auctor quoque ille est, primam Marcellam Romanam, nobilitate generis, & pietate illustrem, subolefcentem errorem deprehendisse ac repressisse. Discessum itaque destinantes facti auctores, cum iam fere ut Haeretici designarentur, Ec- clesiasticas Epistolas à Siricio impetrant, ut Ecclesiae communionem gloriari possent: atque his communibus Rufinus Aquileiam remeavit.

XVII. At Pammachius & Oceanus de rebus in Vrbe gestis Hieronymum certiores faciunt, & Rufinianam librorum *αὐτῶν* interpretationem cum Praefatione transmittunt, postulantque ut libros eosdem meliori fide convertat, & injectas de se suspiciones

- A diluat. Redierat cum illo iam tum in gratiam Rufinus, cum Hierosolymis proficisceretur. Subdola itaque Rufini Praefatione clam atrocium se & impetuum sentiens Hieronymus, & inter Origenistas positum, hanc eum eo injuriam amice & leniter expoſtulavit per Epistolam, cujus hoc est exordium: *Diu se Roma moratum sermo proprius indicavit*: unde licet con-
 jicere iam ante ad eum literas Rufinum dedisse. Sed cum per veſturae moras ferius Ro-
 mam delata fuisset Hieronymi responsio, renuntiatum interea fuerat Rufino novam li-
 brotum *de apoc.* interpretationem ab eo parari, quam eo consilio conditam à se scribit
 Hieronymus Apolog. libr. 1. cap. 2. non ut crederet Lector iis quae interpretabatur; sed
 ne crederet iis quae ante tranſtulerat Rufinus. Atque ita dirempta inter eos gratia, datam
 ad Rufinum Epistolam Hieronymi familiares, qui curandam eam acceperant, suppreſse-
 runt. Susceptam interim, Pammachij & Oceani rogatu, ſinceriorem librorum De princi-
 piis conversionem absolvit Hieronymus, & ad eos Romam misit, cum luculenta Epistola, *Hier. Ep. 61.*
 qua Origenis doctrinam & eruditionem laudasse se fatetur, dogmata tenuisse pernegat.
Laudavi, inquit, interpretem, non dogmatistam; ingenium, non fidem: Philosophum, non Apostolum.
Quod si voluit super Origene meum scire iudicium; legant in Ecclesiasten Commentarios, reperient in
Epistola ad Ephesios tria volumina; & intelligent me semper eius dogmatibus contrariisse: & iterum;
si mihi creditis, Origenistes numquam fui; si non creditis, nunc esse cessavi: & sequenti capite: Fac
me errasse in adolescentia; & Philosophorum, id est Gentilium studiis eruditum in principio fidei dogma-
ta ignorasse Christiana; & hoc putasse in Apostolis, quod in Pythagora, & Platone, & Empedocle lege-
ram: cur parvuli in Christo atque lactentia errorem sequimini? cur ab eo impietatem discitis, qui necdum
 pietatem noverat? *Secunda post naufragium tabula est culpam simpliciter confiteri. Imitati estis erran-*
 tem, imitamini & correctum. Similiter in Epist. 62. ad Theophilum: *Sicut enim interpretatio-*
 nem, & idiomata Scripturarum Origeni semper attribui, ita dogmatum constantissime abstuli veritate.
 Et tamen cum Commentarios suos in Ecclesiasten, & Epistolam ad Ephesios Adamantij
 fecit referent, vis iis semel contradixit: imo vero ne Origenem quidem auctorem cita-
 vit. Quod si ea pro falsis habuit, cur censurae notam non apposuit? cur cum id sibi vitio
 daretur, id sibi gloria duxit? Nam quod dicunt, inquit Prolog. in libr. 2. Comment. in Mich.
Origenis me volumina compilare, & contaminari non decere Veterum scripta: quod illi maledictum ve-
hementius esse existimans, eandem laudem ego maximam duco, cum illum imitari volo, quem cunctis pru-
dentibus & vobis placere non dubito: cur in Praefatione ad librum De nominibus Ebraicis, ait
 D neminem nisi imperitum, negare Origenem post Apostolos Ecclesiarum esse magistrum?
 Igitur non sine causa Rufinus Origenistam aliquando fuisse Hieronymum jaſtabat. *Hac*
est, inquit Inveſt. 1. tua tanti magistri gravitas, ut eum quem in alijs laudas, condemnes in alijs; &
quem in Praefationibus tuis alterum post Apostolos Ecclesiarum magistrum dixisti, nunc haereticum dicas?
Quis haereticus Ecclesiarum magister aliquando dici potuit? Futilis ad hac Hieronymi excusatio,
 qui Proem. in 11. Comment. Isaia responderet Origenem, Eusebium, Apollinarium, alios-
 que à se in Commentariis ad libros Danielis, magistros Ecclesiae nominatos, ad distinctio-
 nem quorundam qui à Christi fide erant alieni. Pergit Hieronymum lacessere Rufinus,
 eumque Origenis fidem numquam se laudasse jaſtantem propriis ipsius verbis coarguit.
 Quibus ille velut convictus scribit libr. 3. Apolog. cap. 3. *Eodem sermone quo Origenem ante*
 E *laudavimus, nunc damnatum toto orbe damnemus: & mox: Erravimus iuvenes, emendemur senes:*
& iterum: Ignosce mihi quod Origenis eruditionem, & studium Scripturarum, antequam ejuſ haereticum
plenius nossem, in juvenili aetate laudavi. Inde Posthumianus apud Sulpitium Severum merito
 ait: *Illud me admodum permovebat, quod Hieronymus, vir maxime Catholicus, & sacrae Legis peritissi-*
 mus, Origenem secutus primo tempore putabat, quem nunc idem praecipue, vel omnia illius scripta dam-
 naret. Inde & Vigilantius ipsum sic tamquam Origenistam incessebat; quam tamen crimi-
 nationem depellere conatur Epist. 75. Inde & Augustinus inconstantiam & mobilitatem
 ingenij Hieronymo Origenem sibi olim percarum iam infamanti subobscurè exprobrat
 Epist. 8. *Petimus ergo, inquit, & nobiscum petiit omnis Africanarum Ecclesiarum studiosa societas, ut*
 in interpretandis eorum libris, qui Graece Scripturas nostras quam optime tractaverunt, curam atque ope-
 ram impendere non graveis: potes enim efficere, ut nos quoque habeamus illos tales viros, & unum po-
 tissimum, quem tu libentius in tuis literis sonas: Origenem nimirum, cuius magnam tum quo-
 que fuisse in Africa celebritatem ex eo manifestum est. Inde & Pelagius Papa 2. in Episto-
 la ad Eliam Aquileiensem, & alios Istriae Episcopos, *Annon, inquit, & Hieronymus nostri*
 Ecclesia Presbyter, & singularis Ebraei sermonis interpres tanto erga Origenem favore intenditur, ut pene
 discipulus eius esse videatur? Inde denique sub Hieronymi nomine conficta est Epistola, in qua
 se Origeni aliquando adhaesisse dolet.
- Quamvis autem viri pii & orthodoxi officio functus sit, cum agnitos Origenismi erro-
 res ejuravit; optabile tamen foret, ut sanctissimus ille doctor constantior animi fuisset &
 moderatior, neque tam facile bili suae fuisset morigeratus, ut in contraria, pro rerum ac
 temporum ratione, trahi se & jaſtari sivillet, nonnumquam etiam maximos viros amarif-

simis convitiis perfudisset: fatendum quippe est iure eum saepe à Rufino fuisse reprehensus; saepe etiam Rufinum ab eodem sine causa fuisse culpatum. Hac porro cum agerentur, annus Christi trahebatur trecentessimus nonagesimus nonus.

XVIII. Quo tempore Hieronymianam librorum *αὐτῶν* interpretationem Pamachus continebat; verum ab amico ipsius quodam fraude descripta in vulgus emissa est. Interpretationis autem suae perfidiam ex huius conflictu perceptum iri, versutiaque suas iam proditas intelligens Rufinus, ad eumque perlatis Aptoniani opera literis, quas ad Pamachium & Oceanum una cum libris *αὐτῶν* recens à se Latinitate donatis Hieronymus miserat, triennium in elaboranda duplici Apologia contrivit. Prior vetustate intercidit: posterior superest in duas divisa partes, quarum prima criminationes ab Hieronymo impactas retellit, altera Hieronymum ipsum suggillat. Quae cum in apertam contentionem erumperent, duas in partes, ut fit, Romanorum Christianorum animi abiere, cum Rufino alij, alij Hieronymo faverent; nec Romani duntaxat, sed & quotquot tere per orbem sparsi erant, diversis studiis ferebantur.

XIX. Tum vero partium suarum esse intellexit Anastasius Papa, non quidem exorientes motus lenimentis adhibitis consopire, quod factum à decessore eius Siricio notavimus; sed malum occulte crescens Apostolica auctoritate rescindere. Re itaque diu ac mature in utramque partem perpensa Origenis tadem erroribus harescos notam impreflit anno 400, Theophili studium imitatus, qui superiore anno in Alexandrina Synodo eisdem damnaverat. Statim vero dimissis in omnes partes nuntiis, Origenianorum errorum damnationem promulgat Anastasius; qua accepta iidem passim reprobatii sunt. Eadem de re disserentem audiamus Theophilum in Epistola ad quosdam Monachos, quam profert Iustinianus in Epistola ad Menam: *ἡκούσθη ἀναστασίου τῶν τε ἀρχιεπίσκοπων, καὶ τῶν ἀντιπροσβουλιῶν, ὡς ἐπιπέσειεν ἡ οὐρανὸν ἀβύσσος ἐπιποσει ἡ ἀσπίς ἐπὶ ποταμῶν, ὡς παλαιότερον ἀγωνισμάτων ἐιδόξας, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐπιστομίου καὶ χαριστικῶν, ὅτι καὶ πᾶσα τῆ μακαρίων καὶ τῶν ἁγίων ἐπιστομῶν ἐπιπείσειεν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀπὸ τῆ ἀληθείας ὁρίων ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆ τῶ ἀπὸ τῶν ἁγίων. Igitur anathema dicitur es in Origenem aliosque Haresicos, quemadmodum factum est a nobis, & ab Anastasio sanctae Romanorum Ecclesiae Episcopo, qui ex veteribus certaminibus clarus, dux illustris populi creatus est, quem & omnis Beatorum Occidentis Episcoporum sequitur catus, Alexandrinorum ecclesiae sententiam adversus impiam latam suscipiens. Hieronymus certe libr. 2 Apolog. cap. 6. prater Anastasium & Theophilum, tradit Venerium quoque Mediolanensem Episcopum, & Chromatium Aquileiensem, D Origenem subiectis sibi populis haeticum denuntiasse.*

XX. At parum sese promovisse ratus Anastasius, si non tumultus auctorem Rufinum, & bellum tenovantem retunderet, Romam cum ad causam dicendam accessit: tergiversatur Rufinus, & Apologiam scribit ad Anastasium, qua levibus ad detrecandam professionem excusationibus usus fidem suam profitetur: deinde ait: *Origenis ego neque defensor, neque assertor sum, neque primus interpretes: alij ante me hoc idem opus fecerunt: scilicet & ego postremus, rogatus a fratribus. Si iubetur ne fiat, iussio observari debet in poste um. Si culpantur qui ante inquisitionem fecerant, culpa à primis incipiat. Ego enim prater hanc fidem, quam supra exposui, id est quam Romana Ecclesia, & Alexandrina, & Aquileiensis nostra tenet, quaque Hierosolymis predicatur, alienam nec habui unquam in isto homine, nec habeo, nec habebo. Neutiquam tamen excusationem hanc*

Hier. Apol. 2. cap. 6.
Hier. Epist. 16.

Anastasius accepit, sed instante Marcella Rufino, ut verbis utar Hieronymi, cauterium harescos inuilit, eumque damnavit anno 401. *Damnatio Haresicorum*, inquit idem Hieronymus, *haec Marcella fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, & postea ab haeretico suorum errore correpti; dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia *αὐτῶν* ingerit voluntina, qua emendata manu scorpion monstrabantur; dum acciti frequentibus literis Haeretici, ut se defenderent venire non sunt ausi, tantaque vis conscientiae fuit, ut absentes damnari, quam praesentes coargui maluerint. Huius tam gloriose victoris oratio Marcella est. Cuius victoria fama cum per totum orbem increbuisse, Anastasium ipsum super Rufino consuluit Iohannes Hierosolymitanus, ejusque sententiam exploravit. Extat Anastasij responsio data ad A. 402. in qua notandum primo illud est, multis ab eo laudibus Iohannem Origenismi licet suspectum extolli; deinde & istud: *Origenes autem, cuius in nostram linguam composita derivavit (Rufinus) ante qui fuerit, in qua processerit verba, nostram propositum nescivit. Addit Rufinum hac interpretatione fidem ab Apostolis propagatam violare voluisse; non damnare tamen, si à traditis in interpretato Opere dogmatis abhorreat; damnare se penitus, si iidem assentiantur. Tum paulo post, illud quoque, inquit, quod evenisse gaudeo, tacere non potui, beatissimorum Principum mansisse responsa, quibus unusquisque Deo servicus ab Origenis lectione revocetur: damnandaeque sententia Principum, quem lectio rerum profana prodiderit. Suam demum super Rufino sententiam his verbis exponit: Itaque, frater carissime, omni suspitione seposita, nihil in scio quod propria mente Origenis dicta in Latinum transtulit ac probavit, nec dissimilis ab eo est, qui alienis vitis praestat assensum. Illud tamen scire cupio ita haberi à nostris partibus alienum, ut quid agat, ubi sit, nescire ca-**

A pamius. Ipse denique viderit, ubi posuit absolvi. Quocirca Rufinum ita alloquitur Hieronymus Apolog. libr. 3. cap. 6. Vade potius Romam, & presens apud eum (Romanum Episcopum) ex-
 postula, cur tibi & absenti, & innocenti fecerit contumeliam; primum ut non reciperet expositionem fidei
 tua, quam omnis, ut scribis, Italia comprobavit, & baculo tuarum ut noluerit literarum contra canes
 tuos: deinde ut Epistolas contra te ad Orientem mitteret, & cauterium tibi harescos dum nescis inureret,
 diceretque libros Origenis ad te esse translato, & simplici Romanae Ecclesiae plebi traditos, ut
 fidei veritatem, quam ab Apostolo didicerant, per te perderent; & quo tibi maiorem faceret invidiam,
 aut tu sit criminari hos ipsos. Praefationis tuae testimonio roboratos. Quinetiam in Epistola 82. ad
 Marcellinum & Anapsychiam, sese ait subdolum libellum à Rufino oblatum Anastasio Pa-
 pae; aliasque ipsius scriptiones opusculis quibusdam explosisse, quas non aliud esse conje-
B cerit quispiam, quam Apologias ipsas, de quibus proxime commemorabimus.

X XI. Hoc ipso anno geminam Rufini adversum se Apologiam gemina itidem adver-
 sus Rufinum Apologia Hieronymus excepit: nam cum ex Occidente Hierosolymam re-
 measset ipsius frater Paulinianus, libros illos adversus eum elaboratos, nondum quidem
 ab Auctore, quem merus scilicet & pudor inhibebant, in lucem esse editos, sed inter Ru-
 fini tamen familiares circumferri significavit; è quibus cum in vulgus exiissent nonnulla,
 collecta ea ad fratrem pertulit: quod ipsum praestiterunt per literas Pammachius & Mar-
 cellinus. Non ad has ipsas itaque Rufini scriptiones, sed ad relatas à Pammachio, Marcel-
 lino, & Pauliniano criminationes priorem quam habemus Apologiam Hieronymus adorn-
 navit. Duobus ea continetur libris, & Pammachij ac Marcellini nomine inscripta est, quo-
C rum monitu fuerat elucubrata; ad eos vero transmissa, quos scriptis suis Rufinus afflave-
 rat: in eaque declarat Hieronymus constitutum esse sibi peculiari opere Pamphili & Eu-
 sebij Apologiam refellere. Haec simul atque ad Rufinum perlata est, ira incitatus, respon-
 sum una cum Apologiis misit ad Hieronymum, quo hastatis eum apicibus terribat, mor-
 tem minitans, & ad tribunalia sese provocaturum, nisi maledictis abstineret. Verum futile
 minas parvipendens Hieronymus, posteriorem Apologiam continuo rescripsit.

X XII. Post septem annos quam haec acta sunt, diem clausit extremum Melania senior,
 vix à quadraginta diebus Hierosolymam reversa. Rufinum quoque sequente anno, qui fuit
 à Christo nato 410, Aquileia ab Alarico vastata in Sicilia profugum periisse tradit Baro-
 nius. At in Epistola ad Vrsacium, quam interpretationi Commentariorum Origenis in li-
D brum Numerorum praefixit Rufinus, quamque cum nondum edita esset, mecum olim be-
 nigne communicarunt clarissimi fratres Bigotij, ita scribit: *sed reddenda pollicitationi non*
tempestrum, ut ille ait, sed tempestuosum nobis tempus ac turbidum fuit. Quis enim ibi stilo locus est,
ubi hostilia tela metuentur? ubi in oculis est urbium agrorumque vastatio? ubi fugitur per marina discrimina,
& ne ipsa quidem absque metu habentur exilia? In conspectu etenim, ut videbas etiam ipse, no-
stro Barbarus, qui Rhegino oppido miscbat incendia, angustissimo à nobis freto, ubi Italia solum Sicula
dirimitur, arcebat. Agebat ergo tum in Sicilia. At deinde: Tam enim ex omnibus quae in Lege
scripta reperi, sola ut puto in Deuteronomio desunt orationcula, quae si Dominus inveni, & sanitatem
dederit oculis, cupimus reliquo corpore sociare: quamvis amantissimus filius noster Pinianus, cuius reli-
giosum carum pro amore pudicitiae profugum comitatur, injungat & alia. Pinianus ille, cuius in co-
E *mitatu se tum fuisse ait Rufinus, is erat Melaniae junioris maritus. Hunc Roma discessisse*
anno 408, & Carthaginem appulisse anno 409, ipse agnoscit Baronius. Igitur vel Rufi-
num in Sicilia à Piniano & utraque Melania relictum mors anno sequenti oppresserit; vel
certe tempus à Baronio assignatum uno saltem anno Rufini obitus anteverterit. viri Ori-
genianae doctrinae ita studiosi, ut infinitas sibi turbas, convicia, infamiam, & damnationem
denique eius causa pepererit: qui si animo suo fuisset moderatus, & à librorum ad-
ipso interpretatione abstinuisset manum, suum sibi Origenes decus, gloriamque in Occi-
dente servasset; verum dum tradit illum Latinis legendum, ex omnium manibus excussit:
Totus enim orbis, inquit Hieronymus, post translationem Rufini in Origenis odium exarsit, quem
antea simpliciter lectitabat. Nihilominus ab Anastasio licet damnatus fuerit Rufinus, eius ta-
F *men consuetudine usum fuisse Chromatium Aquileiensem Episcopum persuadet ipsius*
Praefatio Eusebiana historiae à se conversa praemissa, qua rogatu Chromatij, animo ex pa-
tiae clade afflicto solamen adhibere volentis, susceptam illam à se ostendit. Melaniam
quoque diu post inflicta Rufino censuram certatim laudibus extulerunt Augustinus &
Paulinus: & post mortem demum in Graecorum Martyrologiis inter sanctos adscripta est.

X XIII. At non Rufini obitu sata ab ipso Origenismi semina extincta sunt. Pelagius
 Monachus natione Britannus, arrepta quadam Origenis dogmata à Rufino exculsa & pro-
 pagata renovavit. Quocirca Hieronymus in Proëmio ad libr. 1. Comment. in Ierem.
 Grunnium, hoc est Rufinum, Pelagij praecursorem & magistrum appellat. Dogma quoque
 arianum & arianum, quod supra tractavimus, ab Origenistis accepisse Pelagianos pro-
 dit in Proëm. Dialog. adv. Pelag. & in Proëm. libr. 4. Comment. in Ierem. & in Epist.

Hier. Apol.
1. cap. 3.

ad Ctesiph. cap. 2. Et Augustinus libr. 2. De peccat. origin. adv. Pelag. & Caest. refert A
in iudicio Episcopali Carthagine habito, quarenti Paulino Diacono Presbyterorum no-
mina, à quibus pestilentem suam doctrinam Caestius acceperat, respondisse Caestium:
*Sanctus Presbyter huius, Rome qui mansit cum sancto Pammachio. Ego audivi illum dicentem quia
tradux peccati non sit. Idcirco Origeniani nominis invidiam in se conversam sentiens Pela-
gius, cum apud Innocentium Papam se purgaret, in Libello fidei praeceptos Origenis er-
rores proterere se simulavit. Porro ut Origeniana haeresi Pelagiana, sic*

Nestori na lues successit Pelagiana,

inquit Prosper in Epitaphio Nestoriana & Pelagiana haereseon. Sed quoniam praeter in-
stitutum nostrum est illarum historia, & aliorum laboribus iam factis illustrata, ad sequentia B
properamus.

XXIV. Obtritus plane ac pessumdatus in Occidente videbatur Origenismus, cum ecce
Aviti duo Hispani, Romam alter, alter Hierosolymam protecti, in patriam post reditum
merces Origenianas intulerunt. Horum alter (is, ni fallor, qui Hierosolymam contende-
rat, quemque adivisse Hieronymum in Palaestina degentem verisimile est) ab Hieronymo
postulaverat, ut Origenis libros *dei verba* sincere & fideliter conversos ad se mitteret;
quod cum facile impetrasset, cayendosque errores per epistolam Hieronymum prae-
monstrasset, iis tamen implicari se & illudi passus est; ac alterum quoque Avitum in eadem
opinationes pertraxit. Patriae consulens Paulus Orosius, quam haec, atque aliae item hare-
ses pervadebant, Augustini opem oblato ipsi Commonitorio imploravit. Scripto statim
ad Orosium Commentariolo adversus Priscillianistas & Origenistas, haeresim utramque C
Hispaniam infestantem proculcavit Augustinus; & in eximio praeterea De Civitate Dei
opere, quod tunc elaborabat, ut & in aliis quoque scriptionibus, cum Origenistis prae-
latus est. Quaestionem unam, quae est de origine animarum, definire non ausus, Orosium in
Palaestinam misit ad Hieronymum, quem disceptationis huius arbitrum esse voluit. Ma-
nifestum itaque ex eo est, merito inter supposititia & Augustino perperam adscripta reici
libellum De Deitate & Incarnatione ad Ianuarium, qui habetur in Appendice quarti To-
mi: quippe qui Origenianus fere pannis confusus & confarcinatus est.

Circiter idem tempus Sempelagianae haeresi robur Iohannes Cassianus in Gallis con-
ciliabat ex Origenis scriptionibus, cuius è contrario nomen Vincentius Lirinensis ibidem
traducebat: in Commonitorio siquidem priore adv. Haeres. cap. 23. dum ostendere co-
natur errorem Origenis Ecclesia Dei offensioni fuisse, postquam praeclaras illius dotes D
multis dilaudavit, eo inquit, *res decidit, ut tanta persona, tanti Doctore, tanti Propheta non hu-
mana aliqua, sed ut extius docuit, nimiam periculosa tentatio plurimos à fidei integritate deduceret.
Quamobrem hic idem Origenes tantus ac talis, dum gratia Dei insolentius abstinuit, dum ingenio suo ni-
mium indulget, sibi quae satis credit, cum parvi pendit antiquam Christiana religionis simplicitatem,
dum se plus cunctis sapere presumit, dum Ecclesiasticas traditiones, & Veterum magistreria contemnens
quaedam Scripturarum capitula novo more interpretatur, meruit ut de se quoque Ecclesia Dei diceretur:
Si surrexerit in medio tui Propheta; & paulo post: Non audies, inquit, verba Prophetae illius. Vere non
solum tentatio, sed etiam magna tentatio, deditam sibi atque in se pendentem Ecclesiam admiratione in-
genij, scientiae, eloquentiae, conversationis & gratiae, nihil de se suspicantem, nihil verentem subito à ve-
teri religione in novam profanitatem sensim, paulatimque traducece. Tum Lectores monet, etiam si E
corrupti sint libri Origenis, quod non diffitetur, sub eius tamen nomine venditari, & ad
insinuandos errores tantum nomen valere posse. Ita renascentis Origenismi propagines
in Occidente elixae sunt. Sed & iterum ibidem, iterumque sunt confusae, ut in sequenti
Sectione ostendemus.*

SECTIO SECVNDA.

I. Theophilus Alexandrinus Monachos quosdam Nitrienses vexat; II. & afflicto ipsis F
Origenismo Origenistas una infestatur. III. Aliae dissidij huius causae proferuntur. Syno-
dus Alexandrina Origenistas damnat, quos Theophilus ex Aegypto deturbat. IV. Aequum
de his concertationibus Posthumiani iudicium. V. Theophili factum approbant Anastasius,
Epiphanius, & Hieronymus. VI. Viris plus adhibendum in hac historia fidei, Palladio,
Socrati, Sozomeno, Georgio Alexandrino, Anonymo vite Chrysostomi scriptori, & Sy-
mmoni Metaphraste; an Epiphanio, & Hieronymo, disquiritur. VII. Theophili Synodicam
Epistolam & Paschaes quatuor convertit Hieronymus. VIII. Queritur utri prius Con-
stantinopolim profecti sint Origenista, an Theophili legati. IX. Origenistas benigne exci-
piunt

A pⁱunt Johannes Chrysostomus, & Eudoxia. X. Synodum in Cypro adversus Origenistas cogit Epiphanius. XI. Theophilenses legati & Origenista apud Imperatorem mutuo se accusant. XII. Epiphanius Constantinopolim appellit, & Chrysostomum male habet. XIII. Altercatur cum Eudoxia, deinde Cyprum repetens factu concedit. XIV. Rei gesta summa repetitur ex Polybio teste oculato. XV. Constantinopolim advenit Theophilus, & Concilium cogit ad Quercum. XVI. Accusatur Chrysostomus. XVII. Actorum Pseudosynodi ad Quercum habite fides exploratur. XVIII. Crimine liberantur Nitrienses, & in gratiam cum Theophilo redeunt. XIX. Exsultatur Chrysostomus, & in exilio diem multo post obit. XX. In Chrysostomi defuncti nomen grassatur Theophilus, veniente Isidoro Pelusiota. XXI. Chrysostomii prosequitur laudibus Synesius, probis Hieronymus. XXII. Origenianos libros lectitat Theophilus: XXIII. Diem claudit: succedit Cyrillus, & avunculi inimicitias persequitur, sed ab Isidoro reprehensus factum mutat. Scribit adversus Origenem Hammon Hadrianopolitanus. XXIV. Johannis Hierosolymitani, & Hieronymi obitus. Male audit Origenis doctrina in Oriente & Occidente: XXV. suos tamen fautores habet Philastrium, Theodoretum, Socratem, Sozomenum, Sidonium, Auctorem Prædestinati, & Eutychetem.

C I. HÆC dum in Occidente gererentur, longe graviori tumultu Orientis Ecclesias Origenismus quatiebat. Cujus intermissam vitandæ confusioni historiam repetemus. Postquam Isidorus ille, quem à Theophilo ad sedandas Iohannem inter, & Epiphanius ac Hieronymum controversias submissum diximus, Alexandriam regressus est, urgere Theophilum non destiterunt Epiphanius & Hieronymus, ut cum Origenista Marte aperto ipse quoque præliaretur. Detrectabat ille pugnam, rogante præsertim Epiphanio, erga quem Anthropomorphitarum hæreseos sibi suspectum male affectus erat. Mox autem ut ad Ecclesiæ causam privata odia accessere, statim adversus Origenis affectus classicum cecinit. Obscura certe est & implicata temporum illorum historia, quamque nonnisi à Palladio, Socrate, & Sozomeno, ætatis hujus proximis petere possumus; quamvis prioris auctoritatem minuerit apertus Origenismi amor, alios aliarum hæreseon studium merita pene exiltinatione fraudarit. Cur itaque Origenistas insectaretur Theophilus causam hanc fuisse tradit Socrates. Quæsitum in Ægypto non multo ante fuerat, Deusne corporeus esset, & humanam formam gerens, an penitus incorporeus. Multi, ac simpliciores præsertim Monachi Deum humano habitu præditum fingeant, unde Anthropomorphita, sive ut loquitur Epiphanius Scholasticus in Tripartita Historia, *Humaniformiani* dicti sunt; plures contrariam sententiam sequebantur. Hos inter erat Theophilus, qui cum opinionem suam in Epistola quadam Paschali, cujusmodi Epistolam de more quotannis scribebat, prodidisset, eaque ad Ægyptios Ascetas fuisset perlata, ita excanduerunt illi, ut Theophilum ab Ecclesiâ expellendum censerent. Sectinos Monachos reliquis sanctitate præstantiores & doctrina hanc repudiassent omnes Epistolam, præter unicum Abbatem Paphnutium, literis tradidit Cassianus. E reliquis vero per Ægyptum sparsis Monachis plurimi manu facta advolant Alexandriam, & de interficiendo Theophilo cogitant. Ille stolidos homines astu tractavit, & ingruentes compevit ambiguo hoc dicto: *Sic ego vos vidi, quasi faciem Dei*, quo quondam Iacob Esau fratrem suum delinivit, ut est Gen. 33. 10. Placati illi unum id præterea postulant, ut damnaret Origenis libros, quorum nonnulli à Deo corpus abjudicabant: Ego vero, inquit, hominis istius lucubrationes, & qui eas probant, averfor. Atque hoc sine iterisset controversia, nisi statim nova de causa recruduisset.

F Præerat Ægyptiacis monasteriis viri quatuor pietate nobiles, Dioscorus, Ammonius, Eusebius, & Euthymius, germani fratres, statura proceri, ideoque Longi cognominati: quod etiam cognomen habuisse ipsorum partiarum Isidorum conjicere licet ex isto Hieronymi Epist. 61. ad Pammach. cap. 15. *Ei tamen iste Hieronymus cum pannosa turba & sordidatus gregibus, quid Isidoro illi fulmineo ausus est respondere? At ne forte ille non crederet, & opprimeret eos presentia & mole corporis sui.* &c. Cum fratres illos percaros haberet Theophilus, Dioscorum Hermopoleos constituit Episcopum; duos autem invitos apud se detinuit. Atque hanc quidem vitam, desiderio licet monasticæ vitæ tabescentes, tolerabant, quoad inspecta Episcopi avaritia, hominem exosi, rursus in solitudinem post triennium secesserunt. Causa secessus cognita, pessima quaque minatus est illis Theophilus, ipsumque Dioscorum invisum habuit. Cum ergo Anthropomorphitis inensos ipsos ex mutuis con-

*Tripart.
Hist. lib.
10. cap. 7.*

*Cassian.
Coll. 10. c. 11.*

gressibus agnovisset; apud simplices quosdam & indoctos monachos, quos hæreseos huius affines esse sciebat, Anthropomorphitam se professus, Dioscorum cum fratribus in contraria esse secta monuit, & corpus Deo detrahente, Origenem sententia huius patronum secutos. In fraudem his sermonibus illecti boni homines Dioscorum, ipsiusque affectus vehementer averfati, invidioso Origenistarum nomine infamantes traduxerunt: cum eos è contrario averfarij, pauciores quidem numero, sed doctrina & usu rerum peritiores, Anthropomorphitas appellarent. Ita seditionibus inter se agitati conflabantur. At Theophilus privatas injurias persequens, Origenistarum tumultus obtendit, & Nitriæ occupato monte, Anthropomorphitis monachis arma subministrat, Dioscori monasterium incendit, qui cum fratribus abditis puteis vix ingruenti cladi se subduxit.

Polybius Rhinocororum Episcopus, Epiphanius discipulus, ipsiusque vitæ scriptor, tres duntaxat numerat Longos fratres, Heracleonis filios, qui Alexandria cum imperio præfuerat, Theophilo amicitia conjunctos, ab eoque in urbem è monasterio per fraudem deductos, majorem creatum ait Episcopum, alios Diaconos, & Ecclesiæ œconomos. Narrat deinde hoc munere per triennium functos, renitente Theophilo in pristinam solitudinem concessisse; agre id tulisse Theophilum, ipsosque communionem privasse; ad quam cum sese admitti frustra rogarent, Chrysofomum interpellasse ea sibi ut restitueretur; postulasse id à Theophilo Chrysofomum, nec impetrasse, eosque tandem Theophili censura liberasse: hinc exorta inter utrumque dissidia.

II. Igitur ad graviorem Dioscoro, ipsiusque focis conflandam invidiam, singulari verfuria Theophilus Origenistarum causam cum ipsorum causa conjunxit. Cum enim iam vulgo male audire sectatores Origenis intelligeret, clarissimosque partis illius consecratos à Nitriensibus Monachis subornatos produisse, Nitriamque præcipuum Origenismi domicilium haberi, cumque adversus eos ab Epiphanio & Hieronymo instigaretur; non ejus defensores dogmatis, quod Deum incorporeum statuit, quodque ipse antea propugnauerat, & adhuc etiam pro vero habebat, vexare hujus doctrinæ gratia aggressus est, sed ipsis famosam Origenistarum appellationem vir acutus affinxit, quo Origenismi adversarios sibi demereretur, & adversum illos concitaret. Et levi sane argumento impostam illis Origenismi calumniam approbavit, eo scilicet quod sententiæ huius assertor esset Origenes, quæ corpoream à Deo molem segregat. Atque eo facilius id persuasit, quod ad eos, uti mox dicemus, confugisset Isidorus, quem acerrimum doctrinæ huius patronum fuisse iam supra ostendimus. Origenismi ergo causam postquam semel obduxit iracundiæ suæ, Origenistas omnes infectam necessum habuit: quamobrem referta hoc hominum genere Nitriæ ascetia perscrutatum, una cum Dioscoro Origenistas omnes illinc exturbasse verisimile est.

III. Sectinis, seu Nitriensibus monachis (utrovis enim modo vel à Nitria monte, vel à Secti regiancula dici possunt) alia etiam causa Theophili consciverat odium. Hunc inter & Petrum Alexandrinæ Ecclesiæ Archipresbyterum simulatas intercesserat. Hinc infensus Petro Theophilus admissam ab eo questus est ad mysteriorum communionem mulierem quamdam Manichæa lue infectam, priusquam nuntium hæresi remisisset. Factum fuisse id iuxta Ecclesiæ consuetudinem, & ex Theophili sententia, Petrus respondit, & testimonio confirmavit Isidori, supra à nobis memorati, viri gravis, & quem post Nestarii obitum ad Constantinopolitanam sedem evchere Theophilus studuerat. Hic graviter succensens utrumque Ecclesiæ expulit. Rem ita à multis narrari refert Sozomenus: at aliter à viro cum Monachis illis conversari solito accepisse se dicit; duas nempe causas habuisse Theophilum cur Isidorum infectaretur, aliam Isidoro & Petro communem, quod testificari recusassent Theophili sororem heredem fuisse scriptam; aliam Isidoro peculiarem, quod cum pauperum gereret curam, erogatas in eos pecunias Theophilo in extruendis Templis absumere volenti dare renuisset. Simile quid habet Palladius, seu quisquis scriptor est vitæ Chrysofomi, nam de Auctore non constat apud omnes; qui & alia multa congerit, quæ ab aliis præterita à nobis quoque prætermittentur. Gravissima vero hic est Anonymi cuiusdam, à quo Chrysofomi scripta est vita, quam in octavum Tomum Operum ipsius conjecit Savilius, & Symeonis Metaphrasta hallucinatio, qui Isidorum illum cum Isidoro Pelusiota confundunt: nisi forte priorem hunc Pelusiotam quoque fuisse dicat aliquis, cum Alexandrinus tamen vulgo dicatur. Sed Sozomenum audire pergamus. Expulsus Isidorus Sectin apud monachos concessit. Adit continuo Theophilum Ammonius, postulatque ut in communionem Isidorum admittat: tergiversante Theophilo instabat Ammonius, & quos sibi itineris socios adjunxerat; adeo ut perterrefaciendis aliis, & à se amovendis unum ex ipsis in carcerem detruserit Theophilus. Illum reliqui subsecuti in eandem custodiam fraude ingressi sese sponte incluserunt, quoad univeros dimississet. Cuius rei tanta apud eum fuit indignatio, ut cum præ quiete & monasticæ vitæ suæ

A diis reliqua omnia eos postputare sciret, his ipsos intercluserit, concitatis subdole diffidiis, turbata pace, & monasteriis igne ferroque vastatis. Addit Palladius oranti Ammonio & Ilidori partes agenti ferreum torquem propriis manibus iniecisse Theophilum, pugnis maxillas & oculos contudisse, hac ingesta & repetita voce: *Heresice, anathematiza Origenem.* Vtut est, constat Episcoporum Synodum Alexandriae coegisse Theophilum anno Christi 399. damnatosque uno ore Origenistas à Nitria monte, ut supra narratum est, exegisse: accedente Imperatorum auctoritate, qui ex Ægypto ut pellerentur scriptis datis iusserant. Synodica huius Concilij Epistola fragmenta quædam in Epistola ad Menam Iustinianus servavit. Adjiunt ad superiora Georgius Alexandrinus, & Symeon Metaphrastes, finibus suis extortes monachos Alexandriam pervenisse, & miserabili eorum habitu ita commotam fuisse plebem, ut Theophilum latitantem ad necem deposceret, vixque Præfidis adhortationibus sedaretur. Digressi ex Ægypto Origenistæ Hierosolymam ad Iohannem urbis antistitem confugiunt, quem antea partibus suis faventem cognoverant. Sy-

Greg. A-lex. in vii. Chryf. c. 38. Anonym. c. 39. Sym. Met. in vii. Chryf.

vanam cum perperam appellant Georgius Alexandrinus, & alter Anonymus scriptor vita Chrysofomi, & Symeon Metaphrastes. Nam anno 386. in Hierosolymitano Throno sedisse Iohannem, obiisse vero anno 416. demonstrat Baronius: Hierosolymam autem anno 390. Origenistæ, ut dixi, confugerunt. Submissis continuo in Palaestinam legatis Prisco & Eubulo, Hierosolyma quoque & proximis locis eos expelli curat Theophilus, nusquam repugnante Iohanne. Horum conjecturam capimus ex Epistola 70. Hieronymi. Scythopolim Origenistæ numero circiter octoginta perveniunt. In his Diofcorus, Ammonius, Eusebius, Euthymius, Hierax, Isaaci duo, & Ilidorus. At cum ad Imperatorem Arcadium, & Archiepiscopum Iohannem delectos à Nitria Monachos, Origenistis infensos, aliosque Constantinopolim allegasse Theophilum accepissent, qui pro se causam dicerent, eodem ipsi ad diluendas Theophili accusationes, suasque res procurandas profecti sunt.

IV. Per idem tempus quo hæc agebantur delatus est in eas oras à Gallia Posthumianus. Narrat ille apud Sulpitium Severum fœdas Episcopos inter & Monachos concertationes intercessisse, *quia congregati in unum sapienter sacerdotes frequentibus decrevisse synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet, qui tractator sacrarum Scripturarum peritissimus habebatur; censuisse Episcopos, libros Origenis, quod sparsis huc illucque erroribus scaterent, penitus esse respuendos; contra pertendisse Monachos, quidquid inerat errorum, ab Hæreticis fuisse insertum; nec propter ea quæ in reprehensionem merito venirent, reliqua esse damnanda.* Hinc ortam seditionem; ex quo contentiosum & pugnam cervicosorum Origenistarum ingenium arguas; qui cum Episcoporum auctoritate reprimi non possent, assumendum fuisse Præfectum, ab eoque in fugam coniectos Monachos ita dispersos esse, ut propositis Edictis nullibi consistere sinerentur. Addit postea: *Sed tamen si ve illud error est, ut ego sentio; si ve heresis, ut putatur, non solum reprimi non potuit multis animadversionibus Sacerdotum, sed nequaquam tam late se potuisset effundere, nisi contentione crevissent.* Denique nec Episcoporum severitatem, nec Monachorum perduellionem probare se dicit. Quod mihi sane valde probatur iudicium; nam nimis severe in Origenistas à Theophilo consultum est; sed gravius tamen peccasse videntur Monachi à quibus tam præfracte Episcoporum auctoritas pessumdata est.

V. Anastasium interim summum Pontificem per Synodicam Epistolam rei gesta certior fecit Theophilus, ac alios item Episcopos, sed Epiphanium potissimum, ad quem scripsit in eam sententiam, se Origenis colubros Evangelico ense truncasse, & fœcundum Nitria Monachorum agmen contagione pestifera liberasse; iam vero esse operum ipsius Epiphaniij, Cyprios Episcopos congregare, & dare negotium, ut *Origenes nominatim, & nefaria heresis condemnaretur;* deinde vero Synodicas Epistolas ad se, & ad Iohannem Chrysofomum, aliosque Episcopos mittere; fuisse perlatum ad se Origenistas ex Ægypto deiectos navigasse Constantinopolim; curet igitur ut Italiae, & Pamphiliæ, vicinarumque Provinciarum Antistites operas suas ad extirpandum Origenismum conferant; virum aliquem industrium Constantinopolim mittat, qui illuc quæ gesta sunt referat; summam esse apud omnes in Ægypto ob profligatam heresim latitiam. Notari obiter velim ioculari Guidonis Carmelitæ errorem, qui Theophili verba, quibus Origenis colubros se Evangelico ense truncasse apud Epiphanium iactabat, perperam interpretatus, questum id fuisse scripsit Theophilum, quod membra sibi ferro truncarent Origenistæ, ut haberentur humiles & religiosi. Mox ut Synodicam Theophili Epistolam accepit Epiphanius, ad Hieronymum continuo remisit, aliamque adjecit de suo, in qua sic illum affatur: *Scito, fili charissime, Amalec usque ad stragem esse delectum, & in monte Raphidim erectum trophæum crucis. Etenim quomodo porrectis in altum Moysi manibus, vincebat Israël; sic Dominus confortavit famulum suum Theophilum, ut super altare Ecclesie Alexandrinae contra Origenem vexillum poneret, & impletur in ea quod dicitur: Scribe signum hoc, quia delebo funditus Origenis heresim à facie terre cum ipso Amalec.*

Guid. in Summa de Hæresib. in Hæc. Orig.

Quo argumento ad Epiphanium scripserat Theophilus, eodem propemodum scripsit ad A Hieronymum; cui hic respondens, *Vox*, inquit, *beatitudinis tuae in toto orbe peruenit, & cunctis Christi Ecclesiis latantibus Diaboli venena siluere. Nequaquam amplius antiquus serpens sibilat, sed contortus & exsiccatus in cavernarum tenebris delitescens Solem clarum ferre non sustinet: qui quidem super hac re. & antequam scriberes, ad Occidentem Epistolas miseram, ex parte Hæreticorum strophas mea lingua hominibus iudicari. Ex dispensatione Dei factum puto, ut eo in tempore tu quoque ad Anastasium Papam scriberes, & nostram dum ignoras sententiam roborares. Et paulo post: Vincensius Presbyter ante biduum quam hanc Epistolam dærem, de Vrbe venit, & suppliciter te salutat, crebroque sermone concelebrat Romanam, & totam Italiam tuis post Christum Epistolis liberatam: cura nimirum Anastasij Papæ, à quo, ut superiore sectione dictum est, profligatus fuerat Origenismus. In alia ad eundem Epistola, Priscum & Eubulum à Theophilo in Palæstinam legatos narrat dispersos regulos, Origenistas nimirum, usque ad suas latebras fuisse persecutos; gaudere omnes ob partem ab Hæreticis victoriam: *Macte virtute*, inquit, *macte zelo fidei, ostendisti quod huc usque taciturnitas dispensatio fuit, non consensus.* Postremo Iohannem Hierosolymitanum ob susceptum Origenistam quemdam, antequam Theophili literas accepisset, excusat his verbis: *Super susceptione cuiusdam non debes contra Urbis huius dolere Pontificem, quia nihil tuis literis precepisti: & temerarium fuit de eo quod nesciebat, ferre sententiam: tamen reor illum nec audere, nec velle te in aliquo ledere.* Quibus non Iohannem Hierosolymitanum, sed Chrysofomum notari putant nonnulli: sed non persuadent, nam unum quemdam susceptum dicit Hieronymus, at quinquaginta Chrysofomus suscepit. Deinde cum ait Hieronymus, *Urbis huius*, utram potius videtur significare Constantinopolim tot mansionibus distitam; an Hierosolymam cuius in vicinia hæc scribebat? Omnino certe Hierosolymitanus Iohannes videtur intelligendus. Ex his suspicari licet deseruisse aliquantulum hoc tempore ipsius cum Hieronymo simultates, (quas rursus tamen reintegratas fuisse inferius ostendemus,) & aliquantum de amore suo aduersus Origenem tenuisse, vel sententiam certe suam dissimulasse. Quod ut suspicari facit illud Theophili in alia ad Hieronymum Epistola: *Atque utinam apud vos quoque deponerent hypocritam, qui occulte dicuntur subire veritatem: de quibus non bene sentientes in iis regionibus fratres hac me scribere provocant.* Addit Theophilus fugatis Origenistis ad pristinam tranquillitatem monasteria Nitria rediisse. Audiendus præterea Hieronymus, dum aliquanto post ad Pammachium & Marcellam scribens: *Vbi nunc est*, inquit, *coluber venosus? ubi venenatissima vipera? Præterea facies utero commissa laporum? Vbi hæretique sibilabat in mundo?* & deinde: *Oppressa est eius (Theophili) auctoritate & eloquentia, & in morem Dæmoniorum spirituum de terra loquitur: nescit enim eum qui desursum veniens ea loquitur que sursum sunt.* Queritur postmodum tantis simulationibus uti solitos Origenistas, ut vix à Catholicis internoscerentur: tum subdit: *Quid opus est obsidere Proponidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimum Pontificem Christi, eiusque Discipulos rabido ore discerpere. Si vera loquimini, pristinam erroris ardentem ardore fidei commutate.* Demum Paschales Theophili Epistolas, quibus Origenismus obteritur à toto Oriente cum admiratione suscipi, & prædicari denuntiat.*

apud Hier. Ep. 72.

Hier. Ep. 78.

Hier. Cod. 96.

VI. Prolixè hæc à me notata sunt, ut cum auctoritate Palladij, Socratis, Sozomeni, Georgij Alexandrini, Anonymi alterius qui Chrysofomi vitam in literas retulit, & à Savelio editus est Tom. 8. Chrysof. & Symeonis Metaphrasta, Lector æquus Epiphaniij & Hieronymi auctoritatem componat, & quam diversa de Theophili & Origenistarum dissidio senserint, cognoscat. Illi summam pietatis, sanctitatis, & mansuetudinis laudem Origenistis tribuant: hi versipelles, refractarios & pertinaces eosdem fingunt. Illi Theophilum iracundum, impotentem, iniquum, pecuniæ cupidum, prouum in vindictam, privatis injurijs Dei causam falso obtendentem exhibent: hi zelo fidei ardere eundem, polleere prudentia, Moysis uirtutem referre dicunt. Quod si res ita fuissent gesta, ut à Palladio narrantis latere potuissent? num infantes ac pios homines præter fas sedibus suis exterminatos convitijs ipsi quoque lacerassent? num Theophili petulantia consensissent? num ferocitatem ejus ac sauitiam laudassent, & laudando auxissent? Quod si de contrario falsa de Origenistis, & Chrysofomi causa prodidisset literis; an de ipso pronuntiaffet Photius: *ὁ διάλογος τοῦ πτωχοῦ καλῶς καὶ ἐπισημαντικῶς καὶ ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ ἀνεργάστῳ* Dialogico ipsum charactere pulchre ac diligenter res Chrysofomi descripsisse? Equidem & iam supra dixi, & nunc quoque pronuntio duplicis fuisse generis Origenistas, Orthodoxos & Heterodoxos; quos cum ab invicem secernere in promptu non esset, utrosque indiscriminatim Theophilum divexasse; eandemque ob causam utrosque indiscriminatim Iohannem Chrysofomum fovisse: hinc nonnullos factum Theophili Heterodoxos instantis probasse; alijs Orthodoxos male haberi doluisse. Theophilum præterea iudicio fuisse præcipiti, & animi affectibus nimium obtemperasse si negarem, reclamaret Chrysofomus, in quem impotenter defa-

A viit; reclamaret & Paulus ille Episcopus, quem post flagella, carcerem, & metalla, à Theophilo, non propter Origenisim, sed alias ob causas ex Ægypto eliminatum Hieronymus transeuntem hospitio suscepit, & ut per Imperiale scriptum restitueretur, laboravit. Privatius proinde causis ad carpandos Origenistas adductum fuisse veri mihi videtur perquam simillimum, & vindicta suae Origenisim subdole prætenuisse; Epiphanium vero & Hieronymum, rem ipsam Ecclesiae perutilem, Origenismi scilicet extirpationem spectasse, causas ipsas insuper habuisse. Quaecunque certe res Theophilum impulerit, constat legitime Synodi decretis Origenistarum errores fuisse rescissos; ac non tantum fortasse Theophili, quantum Synodi auctoritati Hieronymum & Epiphanium tribuisse.

VII. Porro non Synodicam duntaxat Theophili Epistolam, datam anno Christi 399, sed Paschales etiam quatuor, annis 400, 401, 402, 403, 404, scriptas, Hieronymus Latinitate donavit, ut quæ iis continebatur Origenis damnatio, latius, & in Occidente potissimum pervulgaretur. Pervenerunt ad hanc ætatem posteriores tres, prior cum Synodica intercidit; in quibus depravata aliqua ab Hieronymo cum ipsius adversarii jactassent, sese in Epistola 78, ad Pammachium & Marcellam, cum ad eos posteriores Paschales mitteret, luculenter purgavit.

VIII. Iam vero rerum seriem perfequamur. Diximus Constantinopolim profectos esse Origenistas, postquam eodem legatos à Theophilo missos acceperunt. Falso id à Palladio, & Sozomeno confictum arguit Baronius ad A. 400. cap. 61. nec quemquam illuc ante legasse Theophilum contendit, quam eodem abiisse Origenistas intellexit. Falsum quoque esse vult, inter Origenistas fuisse Isidorum; id licet præter Sozomenum Socrates asseveret. Nititur Baronius Theophili ad Epiphanium Epistola, quæ est inter Hieronymianis 67. Sic habet illa: *Didici enim quod calumniatores veræ fidei, Ammonius, Eusebius, & Euthymius, novo pro hæresi furore bacchantes, Constantinopolim navigarint: ut & novos, si quos voluerint, decipiant, & veteribus suæ impietatis sociis conjungantur.* Nulla hic Isidori mentio: certe neque Dioscori, nec aliorum quinquaginta, quos illuc perrexisse tradit Palladius. Quasi vero nomina singulorum percensere Theophilus instituerit. Ait deinde Theophilus: *Et ut celerius nostra Constantinopolim scripta perveniant, mitte industrium virum, & aliquem de clericis, sicut & nos de ipsi Nitria monasterii patres Monachorum, cum alijs sanctis & continentissimis viris missimus, qui possint cunctos in presentia docere quæ gesta sunt.* Ex his effici putat Baronius ab Epiphano, non D autem à Theophilo tunc legatum fuisse missum Constantinopolim; Theophilum autem quosdam à Monachis Nitriensibus alio ablegasse. Sane id ex Epistolæ verbis non cogitur: imo vero rogat Epiphanium Theophilus, ut aliquem mittat Constantinopolim, sicut à se Nitrienses monachi missi sunt: quo missi? nempe quo aliquem mitti vult ab Epiphano; Constantinopolim: nam quid aliud verba sonant? Quod autem peregrina communionem eos exceperit Chrysofostomus, inde concludit Baronius Synodi Alexandrinæ literas illuc nondum fuisse perlatas; alioqui damnatos & proscriptos Monachos minime fuisse excepturum. Ut id detur, quod negari tamen potest, nam damnationis causam certum est licere inquiri, non inde sequitur Constantinopolitanum iter prius suscepisse Nitrienses Origenistas, quam legatos suos eodem Theophilus misisset. Probabile quippe est Theophili legatos provincias multas adiisse, disseminandarum Præfulis illius Synodicarum literarum gratia, proindeque serius Constantinopolim eandem importasse; cum interea discessione illorum audita, nullam interponentes moram, magnis itineribus illuc contendissent Origenista; & qui serius susceperant iter, maturius illud confecerunt.

IX. Constantinopolim delati Origenista supplices accidunt ad genua Iohannis, postulantque ut opera ipsius & auctoritate, Theophili adversum se iracundia sedetur, & Ægyptum redeundi sibi copia fiat: quod & reverentia aut metu Theophili, ab ipso quoque, quemadmodum & ab alijs Episcopis repellantur, Imperatoris opem se denique imploratos. Compositus ad miserationem commovendam virorum habitus Chrysofostomo lacrymas excussit. Benigne itaque ipsos alloquitur, jubet causam adventus sui sileant, de ipsorum restitutione sese cum Theophilo per literas acturum, in Templo interim, cui nomen Anastasis, sedem ac mansionem figant. Paruerunt illi, & vitæ necessaria partim proprijs ipsi manibus, ut mos erat Monachorum, partim religiosarum mulierum liberalitate compararunt, ac Olympiadis potissimum, quæ post obitum Nebridij conjugis creata Ecclesie Constantinopolitane Diaconissa, peregrinos hospitio excipere, & facultatibus suis fovere solebat. Publicarum his precationum communionem concessit Chrysofostomus, ad Sacramentorum usum non admisit, nondum cognita ipsorum causa; cum præsertim Clericos quosdam à Theophilo iam ante alijs de rebus Constantinopolim missos acceperisset Iohannes, ijque super rebus Monachorum interrogati magnam illos injuriam sustinuisse quidem dixissent, sed ad communionem tamen neutiquam eos admitti postulasent, ne Theophilo res ea foret offensio. Scribit ad Theophilum Chrysofostomus, rogatque ut restitutos Ori-

genitas in communionem admittat: sin iudicio contendere malit, necessarios mittat qui A
res ipsius procurent. Non rescripsit ille, quosdam è suis illic allegasse contentus, *ivellor ut
porrigerem admonens*, inquit Palladius, *quos more solito ipsis dicitur, apertum quidem & expres-
sum mendacium continentes, variis calumniis opertum & obumbratum: & cum non posset illorum vitæ
derogare, fecit ut intra Palatium quasi Magi notarentur.* Subdit postmodum advertentes Orige-
nitas nihil se profecisse, *plerisque in dignitatibus constitutos adduxisse secum, omnes anathemati-
zasse hæresim.* Tum deinde collectas adversus Theophili tyrannidem accusationes, & in li-
bellum conjectas Iohanni frustra illos ab incepto revocanti tradunt. Moner ille Theophi-
lum constatae adversum se accusationis. Rescribit Theophilus vetitum esse Nicanis Cano-
nibus, ne quis Episcopus de re extra ditionem suam posita iudicet: se, si in jus vocandus
sit, ab Ægyptiis Episcopis esse iudicandum. Ad hæc permovebatur falsis rumoribus; Sa-
cramentorum communionem Origenistis concessisse Iohannem, & animo esse ad feren-
das ipsi supplicias parato. Quare ad Episcopos mittit literas quaquaversus, Iohannem di-
gnitate & Episcopatu evertere, & Dioscorum cum fratribus ac sociis ulcisci omni modo
fatagens, consilium tamen caute occultans, Origenis libros solummodo carpens.

Si quis Origenitas à Iohanne exceptos fuisse miretur, magnam apud omnes Nitrien-
sium monachorum existimationem fuisse meminerit; & Chrysofomo iam inde notas
esse Theophili artes, cum Isidorum in Constantinopolitanam sedem intrudere, & quomi-
nus ad eam evegeretur Iohannes impedire conatus est. Præterea Origenianos errores
publice derefati fuerant Nitrienses: hinc valde suspecta illi Theophili criminatio: At nec
dum satis adverterat pius Antistes simulationes Origenistarum, quibus objectos errores C
juramento diluere proclive erat. Notanda hæc Hieronymi Epistol. 65. ad Pammach. &
Ocean. cap. 1. *Faciam quod solum cavent, ut sacra eorum atque mysteria in publicum proferam, &
omnis prudentia eorum, qua nos simplices ludant, in propatulo sit 3. & qui neganti voci non credunt,
credant saltem arguenti silio. Hoc enim vel maxime cavent, ne quando contra auctorem suum eorum
scripta teneantur. Facile dicunt cum iuramento, quod postea alio solvant perjurio. Ad subscriptionem
tergiversantur, quarumque suffragia. Alius, Non possum, inquit, damnare quod nemo damnavit.
Alius, Nihil super hoc à Patribus statutum est; ut dum totius orbis provocatur auctoritas, subscribendi
necessitas differatur. Quidam constantius, Quomodo, inquit, damnabimus quos Synodus Nicæna non
tergigit? Atque id non de omnibus Origenistis, quocumque ad Chrysofomum confuge-
rant, intellectum velim, nam partim Orthodoxis, partim Heterodoxis hæc constitisse ca-
tervam puto; adeo ut illi ex animo, hi ore tenus errores Origenis damnaverint. Quæ cum
Chrysofomo minime perspecta esse possent, corda Deo scrutanda relinquens, verbis illos
hæresim ejurasse satis habuit. Accessit eodem fortasse aliqua Origeniani nominis reveren-
tia, cuius scripta studiose legerat Iohannem, multaque ex iis ad suos transkulisse usus ob-
servasse mihi videor, & in sequentibus Notis comprobasse.*

Eudoxia quoque Augusta humanitatem Origenistæ experti sunt: proditum quippe est
à Sozomeno & Nicephoro, ad eam, cum forte curtu præterveheretur, accessisse Mona-
chos, sibi que illatas à Theophilo injurias exposuisse, hæc honore ipsis habito pollicitam,
futurum ut brevi cogeretur Synodus, ad eamque Theophilus evocaretur.

X. Dum hæc agerentur, Epiphanius literis Theophili acceptis, quibus ad convocan-
dam Synodum, & damnandos Origenistas incitatum fuisse supra diximus, cogit Episco-
porum Cyptiorum Concilium, librorum Origenis lectionem decreto prohibet, cuius de-
creti exemplar cum alia in loca, tum præcipue Constantinopolim mittit, Iohannem ad
idem faciendum adhortans. Collectam quoque à Theophilo postea Synodum Alexan-
driæ eadem de causâ fuisse scribunt Socrates, & Sozomenus; negat Baronius, & perpe-
ram ad id tempus relatam fuisse ab impuris Scriptoribus Synodum Alexandrinam asserit,
ut pote quæ iam ante fuerat celebrata. Ego vero quid statuiam, non habeo; nam non
unum adversus Origenistas constat fuisse Concilium narrat Posthuvianus apud Sulpi-
cium Severum Dialog. 1.

XI. Missas ad se ab Epiphano & Theophilo Epistolas, paratasque sibi insidias neglexit
Chrysofomus, animumque in Ecclesiastica restituenda disciplina habuit. Legati interim
à Theophilo Constantinopolim Monachi Origenistas libellis profcindebant: hi contra
spe pacis præclusa apud Arcadium Imperatorem & Eudoxiam, Theophili questi sunt inju-
rias, libelloque oblato graves ipsi & acerbas criminationes impegerunt, postularuntque
ut adduceretur vel invitus, & coram Iohanne vadimonium sifteret; conficti vero adver-
sum se accusationum libelli Præfectis urbis dijudicandi permitterentur. Adducendo Theo-
philo mittitur Alexandriam Elaphius; causam libellorum & accusationum Præfecti co-
gnoscunt. Deprehensa Theophilensium legatorum calumnia, erimen hi in Theophilum
conferunt, ab eoque subornatos sese fatentur. Flagellis graviter casti detruduntur in car-
cerem, quoad Theophilus causam pro se dicturus adesset: quo serius adventante pars in

A vinculis obiit, pars infulam Proconnesum deportatur post adventum Theophili, iudicum animis pecunia mollitis. Hæc ita à Palladio referuntur. Chrysoſtomus interim Origeniſtas conſiliis & auctoritate ſua iuvaſſe creditus eſt. Quocirca ſub Barnabæ nomine obſcure ab Hieronymo perſtringitur in Epilt. 16. ad Principiam: *Refrigerata*, inquit, *charitate multorum, pauci qui amabant fidei veritatem noſtro lateri iangebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur; ita ut Barnabas quoque duceretur in illam ſimulationem, imo apertum parricidium, quod non viribus, ſed voluntate commiſit.*

XII. Iamque fama percrebuerat male in Iohannem affectum eſſe Theophilum, & cauſas quarere quibus eum ſede deiiceret. Hoc intellecto concilium Conſtantinopoli cogi volunt optimates, & Clerici complures, quorum inimicitias Chryſoſtomus ſeveritate ſua ſibi pepererat. Futurum id pollicita iam ante Origeniſtis fuerat Eudoxia. Itaque Theophilus Ægyptios Episcopos eo conſeſtim navigare iubet; Antiliſites Orientis ad Concilium invitat. Nec multo poſt Cypro ſolvens Epiphanius Conſtantinopolim appellit. Obuiam progreſſus Iohannes totius Cleri comitatu advenientem honeſtavit, nec eo perpulit tamen ut hoſpitio ſuo, vel domibus Eccleſiaſticis, vel ſua denique conſuetudine uti vellet: adeo inenſum Iohanni animum propter ſuſceptos Origeniſtas præ ſe ferebat. Statim Epiphanius ad ſe convocat Episcopos qui tum forte Conſtantinopoli verfabantur: decreta Synodorum proferet, quibus lectione Origenis omnibus interdiceretur; poſtulat ut ea ipſi quoque ſuffragiis ſuis confirmet. Paruerunt nonnulli, plures detrectaverunt. In his Theotimus Tomitanus Episcopus, ſpectatæ vir ſanctitatis, iniquum eſſe dixit, homini iam pridem mortuo injuriam inferre, & majorum de eo decreta reſcindere: quo dicto librum quemdam Origenis proferet, pelleſtiſque verſibus aliquot, quibus Eccleſiæ utiles ſententiæ continebantur: Intelligant, inquit, qui libros Origenis repudiant, hæc quoque à ſe repudiari. Nihilo tamen ſeciſus roganti Chryſoſtomo, ut una ſecum domo, & una Eccleſia uteretur, renuntiavit Epiphanius in domus & precum communionem cum illo ſeſe venturum, ita ſi libros Origenis damnare, & Origeniſtas Ægyptios à ſe rejicere vellet: quod cum ante diſceptationem cauſa facere recularer Iohannes, perſuaſus eſt Epiphanius à quibusdam Iohannis adverſariis, ut in Templum Apoſtolorum, quo celebranda erat Synaxis, publice prodiret, damnaret libros Origenis ac Origeniſtas, & Chryſoſtomum ipſum inceſſeret. Et feciſſet ſane, niſi iam Templo propinquum adieſſet Serapſon Diaconus à Iohanne miſſus, monuiſſetque periculo ipſius futurum, ſi quod animo deſtinaverat, reiſa præſtaret; ad ſeditionem quippe rem ſpectare. Admonitione deterritus Epiphanius pedem retulit.

XIII. Circa idem tempus hunc inter & Eudoxiam ſimultas intervenit: cauſam vario Scriptores narrant. Scribunt Leo Imperator, & Symeon Metaphraſtes Eudoxiam Auguſtam, inimico ut erat in Chryſoſtomum animo, ipſum hæreſeos apud Epiphanium accuſaſſe; poſtulaviſſe Epiphanium, ut cauſam dicturus Iohannes accerſeretur, ſe alioqui minime aſſenſurum; ad hæc exclamaſſe Auguſtam, ſi Iohannis exitium interpellet, ſeſe Idolorum cultum reſtituturam; quo audito dolore percuſſum Epiphanium ſuſis lacrymis Conſtantinopoli exceſſiſſe. At diverſa habet Sozomenus; in morbum incidiſſe Imperatoris filiolium; huius vitæ timentem Imperatricem rogaviſſe Epiphanium ut pro eo oraret; qui cum futurum recepiſſet, ut convaleſceret filius, ſi ab Origeniſtarum partibus illa deſciſceret, reſpondiſſe Auguſtam: In Dei poteſtate filius meus eſt; tu vero, Epiphani, ſi mortuos ad vitam revocare poſſes, neuiquam obiſſet tuus Archidiaconus: miſſos eodem tempore ab Eudoxia Origeniſtas ad Epiphanium quaſiſſe num aliquando in libros ſuos vel Diſcipulos incidiſſet; negante illo percontatos unde ſe Hæreticos deprehendiſſet, qui ſententiæ ſuæ nullum feciſſet periculum; huic ex auditu ſe intellexiſſe reſpondenti, ſubjeſſiſſe illos: Nobis vero contrarium evenit, nam ex diſcipulis tuis & libris, ac Ancorato præcipue tua nobis perſpecta ſententia nonnullos ſæpe reſutaviſſimus, qui hæreſeos calumniam tibi impingebant; parem itaque nobis vicem retribuere debueras: his intellectis placatum Epiphanium viros dimiſſiſſe; & ipſum quoque paulo poſt navigaſſe in Cyprum, ſive Conſtantinopoli pœnituiſſet eum itineris, ſive Deus oraculo mortem inſtare monuiſſet. Ecquas diſcedendi cauſas habuerit, incertum eſt. Certe antequam attigiſſet Cyprum, in ipſa navi deceſſit, cum iam eſſet magno natu. Faro quoque circiter hoc tempus extincti ſunt Conſtantinopoli Iſidorus, & Dioſcorus, & paulo poſt Ammonius, magnam poſt obitum ſanctitatis famam conſecuti. Quo tempore annus agebatur 403.

XIV. Quid de hoc itinere, itineriſque cauſa literis tradiderit Polybius ipſius diſcipulus ac focius, ac rerum omnium oculatus teſtis, operæpretium eſt cognoscere. Scribit ille Theophilum Iohanni Chryſoſtomo inenſum ob communioni reſtitutos Longos fratres, cum Imperatricem mittere hunc in exilium velle accepiſſet, id ut perſiceretur ſummo opere laboraſſe; dediſſe itaque literas ad Epiphanium, quibus Origeniſmi Iohannem

accusabat; aliam autem ob causam Constantinopolim navigaturam Epiphanium eo magis profectorem accelerasse, non Chrysofomo tamen nocendi studio: magnam tum fuisse in Vrbe regia rerum perturbationem, propter Eudoxia ac Chrysofomi dissidia; ingressum monasterium quoddam Epiphanium necessitate fuisse coactum, ut quendam ordinaret; agre id tulisse Chrysofomum; hinc dissensiones inter utrumque extitisse; Eudoxiam vero his compertis accessisse Epiphanium, hareseos accusasse Chrysofomum, & postulasse ut eo abrogato alium Constantinopoli Episcopum praeferret; respondisse Epiphanium, sacerdotio quidem indignum esse Iohannem, si ipsa in haresim incidisset; sin ipsa ad ulciscendas privatas injurias eum exauctorare vellet, neutiquam se obtemperaturum; excanduisse illam, & interminatam futurum ut Idolorum templa aperiret, si Iohannis exilio intercedere vellet: perlatum fuisse ad Chrysofomum, in exilium suum Epiphanium consensisse; eique vaticinatum illi, fore utin throno non amplius federet, atque hunc vicissim prae-nuntiasset Iohanni futurum ut ad exilij locum non perveniret; conscensa demum navi Epiphanium, antequam Cyprum attingeret, obiisse. Baronius ad A. 402. cap. 7. falsum esse asserit ad Diaconatum quemquam fuisse promotum ab Epiphano in Constantinopolitana Dioecesi, & unius Sozomeni silentium opinioni suae praetendit; causam vero cur id iactatum sit, hanc esse divinat, quod in Iohannis Hierosolymitani Dioecesi iam ante Pauliniano Hieronymi fratri Presbyterij characterem imposuerat, facile itaque Iohannem Hierosolymitanum cum Constantinopolitano Iohanne Scriptores confudisse. Verum ut dicere praetermittam quam leve sit argumentum ex Sozomeni (cui & Cedrenum addere potuit) silentio petitur, contra Socratis, Leonis Imperatoris, Symeonis Metaphraetae, & Nicephori auctoritatem, tollit omne dubium Polybius id ipsum asserens, qui rei gestae interfuit.

XV. Hac tempestate Constantinopoli agebant Acacius Beroensis, Severianus Gabalitanus, & Antiochus Ptolemaidis Episcopi, & Syrus monachus Isaacus. Hi privatas inimicitias cum Chrysofomo gerentes, Theophilum sollicitant per nuntios ut secum operas ad expellendum Iohannem consociaret. Morantem quoque urget Eudoxia Chrysofomo offensior, ideo quod sacris ipsius concionibus, quibus aulicarum mulierum mores saepe carpebantur, vitiis suorum sibi conscia notari se censebat. E contrario vero accersitum cum ad diluenda crimina (apud Imperatorem quippe fuerat seditionum & caedum accusatus) restat ipse Chrysofomus in Epistola ad Innocentium Papam, quam exhibet Palladius. Leo autem Imperator, cognomento Sapiens, scribit in vita Chrysofomi, iussisse Arcadium vi adduci Theophilum, cum qua adversus Iohannem fuerat motus comperisset; & ab Innocentio Pontifice Romano, & ab Honorio fratre postulasse, ut aliqui Roma mitterentur, qui de Theophili causa cognoscerent: tergiversante vero Innocentio, Theophilum Origenismi dicam scripsisse Iohanni, & Nitriensibus monachis, à quibus apud Imperatorem fuerat accusatus, suasque in partes Epiphanium illexisse. Narrant Leo & Palladius datos adversus Theophilum accusationis libellos, septuaginta capita habuisse. Maturat ergo iter Theophilus, & Chalcedonem pervenit. Eodem consistunt Episcopi, partim Theophili nuntiis, partim Imperatoris mandato exciti. Ex una omnes venisse Provincia scribit Palladius; alij ex Aegypto, aliisque profectis locis narrant, necnon ex Asia, quicumque sedibus suis depulsi se à Iohanne agre ferebant, vel alij ipsi de causis succensebant. Aegyptiis illi navibus transmissis Bosphoro Constantinopolim appellant. At Theophilum cum plausu exceperunt Aegyptij nauta; Clericorum obviam processit nullus, ut pote infernum Chrysofomo animum praeseferenti. Ipse Ecclesiam praetergressus, in Imperatoriam quamdam domum sibi paratam divertit. Mora illie trium hebdomadarum facta, perterritis multorum animis, & ad accusandum Iohannem, cujus congressum caute vitabat, instructis, in Quercum Chalcedonis suburbium una cum factionis suae Praefulis concessit, & Conciliabulum celebravit. Quadraginta quinque interfuisse Episcopos declarant Georgius Alexandrinus, Symeon Metaphraetae, & Acta Pseudosynodi illius, quae representat Photius Cod. 59. At Palladius triginta sex duntaxat agnoscit: sic enim Episcopos qui adsidebant Iohanni, ad Conventiculum rescripsisse tradit: *Tua quidem Synodus triginta & sex habet Episcopos ex una Provincia: nos autem quadraginta sumus ex provinciis variis, in quibus & septem sunt Metropolitae.* Daos & quadraginta Iohanni affuisse auctor est Leo Imperator. Cum sit autem in adnotandis numeris proclivis lapsus, promptius est suspicari corruptum numerum apud Scriptores illos, quam apud Palladium qui pauciores quam quadraginta Theophilo adfuisse diserte asserit. Statim adesse iubetur Iohannes, & ad accusationes respondere, unaque cum eo Serapion, & Tigris Eunuchus Presbyteri, & Paulus Lector; simul universum Ecclesiae Constantinopolitanae Clerum Synodus accersit. Quamvis autem Iohanni quadraginta adfuerent Episcopi, non ideo tamen ad Quercum causam dicturus adesse recusat; si modo ex Antistitum numero quatuor eximerentur, merito sibi odij

A & inimicitiarum suspecti; sin ulterius pertenderent, Synodum Oecumenicam appellare se obstabat. Quibus auditis, quater eo vocato, eademque exceptione uso, ad accusationes tandem expendendas animum Quercetanae Synodi Praesules appulerunt.

XVI. Non res illic ex aequo expensas, sed per contumeliam & maledicta fuisse gestas Scriptores tradunt. Et tres quidem criminationum libellos ad Conciliabulum delatos commemorant Acta illius à Photio exhibita, & in Iure Græco-romano relata, quod edidit Leunclavius. Priorem obtulit Iohannes Chrysofomi Diaconus, viginti novem accusationum capitibus referunt; alterum Iohannes Monachus, quo Heraclides Origenismi ac furti arcescebatur; Chrysofomo vero crimini dabatur, quod Heracliden, Hæreticum licet ac furem, Ephesinum Episcopum constituisset, multaque passus esset Origenistarum causa; posteriorem dedit Isaacus Episcopus, capita octodecim criminationum complexum, cum prius Origenismi eundem Heracliden accusasset. Narrat Photius tredecim Actionibus Synodum illam, quæ à se lecta est, fuisse absolutam, quarum priores duodecim Chrysofomum petebant, postrema Heracliden; prioris libelli caput primum ac secundum examinasse Episcopos, inde in Heracliden & Palladium quaestionem habuisse, innotum deinceps ac vicissim septimum caput inquisivisse: postremi denique libelli excussum fuisse caput secundum, quod fuit huiusmodi: *ὅτι ἡ μὲν ἐκ τῆς ἐκείνου ἰστορίας ἀμύμων, Ἰσίδωρος, ἡ ἡρακλίδης, ἡ παλλάδιος, καὶ ἰθὺς αὐτῶν κωνσταντῖν.* *Beatum Epiphanium propter Origenistas Ammonium, Euthymium, Eusebium, & Heracliden, & Palladium, communionem cum eo (Chrysofomo) habere voluisse: excussum insuper septimum caput, ac deinde*

C tertium. Præter illud, duo admodum ad Origenismum pertinebant; primum, Iohannem Monachum propter Origenistas casum Chrysofomi iussu, & porro victum fuisse; decimum sextum, eundem suscepisse Origenistas, in carcerem conjecisse Theophili legatos, & ne morientes quidem ad visendum adisse. Nulla præterea in reliquis criminationibus Origenismi, Origenistarumve mentio: in priore vero libello nulla penitus.

XVII. Actorum Photianorum Conventiculi ad Quercum fidem elevare conatur Baronius hoc argumento, quod pleraque ab aliis commemorata, in iis omiſſa sint. Verum non attendit illustrissimus Cardinalis eximia quædam tantummodo selegisse Photium, & in Myriobibulum retulisse; plurima vero consulo prætermisſe. Sua ergo Actis illis servetur auctoritas, quoad validiori ratione Baronij conjectura firmetur.

D XVIII. Cæterum de libris Origenis altum fuit in Conciliabulo silentium: de Origenistis vero præter perpauca illa, quæ disseruimus, hæc etiam referuntur; Scetinos leniter appellasse Theophilum, hortatum esse ad poenitentiam, impunitatem esse pollicitum, simul eos ad implorandam veniam magnis vociferationibus impulsisse qui aderant Theophili familiares; qua re permotos Monachos noxas sibi condonari postulasse; foedus inisse cum illis Theophilum, & in communionem recepisse, atque ita crimine absolutos esse Nitrienses, è quibus iam, ut diximus, interierant Dioscorus & Isidorus, Ammonius vero in Quercu sub ipsa Synodi initia decesserat. Fertur huius audita morte illacrymansse Theophilus, palamque dixisse similem inter suos neminem habuisse Ammonium. Dioscorum quidem post Synodum & Theophili fugam obisse produnt Georgius Alexandrinus, & E Socrates; sed in tempora Synodo priora mortem ipsius Sozomenus coniecit: cui præcipuam fidem tribuimus. Atque ita demum consopita est tristis illa & calamitosa de Origenis erroribus controversia: quamvis enim hinc orta sint tempestates & tumultus, quibus vexata deinde & turbata Ecclesia est, accedentibus tamen subinde novis querelarum & odij argumentis, dum prælo sunt recentiores offensa, veteres exoleverunt. Paucis itaque & cursim quæ supersunt attingamus.

XIX. Anno Christi 403, circa mensem Iulium Conventiculi suffragiis exauctoratur Chrysofomus. Id unum causabantur Episcopi, quod mandatis suis accitus audientem se non præbuisset. Per causam vero rei gesta ad Imperatorem referenda, læsa quoque maiestatis Chrysofomum apud ipsum accusant, quippe sub Iezabæ & Herodiadis nominibus publice apud populum perstrictam ab eo fuisse Eudoxiam. Verum Arcadio tatis fuit Iohannem Ecclesia depulisse, misso ad id Comite & militibus. Tumultuante deinde populo, & Chrysofomi restitutionem seditiose postulante, ingruente præterea sub ipsam noctem, quæ ipsius exitum proximæ consecuta est, terræ motu, ita perterrefacta est Eudoxia, ut eum ab exilio revocari continuo curaverit. At recrudescentibus sequente anno simultatibus & factionibus, injuria concedit, & Nicæa aliquantis per moratus, Cucufum, quæ Armenia urbs est, vel ut restatur ipse Chrysofomus, Ciliciæ, in exilium mittitur: Cucuso Arabissum & Pityntem migrat. Sufficitur ipsi Arsacius Presbyter Nectarij Constantinopolitani olim Praesulis frater, Arsacio Articus. Pium interim exulem mitibus epistolis solatur Innocentius Papa, (qui rerum gestarum per ipsius literas certior factus fuerat) & communionem suam impertitur; improbato Theophili facto, quem & consentienti-

bus fere Europæ Episcopis à communione sua deinde segregavit; ut patet ex Epistola A quadam Innocentij ad Arcadium, quam exhibent Georgius Alexandrinus in vita Chrysofostomi, cap. 68. & Anonymus vitæ ejusdem scriptor, cap. 130. quæque in Tomis Conciliorum extat: & stitisset certe vadimonium coram Vniuersali Synodo, quam cogere meditabatur Arcadius, nisi Innocentium Papam, constandæ ejus Auctorem mors occupasset. Tandem varie jactatus Iohannes, & summa inhumanitate ab inimicis habitus Comanis obiit anno 407.

XX. Nec ita tamen Theophili iræ conquierunt. Is post priorem Chrysofostomi restitutionem, in decima tertia Pseudosynodi actione Heraclidæ, quem Ephesium Episcopum Iohannes creauerat, dignitatem abrogare studuit: at repugnantibus multis, in apertam seditionem contentio erupit. Iamque res armis agebatur; multis vulneratis, paucis aliquot interfectis, qui unus omnium maxime petebatur Theophilus, fuga sibi consuluit; quamvis literis quaquaversus missis, ad Synodum celebrandam, rogatu Chrysofostomi, Episcopos Arcadius accivisset. Post obitum autem Iohannis, non operam solum Theophilus dedit ne in Diptycha nomen ipsius referretur ab Orientis Episcopis, sed ut infame etiam vulgo haberetur, scripto ad id grandi volumine. Cuius libri fragmentum libro suo sexto Facundus inseruit, eundemque ab Hieronymo Latine conversum fuisse testatus est. Hæ Isidoro Pelusiota causæ fuerunt, cur Theophilum graviter coargueret, λιδομαννί illum, & χρυσοστόμου appellans, & adductum dicens ad insectandum Iohannem ex Isidori illius supra à nobis commemorati occasione: *ὁ δὲ π. λβ.* inquit, *ὁ θεόδοτος κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ὁ ἰσοὶ ἠκούσθησθε ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ ἐπιπέσῃτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ π. λβ.* *ὁ θεόδοτος κατὰ τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὅτι ἐκεῖ ὁ ἰσοὶ ἠκούσθησθε ἀπὸ θεοῦ καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων, ἵνα μὴ ἐπιπέσῃτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.* Deo ca- *rum, & rerum divinarum consultiū oppugnavit hominē, cum inimicitiam & odium adversus hominem mihi cognominem propterea perversitatis occasionem reperisset.* Vnde Sozomeni narratio, susceptas adversus Isidorum inimicitias causam Theophilo dedisse dicentis, cur tantas conciret turbas, adversus Baronium confirmatur.

Isidor. Pel.
lib. 1. 12.

Baron. A.
407. c. 18.
Synod. Epist.
66.

XXI. Synesius quoque temporum illorum æqualis, licet sub Theophili ditone positus, in Epistola tamen ad ipsam data, Iohannis nihilominus memoriam laude prosequitur. Idem cum ad Episcopatum Cyrenensem superiore anno inivitis promoveretur, ad declinandum onus, & populū absterrendum publice contestabatur, nec mundi occasum, nec resurrectionem corporum, nec animas iam formatas inferi corporibus sibi posse persuaderi: quæ cum insignia sint capita Origenianæ doctrinæ, valde in his locis exofam tunc fuisse concludimus. At Hieronymus Chrysofostomi expulsionem & exilium Theophilo per Epistolam gratulatus est: *Vnde & nos*, inquit, *Iohannem qui dudum Constantinopolitanam rexerat Ecclesiam, Deo placere semper optavimus, & causis perditionis eius, in quas ferebatur improvidus, nequaquam credere volumus. Sed ille, ut cætera flagitia eius taceam, Origenis in suam recipiens familiaritatem, & ex his plurimos in sacerdotium provehens, atque ob hoc scelus beata memoria hominum Dei Epiphanium, qui inter Episcopos clarum in orbe fidus esset, non parvo dolore contristans, mecum* *audire: Cecidit, cecidit Babylon.* Minime itaque assentientium Baronio, qui concitatus à *404. c. 13.* Theophilo adversus Chrysofostomum turbas ægerime tulisse Hieronymum coniectat.

XXII. Observatione vero dignum est quod narrant Socrates, Georgius Alexandrinus, & Symeon Metaphrastes, in Theophilum vulgi odium crevisse, idcirco quod post damnatos tanto conatu Origenis libros, eorum etiam tum lectioni deditus esse deprehensus sit: cuius rei causam cum ab eo pereontaretur quispiam, respondisse prout floribus confito similes esse libros Origenis, decerpere se quæ pulchra sunt; quæ spinosa, praterire: atque id omnibus offensioni fuisse. De ea re ita Rupertus Tuitensis libr. 1. Comment. in Deuter. cap. 9. *Iuxta literam mea festa est equitas, juxta anagogen vero iudicij Lectorum inhibetur mutabilitas, videlicet quam in Theophilo Alexandrina civitatis Episcopo Ecclesiastica reprehendit relatio. Qui cum Iohannis Constantinopolitani, qui Chrysofostomus appellatur, esset inimicus, lectionem Origenis, cui libenter incumbere, zelo ejusdem Iohannis damnavit: tandemque damnato Iohanne, quia se à lectione Origenis non cohibuit, rursus ipse lectioni Origenis ejusdem incubuit.* Hinc existimari potest quanta varietate Theophilus, per speciem insectandi Origenismi privatas simultates ultus sit; facile præsertim receptis paulo ante in gratiam Origenistis: sed ut in cæpta tamen simulatione perseveraret, stultum hoc ipso, & sequente præterea anno summa asperitate & maledicentia exercuit adversus Origenem in Epistolis Paschalibus, quas Latine exposuit Hieronymus, in abolendis Origenitarum erroribus Theophilo consentiens.

XXIII. Anno Christi 412. decessit Theophilus, relicto cum Epistolis Paschalibus grandi volumine, in quibus suum adversus Origenem vel verum, vel simulatum odium insignibus monumentis expressit. De eo volumine sic Gennadius libr. De vir. illust. *scripsit adversus Origenem unum & grande volumen, in quo omnia pene eius dicta, & ipsam pariter damnat; similiter docens non à se eum primum, sed ab antiquis Patribus, & maxime Heracla fuisse & Presbyterio ejectum, & de Ecclesia pulsum, & de civitate fugatum.* Refert ex Isidoro Diacono lo-

A hannes Damascenus, Theophilum morti proximum, cum propter admissum in Iohannis causâ peccatum, exhalare spiritum non posset, oblata ipsi Chrysofomi imagine & adorata statim animam egisse. Nihilominus tamen eius famam lancinavit Cyrillus Theophili cognatus. At cum animum ipsius mitigare studenti Attico Constantinopolitano Episcopo perpetuas sese cum Chrysofomi nomine inimicitias gesturum Cyrillus renuntiasset, in acres Isidori Pelusiota oburgationes incurrit: & ad meliorem tandem revocatus mentem cum Iohannis memoria rediit in gratiam, nomenque ipsius Diptychis inseruit. Anonymus Chrysofomi vitæ scriptor infomnis monitum à Iohanne Cyrillum sententiam mutasse narrat, deque eius pietate & integritate saniora sensisse. Relato eius in Diptycha nomine, reliquis Præsulis idem ut facerent, exemplo fuit. Adeo ut publice coli deinde

B ceptus sit Chrysofomus, & magna demum pompa ac comitatu Constantinopolim reliquias ipsius Comanis devexerit Proclus antistes Constantinopolitanus. Hic porro frustra miratur Socrates, quid sit cur tot post obitum annis Origenem ab Ecclesiæ communione fegregatum pronuntiaverit Theophilus, Iohannem vero trigesimo quinto à morte anno in eandem Proclus receptum voluerit: nam licet Origenis potius doctrina, quam nomen fuerit à Theophilo damnandum, nihilominus tamen ut pote nefariæ doctrinæ auctor Origenes censuram aliquam & reprehensionem commeruit; cum nullius è contrario erroris affinis Chrysofomus, per summum scelus ab Ecclesiâ proscriptus, iure in eam subinde receptus sit. Iam ante hæc tempora librum De resurrectione adversus Origenem scripserat Hammon Hadrianopolitanus, ut à Maximo traditum est in Scholijs ad Dionysium De

C cœlesti Hierarchia, cap. 7. De eius ætate unum habeo quod dicam, vetustiorum fuisse ipsum Cyrillo, à quo in testimonium alicubi citatus est.

XXIV. Restituto in pristinam famam Chrysofomo, magna tamen ex his confidationibus Origeniano nomini ignominia illata est, ut fere iam vulgo pro Hæretico haberetur. Quapropter Hieronymus Demetriadem virginem præceptis instituta anno 413. caute monet ut sibi ab Origenistarum fermento caveat. Nam cum Origenismum ab Anastasio protritum dixisset, addit: *Et quia veror, ino rumore cognovis, in quibusdam adhuc vivere & pullulare venenata plantaria, illud te pio caritatis affectu præmonendam puto, ut sancti Innocentij, qui Apostolica cathedra, & supradicti viri successor & filius est, teneas fidem.* Postquam vero animarum *αεὶ ὡς ἔστιν*, & admissa ab iis ante vitam peccata, velut hæreseos illius characteristicon

D notavit, *Hæc impia*, inquit, *& scelerata doctrina olim in Ægypto, & Orientis partibus versabatur, & nunc abscondite, quasi in foveis viperarum apud plerosque versatur, illarumque partium polluit puritatem; & quasi hæreditario malo erit in paucis, ut perveniat ad plurimos.* Atque his & sequentibus non Origenismum duntaxat, sed & huius traducem Pelagianismum notat: magna siquidem doctrinæ utriusque affinitas. Vnde Iohannes ille Hierosolymitanus sæpe iam vocatus in partes, postquam Origenianam diu propugnavit doctrinam, in Pelagianam demum prolapsus est; nec Pelagium fovit modo, sed Hieronymi etiam Pelagionistis ulciscendi studio, in discipularum ipsius Eustochij & Paulæ monasteria cadibus, incendijs ac rapinis per submissos gregales suos grassatus est. At cum paulo post mors oppressit, anno nimirum post Christum natum 416. & quadriennio post, ipsum quoque Hieronymum. Leo

E Papa suppar huic arati in Epist. 11. ad Iulianum Coenssem Origenianæ animarum *αεὶ ὡς ἔστιν* damnationem probat & prædicat. Leoni aequalis Vincentius Lirinensis, de quo in superiore sectione diximus, in libello adversus Hæres. cap. 23. maximis Origenem affecit laudibus, quo splendidior esset subjecta vituperatio. Auctor Catalogi Scriptorum Ecclesiasticorum ad Desiderium, Hieronymo perperam adscripti, Hæreticis alioqui non valde iniquus, Origenem tamen temeritatis & erroris infimulat. Dioscorus Alexandrinus præsul apud Synodum Chalcedonensem Origenismi infimulatus est à Theodoro Alexandrinæ Ecclesiæ Diacono. Refert Cyrillus monachus, in vita S. Euthymij, maximam Origenistarum multitudinem in Casateæ Palæstinæ vicinia habitasse; cumque ij ad sanctissimum Abbatem Euthymium frequenter ventitarent pietatis obtentu, vanitatem ipsorum & errorem virum harum rerum callentissimum coarguisse, & reluctantes argumentis opprefisse. Memorabile vero imprimis Concilij Romani, anno 496, sub Gelasio Papa habiti decretum, super Origene, ipsiusque lucubrationibus, quod est huiusmodi: *Origeni, nonnulla Opuscula, qua vir beatus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus: reliqua autem omnia cum auctore suo dicimus esse vitanda.* Ad hæc vitio dat Eusebio, quod in laudibus atque excofatione Origenis *schismatici namque consecratorum*. Deinde scriptum, quo agitur De pœnitentia Origenis, apocryphum esse jubet. Attamen supposititia hæc esse, totamque adeo Decreti huius partem, quæ ab his verbis: *Item Decretales epistolæ* ad finem usque pertinet, à Gratiano additam esse, nihilque huiusmodi in antiquis Codicibus reperiri affirmant nonnulli; velut Nicolaus de Cusa in libro De concordantia Catholica, cap. 3. Denique Stephanus Gobarus Trithemita reprehendendi Isidori Pelusiota ansam quærentem Severum, Origenis-

mum ipsi affinxisse scribit; ideoque nempe quod Chrysofomi causam adversus Theophilum & Cyrillum defendisset: atamen veritate victum resipuisse, & temere jactatam calumniam prudenter revocasse.

XXV. Nonnullos autem contrariis ductos studiis Origeniano nomini hoc tempore fuisse comperio. Theodoretus Hæresicon seriem contexens, nullum in iis Origenismum, nullos Origenistas recenset; imo vero Origenem cum laude & honore appellat. Certe totis quinquaginta annis Theodoro vetustior Philastrius Brixientis, qui Hæreticorum item Catalogum edidit, nullam penitus fecit Origenistarum mentionem; quod in eo tamen minus mirandum est, ut pote qui Epiphani, Hieronymi, Iohannis Hierosolymitani, Theophili, Nitriensium, & Chrysofomi altercationes atate præcesserit. Origenistas vero palam se produnt Socrates Scholasticus, & Hermias Sozomenus in Historiis suis; ita diligenter argumenta perquirunt omnia, quibus fulciri secula hæc & roborari potest. Fuit ex eodem grege Sidonius Apollinaris, fuit & Auctor Prædestinati equalis temporum illorum, à Iacobo Sirmondo in lucem editus, studium suum adversus Origenem præ se ferens, & errores ipsius Operibus admittos, à falsariis, & librorum adulteratoribus Hæreticis intrufos & asperfos fuisse gnauiter contendens. Fertur etiam ex libris Origenis instructus ad impietatem & armatus Eutyches, impurus Hæreticus, unicam in Christo naturam posuisse. Adeo diversa homines de Origenis doctrina hac tempestate sentiebant.

SECTIO TERTIA.

I. Rursus è Palestina monasteriis Origenismus emergit. II. Origenistas apud Iustinianum accusat Sabas. III. Origenismum passim spargunt Nonnus & Leontius; IV. & aliquanto post Nonni discipuli Theodorus & Domitianus Origenismi causa crudelia multa perpetrant. V. Sarabaita unde dicitur. VI. Origenistarum gesta Imperatori renuntiatoris Gelasii Lauro Præfectus, ab ejus aditu excluditur; huic in reditu defuncto succedit Georgius Origenista; Georgio Cassianus, Cassiano Conon, orthodoxus orthodoxo. Antiochena Synodus. VII. Epistolam ad Meenam adversus Origenem scribit Iustinianus: VIII. cujus Epistole summa representatur. IX. Theophanis somnium. Iohannes Philoponus origenistat. X. Trium Capitulorum causa aliquanto post ventilari coepta est. XI. Edictum adversus Trium Capitula promulgat Imperator, unde Schismata multa oriuntur. XII. Restorescit Origenismus in Palestina. Synodus Quinta celebratur; XIII. & damnat Trium Capitula. Hinc magnis moribus Ecclesia conturbatur. XIV. Vtrum in Quinta Synodo de Origene actum sit. XV. Quid in ea adversus Origenem constitutum sit, exponitur. XVI. Nova in Origenismum facta odij accessio; XVII. qua prodeuntibus subinde annis paulatim obsolevit. Insuper sibi tamen nonnullos identidem Origenes nactus est; XVIII. Graculos precipue: à Latinis vero benignius exceptus est. XIX. Oraculum divinitus editum S. Mechtildi de salute Origenis. Guidonis & Platina de Origene iudicium. Hujus causam tuentur Iohannes Picius, & Iohannes Nauclerus. Favet ipsi quoque Iohannes Tritemius, sed citra errorum ipsius defensionem. XX. Primus Origenis Opera prælo commisit Iacobus Merlinus, & pro eo Apologiam scribit; unde Masset & Beda convitiis appetitur. XXI. Defendunt Origenem Erasmus, Ferrarius, Sixtus Senensis, Genebrardus, & Halloxius eundem impugnant Baronius, & Bellarminus; Lutherus, & Beza: incerta Sculteti ratio: æquiores in eam se gerunt Espencans, Possevinus, Gretserus, & Binetus.

I. SUPERIORES turbas, velut de compado, multorum annorum induciæ consecutæ sunt, Origenismo faventibus quidem multis, pluribus etiam adstantibus, sed utrisque vel prementibus sententiam, vel citra discordiam aperientibus; quoad è Palestina monasteriis nova rursus dissensionis flamma erumpens, maximum in Ecclesia peperit incendium. Nam cum ex erectis à S. Saba a ceteris per nefas exiissent monachi quidam perduelles, & ad torrentem Thecoun in Palestina novam Lauram exstruxissent circiter annum Christi 517. reconciliatus cum illis Sabas, decorata à se & amplificata ipsorum Lauræ Iohannem quemdam præfecit. Scribit Cyrillus monachus, testis locuples, ut qui his locis & temporibus vixit, morti proximum Iohannem hujusmodi vaticinium edidisse. *Ecce veniunt dies, in quibus qui præsentem locum habitant, descendent à recta fide, & extol-*

Cyrrill. in
tit. 5. Sa-
bae. 49. 50.

A *lenter quidem in scriptis, ut cum divino David dicam, qui exacerbant: in audacia vero sua destruentur, et altitudo eorum repente decidet.* Dicitur res comprobavit: suffectus enim Sabæ nutu in Iohannis locum Paulus, vir simplex, in Mohachorum cœtum quatuor homines Origeniana lue laborantes non satis peripsecta eorum doctrina admisit: quos inter primas obtinebant Nonnus quidam Palæstinus, non Origenistarum duntaxat, sed Gentilium etiam & Manichæorum erroribus implicatus, & Leontius Byzantius, vel, ut aliis placet, Byzacenus. Hi sub Agapero, quem Novæ Lauræ præesse iusserat Sabas, postquam Paulus solitudinis amans in Arabiam secessit, insaniam suam prodiderunt. Quo comperto Eliæ Hierosolymorum Episcopi, & Sabæ consilio usus Agaperus, ne latius serperet labe, Origenistas Laura confestim exturbavit. Nec impetrare potuerunt illi ab Hierosolymitano Præsule, B qui Eliæ successit, ut in integrum restituerentur: quoad eos Mamas, post Agapeti obitum, Novæ Lauræ rector suscepit, Origenismum quidem in sinu gestantes, sed Sabæ metu animum dissimulantes.

II. Grassantes interea per Palæstinam Samaritani maximis calamitatibus rem Christianam affligerunt. Nihil fecius Iustinianum, ejusque conjugem Theodoram, recens Imperium adeptos confictis calumniis circumvenit vir dignitate illustris, nomine Arsenius, arte veterator ac scycophanta, & Samaritanorum seditionis causam in Christianos refudit. Quibus acceptis Sabam refutandæ calumniæ ad Imperatorem allegat Hierosolymitanus Antistes anno Christi 530. Liberaliter eum excipit Iustinianus, prolixèque omnia defert. Tum vero præ cæteris unum id enixe postulavit Sabas, ut Arii, Nestorij, & Origenis dogmata, quibus Ecclesia conturbabatur tranquillitas, de medio tollerentur. Annuit Imperator, & Antonio Afcalonitano, & Zacharia Pellæ Episcopis per literas dedit negotium, ut has profigarent Hæreses, & anathemati subicerent.

III. Sub finem sequentis anni humanis exempto Saba, magnum in Palæstina incrementum Origenismum accepit: huiusmodi enim castigatore expeditus Nonnus, administrans Leontio, non Novam solum Lauram, sed alia etiam hujus Eremiti monasteria hac peste afflavit. Frustra tamen in corrupendo Sucænsi asceterio conatus suos consumpsit, artes illius exfuffante Cyriaco, admirandæ virtutis sene. Igitur ut ad Monasterij hujus regimen allegaretur Petrus Alexandrinus, Origenistica vir additus sectæ, perfecit Nonnus: verum ut is doctrinam suam explicare cœpit, magno statim omnium consensu dejectus D est. Petrum alium Gracia oriundum, prioris Petri consimilem & partiarium, eiq; à Nonni affectis suffectum, Catholici itidem abdicarunt dignitate, & Cassianum tandem Scythopolitanum, fidei ac morum integritate florentem, monasterij Sucænsis Archimandritam constituerunt. Cyrillum quoque monachum, qui Sabæ vitam literis mandavit, ad eundem Cyriacum literas ferre iussit Iohannes Silentarius, Episcopus, in Sabæ Laura tunc temporis delitescens, Origenistis insensus, quibus enixe ab eo postulabat, ut Nonni ac Leontij, aliorumque Origenistarum, qui Novam Lauram insidebant, confutationem & exilium à Deo impetraret. Respondit Cyriacus prope esse, cum miserrime Nonnus & Leontius essent interituri, reliqui vero ipsorum affecta è Nova Laura expellerentur. Tum sermones hunc inter & Cyrillum de rebus Origenistarum ultro citroque habitos fuisse E narrat Symeon Metaphrastes, à quo Cyriaci vita conscripta est. Circa hoc ipsum tempus aliqua Origenis opuscula Bellator Presbyter in Latinam linguam refundebat.

IV. Res aliquantisper tranquillare videbantur, cum Nonni discipuli Domitianus, & Theodorus, cognomento Alcidas, Ancyranus ille, hic Casarea Cappadociæ creatus Antistes, ad promovendum Origenismum recens adepta potestate abusi sunt. Eorum quippe præsidio confisi Origenistæ non iam per cuniculos, non subdolis ratiocinationibus incautas mentes expugnare tentarunt, sed aperta vi grassantes, armis instructi, quorum animos labefactare non poterant, eorum monasteria funditus diruebant. Et in maximam quoque Sabæ Lauram ea strages incubuisset, nisi via aberrantes in aspera incidissent loca, unde infecta re pedem demum retulerunt. Magnos etiam ex eo sumserunt spiritus, quod Petrum F Hierosolymitanum Episcopum compositis dolis eo perpulerunt, ut in communionem reciperet Petrum Alexandrinum, quem Sucænsis monasterij Præfectura depulsum diximus, & Iohannem cognomento Strongylum. Quo factò tantum Origenistis accessit fiducia, ut jam quaquaversus doctrinam suam, sic tanquam legem, promulgarent: si quos obvios haberent Hierosolymæ monachos orthodoxos, male multantes turpiter eicerent; multos etiam gravissimis supplicij exercuciarent. Quibus ad eos perlatis, qui circa Iordanem sedes posuerant, ad opem focij ferendam cœunt, & in Sabæ Lauram, velut in propugnaculum confugiunt. At illic quoque manu facta advolant Origenistæ, & foribus effractis, Laura potiti, ex orthodoxis complures vulneribus concidunt.

V. Hæc in vita Sabæ narrans Cyrillus, & Origenistarum illorum petulantiam describens, *Quinetiam, inquit, si aliquem ex orthodoxis monachis deprehendissent in sancta civitate, im-*
c c ij

piam manu ferientes, & Sabaiten vocantes, illinc eum turpiter expellebant: Sabaiten, intellige, Sabae A
 sectatorem & discipulum; nisi forte malis legere, *Sarabaiten*. Triplex erat apud Aegyptios
 monachorum genus, Cœnobarum, Anachoretarum, & Sarabaitarum: Sarabaita pro-
 prio arbitrio vivebant extra cœnobia, homines avari, hypocritæ, scortatores, gulosi. Disti-
 videntur à *רבר*, *rebellis, refractarius, contumax*. Meminere illorum Cassianus, Benedictus,
 Humbertus, Ivo, & alij. Eisdem *Remoth*, h. appellatos scribit Hieronymus Epistol. 22. ad
 Eustoch. cap. 15. Quidam legunt *Remoth*, quam vocem à Græco *ῥηθ* detortam ali-
 quis fortitan existimaverit. *remoth* hominem vagum atque erronem sonat. Tales au-
 tem Sarabaita. Cassianus Collat. 18. *Sarabaitas* asserit non contentos Abbatu cura atque imperio
 gubernari, hoc præcipue procurare, ut absoluti à Seniorum iugo, exercendi voluntates suas, & proce-
 dendi, vel quod placuerit evagandi, agendaque quod libitum fuerit, habeant libertatem. Quid si pro B
 Remoth legamus *Rehoboth*, à *ררה*, seu *ררהר*, Arabica voce, quæ Monachum sonat.
 At Isidorus libr. 2. De Offic. Eccles. cap. 15. *Sextum genus est*, inquit, *Monachorum & ipsum*
teterimum, atque neglectum, quod per Ananiam & Sapphiram in exordio Ecclesia pallavit, & Apo-
stoli Petri severitate excisum est; quique ab eo quod semetipsos à cœnobiali disciplina sequestrant, suasque
appetunt liberi voluntates, Aegyptiorum lingua Sarabaita, sive Renuita nuncupantur. *ררה* enim idem
 sonat ac *Renuita*. Sed tamen non absurde quis conjecerit hoc loco legendum *Rehoboth* quod
 idem est ac *Rehoboth*, à *ררה*, adeo ut duas monachorum illorum Aegyptiacas appellatio-
 nes, *Sarabaitas*, & *Rehoboth*, sive *Rehobitas* expresserit: ait enim: *Aegyptiorum lingua Saraba-*
ite, sive Rehobita nuncupantur. Quæ vox posterior facile recusa est in *Renuita*: unde Odo Clu- C
 niacensis Collat. 3. *Nos miseri non sumus monachi, ut falso nominamur, sed Sarabaita, id est, Renui-*
te, qui jugum regularis disciplina tenuimus. Caterum vocabulum *ררה*, seu *ררהר* quo notatur
 Monachus oritur ex *ררה*, *contumax, pertinax*: hinc quis fortasse Sarabaitas dictos putet,
 monachos inquietos, contumaces, & turbulentos; nam eos inter se altercari & conten-
 dere solitos tradit Hieronymus. Nominatos quidam suspicantur *ררה* *ררהר*, *ררהר* *ררהר*
ררהר *ררהר*, sic enim vocem hanc interpretantur Helychius & Suidas. Promti autem
 erant in venerem Sarabaita: quapropter ait Humbertus Cardinalis: *Vnde & fornicantes sa-*
rabaitas venerantur; sed verisimilius est, quod atulimus priore loco nominis huius verilo-
quium. Vt est non præter rationem credi possit, ejusmodi convitio pios & orthodoxos
 monachos ab impijs Origenistis fuisse traductos: sed nihil tamen mutamus: nec asserimus D
 quiequam, sed tantum proponimus. Atque hæc obiter.

VI. Expugnata Sabæ Laura ad Imperatorem Patrum consilio proficiscitur Gelasius
 Monasterio præfectus, rerum gestarum summam ad eum perlaturus: verum Theodori Ce-
 sariensis Episcopi artibus effectum est, ut omnis ad Imperatorem, & ad Constantinopoli-
 tanum Episcopum aditus ei præcluderetur, & tandem infecta discederet. Revertentem
 Amorij, quæ Phrygia vrbs est, mors oppressit. Quibus intellectis, Sabæ Lauram Georgio
 euidam consecraneo suo regendam committit Theodorus & Domitianus. Orthodoxos
 ille confestim Laura exigit. At ipse quoque non multo post libidinose ejusdem impuri-
 tatis convictus Monasterio abigitur, cum paulo ante turpissimo exitu Nonnus vitam elau-
 sisset. Georgium excepit Cassianus vir sanctis & legitimis disciplinis in Sabæ umbraculis
 institutus: Cassianum post decem menses defunctum Conon doctrinæ integritate & vir-
 tute nulli secundus, à quo frequentibus dissidijs afflictus, & prope iam deserta Laura revo-
 catis Patribus orthodoxis in pristinum splendorem restituta est: cum præsertim profligan-
 do Origenismo operam suam navaret iisdem temporibus Theodosius apud Palæstinos
 Cœnobiarcha, qui inter regionum illarum Monachos insigni morum sanctitate magnam
 fuerat auctoritatem consecutus. Quæ circiter tempestate harum regionum Origenistas
 collecta ab Euphrasio Antiocheno Præsule Synodus anathemate damnavit; ut narrat
 Auctor Synodici, quod nuper in Bibliotheca Iuris Canonici recudi curavit eruditissimus
 & humanissimus Henricus Iustellus, Christophoro patre dignissimus filius. Fractis autem
 Origenista viribus destiterant ab Orthodoxorum insectatione; multas vero inter se turbas
 & prælia conciverunt. F

VII. Pelagio S. R. E. Diacono Constantinopolim à Palæstina redeunti comites se ad-
 junxerunt monachi aliquot Palæstini. Causa hæc proficiscendi fuit. Præcipua quædam ex
 Origenis libris hæreseon capita excerpserant. Ea Iustiniano offerre, & ut una cum Orige-
 ne damnarentur, impetrare volebant. Florebat tunc temporis Imperatoris gratia Theo-
 dorus ille quem dixi, Cæsareæ Cappadociæ Episcopus, acerrimus Origenianæ causæ propu-
 gnator: cui cum male idcirco vellet Pelagius, Palæstinos monachos Constantinopolim
 perduxit, & adspulso habens Menam Constantinopolitanum Patriarcham, à Iusti-
 niano flagitavit, ut eorum postulatis annueret. Rerum Ecclesiasticarum arbitrium ad se
 deferri gaudens Imperator voti eos compotes fecit, & nomine suo Epistolam ad Menam
 conferribi iussit, qua Origenis, & Origenianorum dogmatum damnatio continetur. Ope-

A repretium est ipsa Liberati Carthagenensis Archidiaconi verba recitare : *Tubente eo dictata est in Origenem, & in illa Capitula anathematis damnata, quam subscribentes una cum Mena Archiepiscopo apud Constantinopolim reperti, deinde directa est Vigilio Romano Episcopo, Zoilo Alexandrino, Ephraimo Antiochens, & Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus, & subscribentibus Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus.* Ita Adamantij damnationem nobilissimi Ecclesie Antistites calculo suo comprobaverunt. Hac circa annum 538 facta deprehendimus.

VIII. Minime vero Origenistas, sed Origenem ipsum hac Epistola petit Iustinianus, enumeratisque ipsius erroribus inter Hæreticos recensendum sancit : ei τίνων, inquit, ἀπειρεσις αἰρετικοὶ ἔπι ἐνός τιζόν, ἢ διουτέρον δογματικὸς ἀδελφότητὴν ἐκείνων (1) ἢ ἀγνοίας ἐκκλησίας, ἢ ἀποβληθέντες ἀνάθεμα πρὸς τῶν ἰδίων δογμάτων, πρὸς ἄλλας χρεῖσιν ἂν ἀπέχεσθαι τε καὶ ἢ ποιεῖν ἀπὸ συγχρηματιστικῶν ἀπαιτήσεων, τὰ ποσούτας μὲν εἰρηκός ἐλασθημίας, πᾶσι ἢ ἰδίον αἰρετικῶν ποσούτων ἕλκω ἀπολείας, καὶ βλασφημίας ἀδελφότητος, καὶ ἄλλὰ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἄλλὰ τῶν ἀγίων πατέρων ἐκπαύσει τὸ ἀνάθεμα χροσίδης μὲν τῶν αὐτέων ἀπὸ δογμάτων ; Si igitur omnes Hæretici, ob unius forsasse vel alterius dogmatis perversionem ejecti sunt ἐ sanctissima Ecclesia, quis prorsus Christianorum sustinebit Origenem, vel nefarias eius lucubraciones defendere, à quo tot impietates prolatae sunt, & tanta exitij & impietatis materia universis propemodum Hæreticis subministrata est, ideoque à sanctis Patribus iam olim anathemati cum perniciosi suis dogmatibus subjectus est. Ad hæc promta est & parata exceptio : si error hæreticum facit, fateor hæreticum esse Origenem ; sin pertinacia, quis erroribus pertinaciter adhasisse Origenem dicere audeat ? Ostendit deinceps Imperator Paganis & Manichæis Adamantium consensusse, ex ejusque decretis Arianam hæresim coaluisse : tum animarum ἀεὶ ἀπαρξῆν tanta contentione oppugnat, ut facile appareat inter Origenianas sententias hanc potissimum hujus avi Origenistis arrisisse, quod & ex Euthymij, & Cyriaci vitis à Cyrillo lucubratis intelligitur. Notandum porro Chrylostomi patrociniū libenter aficere Iustinianum, ut hoc quoque subsidium Origenistis eripiat. Iocularis vero est, & ut verius loquar puerilis Iustiniani hallucinatio, cum adversus Origenis sententiam, quæ astratione prædita esse fingit, disputans, hunc affert Basilij locum ex Homil. 3. in Hexaem. ἡμῶν δὲ καὶ, ὡς ἐστὶν ἐκείνων ἐστὶν ἡμεῖς, καὶ τῶν ἰδίων ἀδελφότητων ὁδῶν, &c. tum deinde subnectit : ἄντι δὲ ὡς ἐστὶν ἐκείνων, ἢ πρὸς εἰπεῖν τὸν πατέρα, ὡς ἐστὶν ἐκείνων ἐστὶν ἡμῶν ἡμεῖς, καὶ ὡς ἐστὶν ἐκείνων ἐστὶν ἡμῶν ἡμεῖς, καὶ τῶν ἰδίων ἀδελφότητων ὁδῶν, &c. Adverte porro debent auditores, Patrem (Basilium) cum dicit, Sermo nobis est ad eos qui sunt ἀπὸ τῶν ἐκκλησίας, de Origene, qui à gratia Dei & à sancta Dei Ecclesia depulsus est, deque eius affectis loqui ; & dicendo quidem, ἡμῶν, eos qui in Ecclesia consentus significasse ; dicendo vero, ἐκείνων ἐστὶν ἡμῶν, eos notasse qui ea exturbati sunt. Nempe ignorabat bonus ille Imperator, sive qui ipsius nomine Epistolam hanc concinnarunt, particulam, ἀπὸ τῶν, non disjunctionem semper & divisionem, sed conjunctionem etiam, & sectam ac vitæ institutum notare : οἱ ἀπὸ τῶν αἰρετικῶν, Hæretici ; οἱ ἀπὸ τῶν ἁγίων, Stoici ; οἱ ἀπὸ τῶν ποσούτων, Pythagorici. Igitur, οἱ ἀπὸ τῶν ἐκκλησίας, hoc est, Christiani, Ecclesiastici ; ad eos enim quatenus Paganis opponuntur, sermonem suum Basilium convertit. Post errores Origenis prolixè confutatos petit demum à Mena Iustinianus, ut Episcoporum & Cœnobiarcharum, qui tunc Constantinopoli agebant, conventum habeat, ab usque Origenem, & Origenis dogmata respui & anathematis conteri proeuret ; & rerum à se in hac causa gestarum exemplaria ad Prasules & Abbates quaquaversus transmittat, ut ipsi quoque anathemata Origenis propria subscriptione confirmet. Vetat præterea Episcopum vel Archimandritam constitui quemquam, nisi prius Origenem una cum aliis Hæreticis, qui de more in editis libellis anathematis confodiuntur, toto animo detestari se & damnare fuerit professus. Significat postmodum literas à se eodem hoc exemplo missas ad Vigilium Papam, & ad Patriarcham Alexandrinum, Hierosolymitanum, & Theopolitanum, hoc est Antiochenum. Antiochiam quippe post terræ motum auspiciato nomine Theopolim Iustinianus appellavit. Ad hæc ex uno ἀπὸ τῶν Opere, qui maxime capitales vili sunt errores colligit, & ob Lectorum oculos ponit. Denique verba ipsa præscribit, in quæ anathematismos adversus Origenis dogmata concipi velit, quorum postremus Origenem ipsum damnatorum dogmatum auctorem percellit.

IX. Conferendum huc videtur Theophanis Nestoriani monachi visum, quod à Moscho Evirato in Prato Spirituali, cap. 26. narratur. Adierat Cyrillum Theophanes ille aliis ipsum de rebus percontaturus, quem cum in Nestorij luto hæere perspexisset Cyrillus, orare jussit ut ecquæ verior esset doctrina, sibi pateheret. Oranti adstitit quidam, aspectu terribilis, assumtumque deduxit in tenebrosū locum, & fœtidis ignibus horridum : tum ei mediis in flammis Nestorium, Eutychetem, Apollinarem, Dioscorum, Severum, Ori-

genem, & alios aspicienti, destinatum hunc esse locum dixit Hæreticorum supplicis; in A
 eoque futurum ut pœnas ipse det aliquando, nisi à præceptis animo opinionibus discesserit.
 Vitum Cyriaco narravit Theophanes, & Catholica Ecclesiæ nomen dedit. Laudatur istud
 Moschi opus in Septima Synodo, indeque multum ipsi auctoritatis accessisse credentes
 plerique, id Theophanis somnium pro edito divinitus oraculo habent. Quo equidem pa-
 rum permoveor, nam ejusmodi somniationum ferax est Græculorum, ac præsertim Mona-
 chorum natio; & quacunq; per otium imaginum artifex mentis facultas fingit, sic tam-
 quam Dei effata sibi aliisque proponere prompta & facilis. Minime autem ex laudata in Se-
 ptima Synodo sermone illius Moschi particula totum opus existimandum censeo: mul-
 tis alioquin damnosis lucubrationibus plena usquequaque adjungenda esset fides; quo-
 rum selectum aliquem, si forte, locum Synodus aliqua usurpaverit. Vigeat ea tempestate B
 Iohannes Grammaticus, cognomento Philoponus, Alexandrinus, literis exquisitis appri-
 me eruditus: sed propter Catholica fidei contraria dogmata inter Hæreticos relatus, nam
 Tritheitarum parens fuit, & juxta Origenem corporum resurrectionem insitatus est, scri-
 pto in id argumentum Opere quo Patrum auctoritatem ludibrio habuit; sed à Theodosio
 monacho, Conone, Eugenio, & Themistio luculenter refutatus est.

X. At Theodorus Ascidas Origenistarum, & Acephalorum, sive Monophysitarum co-
 lumen, cum Origenem ab Episcopis Iustiniani opera reprobaturum ægre ferret, Theodo-
 rum Mopsuestia Episcopum, Origeniano nomini, dum viveret, infensum, & multis ad-
 versus eum editis Opusculis celebrem oppugnandum sibi, & anathematis subjiciendum
 proposuit, ob id maxime, quod à Chalcedonensi Synodo fuerat laudatus. Imperatori ita-
 que Concilij huius auctoritatem adversus Acephalos scriptis defendenti, favore Theodo-
 re Augustæ suggerit, frustra scribendi laborem ab eo suscipi, qui posset Acephalos ad suam
 communionem compendio revocare, si Theodorus Mopsuestenus, & Ibas Edesseni ad
 Marin Persam Epistola, ut pote Nestorij lue contaminata, & Theodoretij Castigationes
 adversus duodecim Cyrilli Capitula sive Anathematismos totidem Nestorij Castigationes
 oppositos damnarentur; his quippe Acephalorum cum Catholicis concordiam maxi-
 me retardari.

XI. Assensit credulus Imperator, & pacis in Ecclesia conciliandæ cupidus Edictum à
 Theodoro Ascida confectum suo nomine promulgari passus est, Romam recens profecto
 Pelagio Diacono, postquam apud Iustinianum Apocristarij munere functus est. Hoc Edi-
 cto anathema is esse jubetur, qui Theodorum Mopsuestenum, qui Epistolam ad Marin
 Persam Hæreticum, quam Ibas conscripsisse fertur, quique scripta Theodoretij adversus
 Cyrillum & duodecim ejus Capitula, defenderit. Verum perparum id valere intelligens
 Imperator, nisi Episcoporum subscriptione vim ac robur adipisceretur, multos ad assen-
 sum pertraxit; multi, quod salva Synodi Chalcedonensis auctoritate Capitula hæc labe-
 factari non posse, & in Ecclesiasticis rebus insuperhabendam esse Imperatoris auctorita-
 tem crederent, consentire renuerunt. Vigilium ipsum Romanum Pontificem, ea tuen-
 tem Capitula, Constantinopolim accessit Iustinianus; sententiam rogat super Tribus ca-
 pitulis; tergiversatur Pontifex; Episcopos XXX, qui aderant in Synodum colligit; &
 quid quisque sentiret, scripto edere jubet; demumque in Iustiniani sententiam concedit;
 & anno 548 Decretum edit, quod *judicatum* appellatur, eoque Tria se damnare Capitula
 declarat, salva Synodi Chalcedonensis auctoritate. Hinc tamen Schismata multa constata
 sunt, cum Synodi hujus reverentiam & majestatem à Romano Pontifice violatam Epi-
 scopi præcipue Occidentis existimarent; quamvis urgenti Iustiniano, ut absque ulla Syn-
 nodi huius mentione in Trium Capitulorum damnationem consentiret, constanter resti-
 terit. Sed tandem ad saniorum mentem reversis Mena Constantinopolitano, & Theodo-
 ro Casariensi, quos à sua communionem removerat Vigilus, & abrogatis item Edictis,
 quæ de Tribus Capitulis publicaverat Iustinianus, placuit legitimæ Synodo questionum il-
 larum disceptationem & arbitrium permitti.

XII. Origenistarum interim secta in Palestina rursum ac vicinis regionibus nova in-
 crementa capiebat. Scribit Leontius Neapoleos Cypri antistes, qui Heraclio Imperatori
 coævus fuit, quævisse aliquando inter se duos Asceterij ejusdem, quod erat Emesæ proxi-
 mum, monachos, cur Origenes hæreticus (sic enim appellatur) tantis à Deo dotibus
 ornatus fide excidisset. Cumque alter non Dei, sed naturæ donum, eam qua pollebat
 scientiam esse pugnaret; alter contra neminem ex naturæ dono ejusmodi excudere opera
 posse pertenderet, qualia ab eo conscripta sunt; visum utrique est rem ad Palestinæ mo-
 nachos, quorum tum magna pererebuerat fama, dijudicandam deferre. Pergunt illi ad
 Monasteria Mari mortuo contermina, & Iohannem Abbatem ac Symeonem rogant, ce-
 quid de re inter se quaesita sentiant: illi vero Symeonem alium, cognomento Salum (quod
 est, ut conjicio, שלום, mutato 3 finali in 4, quemadmodum in *arabæ*; pro, Annibal) idest
 infantum

A infanum & fatuum, Emeſe habitantem conſuli iubent. Vir ille faſtus ac inanis gloriae proculcanda cauſa moſteltiam ſuam delirationis ſimulatione tegebat, vulgoque pro morione habebatur. Is lupinorum, quos tum forte comedebat, ſymbolo uſus, aduentibus monachis ſignificavit, Origenem ingenio ſuo conſumum, cum altiora ſectaretur, in mare lapſum periiſſe. Hoc ipſo anno Origeniſmi ſuſpectum Macarium Hieroſolymitanum Patriarcham, priuſquam electionem ipſius ſuffragio ſuo Imperator roboraret, ſede ſua deturbatum fuiſſe narrat Evagrius: at in eandem aliquanto poſt reſtitutum, cum Origenem, Evagrium, & Didymum damnaret, ab eodem proditum eſt. Quamvis autem publice & privatim Origenes infamaretur, nihilo magis Origeniſtarum Palaſtinorum animi confederunt: cumque in Nova praecipue Laura ſecta ipſorum inualeſceret, ab Euſtochio Hieroſolymorum Epifcopo inde extruſi ſunt. In varias illi partes diſſeminati, multos dogmatis ſuis inſecutos ad opem ſibi ferendam pellexerunt. Impenſe fauebat illis Theodorus ille quem dixi Aſcidas, Iuſtiniani conſiliorum particeps, magnaque ipſi familiaritate conjunctus. Factum ille Euſtochij vituperabat palam, & in ipſum aulam commovebat. Atque hanc cogenda Quintae Synodi cauſam fuiſſe ſcribunt Evagrius & Nicephorus.

XIII. Coaſta Conſtantinopoli Synodo anno 553. multis in ea de Tribus Capitulis actum eſt. Quae ſingula huc referre quoniam non eſt noſtri inſtituti; dixiſſe hoc unum ſufficiat, renitente Vigilio, qui Synodi celebrationi pro viribus interceſſerat, & Tria Capitula denuo defendenda ſuſceperat, damnata illa nihilominus fuiſſe; & Vigilium Theodori, Ibae, & Theodoretii partes tuentem per libellum à ſe compoſitum, & Iuſtiniano miſſum, C quem *Conſtitutum* appellavit, & Concilio ſubſcribere recuſantem, in cuſtodiam fuiſſe actum, modicum ei panis & aquae fuiſſe ſuppeditatum, ut habet Anaſtaſius in ipſius vita, multoſque Epifcopos ex Illyricis praecipue & Aſiis, eandem ob cauſam ſedibus fuiſſe dejectos, exilio multatos, & modis omnibus male habitos; alios ditatos muneribus aſſenſum praebuiſſe: ſed Romanam demum Eccleſiam inter Oecumenicas, & legitimas Synodos Quintam, vel Vigilij ipſius, vel Pelagij, aliorumque Pontificum nutu admiſiſſe; & ab exilio, rogatu Narſetiſ, reuocatum cum aliis Vigilium, dum Romam repeteret, in Sicilia obiſſe. Manifeſtum itaque eſt ex Origeniſtarum altercationibus, & Pelagij ac Theodori Caſarienſis ſimulacris & odiis hos motus & turbas in Eccleſia extitiſſe. *Illud liquere omnibus credo, inquit Liberatus, per Pelagium Diaconum, & Theodorum Caſaream Cappadociae Epifcopo.* Libertat. Nicenar. cap. 24. *Quod etiam publice ipſe Theodorus clamavit, ſe & Pelagium viros incendendos, per quos hoc ſcandalum introiit in mundum. Domitianus ipſe Ancyranus Origenica doctrinae aſſertor, in Epiftoſa quadam ad Vigilium Papam, Origeniſtarum opera factum agnoſcit, ut Tria Capitula à Iuſtiniano damnarentur: teſtis Facundus Hermianenſis Epifcopus libr. 1. ad Iuſtin. cap. 2. Inuenit, inquit, deſideratam occaſionem (Haereticorum ſpiritus) ex favore quorundam, qui ſub nomine Chriſtiano latenter in Eccleſia gentile Origenis dogma ſectantur. Et quia per inſtantiam in ea religionis eoſdem profani dogmatis iterata damnatio eſt; hinc eius ſectatores exarſerunt aduerſus Eccleſiam, querentes, tam quacumque poſſent in miſſione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non eſſugit: praeterea cum & Domitianus quidem Ancyrenſis ciuitatis Epifcopus Provinciae prima Galatia, qui ſuit ipſius Origenicae haereſis manifeſtus aſſertor, per libellam quem ad beatiffimum Papam Vigilium ſcripſit, Deo extorquente confeſſus eſt, quod eius complices Origeniani, cum viderent non ſe poſſe proprium dogma defendere, neque ſibi quicquam ſpei de conſtituto reſtare, ad ultionem eorum quae contra Origenem geſta ſunt, haec Eccleſiae ſcandala commoverunt. Quod & clarius repetit libr. 4. cap. 4.*

XIV. Vtrum porro de Origene ac Origeniſtis in Quinta Synodo actum ſit, inueſtigandum eſt: nam de iis penitus ſimile ipſam nulla uſus circuitione Halloxius aſſeruit; & quae ante, vel poſt Concilium aduerſus Origenem geſta ſunt, ea multos vel odio Origenis, vel Imperatori adulantes, vel humanitus lapſos, in Concilio ipſo geſta ſcripſiſſe. Equidem ſic olim exiſtimaviſſe me fateor, quod jaſtari vulgo & credi ſolet, huius auctoritate Concilij damnatum fuiſſe Origenem, Origeniſque doctrinam, id Graecorum fraude fuiſſe conſtitutum, & in Evagrii hiſtoria forte inſertum. Ad id credendum his poſſimum rationibus permouebat: nullam in Actis Concilij Origenis extare damnationem, nullam apud Victorem Tununenſem, vel Facundum, horum temporum aequales, & rerum geſtarum teſtes. Verum re accuratius penſitata, actam in Synodo Origenis, Origeniſtarumque cauſam, ipſumque cum aſſectis, & dogmatis damnatum, & anathematis conſoſum fuiſſe non perſuaſus ſum modo, ſed quicumque etiam aliter ſenſerit, vel parum attentum, vel non ſatis prudentem eſſe oportere. Cauſas cur id crediderim has habui. Primum totius rei ſummam, & verba ipſa Anathematis ab Evagrio relata eſſe video, quem totum Graeculorum agmen ſequitur, Auſtor Chronici Alexandrini, Georgius Syncellus, Theophanes, Photius in libello De Synodis, Nilus Rhodius, & Anonymi duo qui De Synodis quoque ſcripſerunt, quoſque in Canonici Iuris antiqui Bibliothecam contulit Henricus Juſtellus

vir clarissimus; Zonaras, Glycas, maxime vero Cedrenus, qui & Iustiniani Epistolam ad A
 Synodum repraesentat, in qua flagitat à Patribus, ut Origenem, Origenisque gregales
 damnent; & Nicephorus, qui Anathematismos in Origenem à Synodo vibratos ἀνωταθεί
 recitat. Cyrillus praterea monachus saepe iam à nobis citatus, qui Iustiniani ævo floruit, &
 res in Synodo gestas ignorare non potuit, Origenem in ea damnatum fuisse diserte docet
 in vita Euthymij, cap. 105. *Cum precedente autem tempore, inquit, postea congregata fuisset Con-*
stantinopoli Quinta sancta Synodus, & Origenis ac Nestory dogmata fuissent ab ea perossa anathema-
te, & qui Novam Lauram tenuerant Origenista illine essent expulsi; & fideles & Orthodoxi Patres tur-
sus in eam migrassent, permittente mihi admirabili Iohanne Silentario, eo, inquam, qui erat Episco-
pus, discedo à Canobio, & ipse quoque versor in hac Laura. Et iterum in vita Sabæ, cap. ult. post
hac cum sancta & acumenica Quinta Synodus congregata fuisset Byzantiæ, Theodorus Mopsuestia, & B
Origenes, & una cum his impia de preexistencia & resurrectione dogmata generali fuerunt subiecta ana-
themati, & sic Hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi, divini Sabæ Laure, & universa fere
cum eis Palastina, vicesimo tertio anno post illius mortem à gravibus hæresibus, & temporis acerbitate &
iniquitate respirarunt. Id fragmentum è vita Sabæ in Septima Synodo Act. 1. adducitur. Post
 annos vero octoginta quam Synodus illa Quinta celebrata est, ad Sergium Constantino-
 politanum Patriarcham scribens Sophronius Hierosolymitanus Antistes de ea sic disserit:
 αὐτοὶ δὲ ἢ ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ ἀποστρέφεται ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἢ ἀποστρέφεται ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἢ ἀποστρέφεται ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἢ ἀποστρέφεται ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἢ ἀποστρέφεται ἀπὸ τοῦ κόσμου. Confidit autem &
 in interitum projecti præcipue quidem insanum Origenem, & omnia ejus delicta scitamenta, & multiformis
 impicitatis plenas lucubrationes; Evangelij item cum eo & Didymi doctata, omnesque coram Gre-
 canicis & monistis, necnon & favulosis ineptias. Testatur idem Synodus Sexta Act. 17, & 18.
 Testatur & Constantinus Imperator in Edicto ad populum Occidens partem incolentem:
 & Leo 2. Romanus Pontifex in Epistola ad Constantinum: quæ scriptiones duæ inter
 Acta Concilij ejusdem Sexti habentur. Testatur & Pseudo-synodus Quinisexta Can. 1. &
 Synodica litera Theodori Hierosolymitani quæ recitatæ sunt Actione 3. Synodi Septimæ;
 & Epistola Tarasij Episcopi Constantinopolitani, totiusque adeo Synodi Septimæ ad
 Constantinum & Irenen, quæ extat in Actione 7. Concilij ejusdem; & Anastasius Biblio-
 thecarius ad annum Iustiniani vigesimum sextum. Hæc ita manifesta sunt, ut nemo contra
 vel excipere, vel præscribere possit.

Quod ad Faciendum autem & Victorem pertinet; parum certe valere debet negativi,
 ut vocant, argumenti auctoritas, cum ἡ ἀποστρέφεται argumentum in contrariam partem af-
 fertur. Acta vero Concilij cur de Origene sileant, mihi veri videtur perfimilis à Baronio
 allata ratio, mutilata ea & truncata fuisse. Facti auctores suspicatur ille Origenista, qui
 Synodo præfuerunt, Eutychium Constantinopolitanum Patriarcham, qui cum carnis re-
 surrectionem tunc non admitteret, (quem tamen errorem postea Gregorij Papa, hoc tem-
 pore S. R. E. Diaconi & Apocristarij suasa ejuravit) merito in Origenismi suspicionem
 venit: Theodororum quoque Casariensem totius concertationis artificem. Quod ut de illo
 opinari promptum est propter spectatam hominis vafritiem, ita de Eutychio sanctissimo
 & candidissimo homine suspicari vix equidem possum. Concilij profecto hujus cum Gre-
 & Latina exemplaria Macarij Antiocheni & Stephani studio fuisse vitiata declaravit
 Sexta Synodus Act. 14. & eorumdem quoque adulterationem prædicavit Act. 19.
 sub finem. At Acta tamen Concilij etiamsi integra superesse demus, fatendum certe erit
 in Vndecimo ex Anathematismis, qui in Collatione 8. extant, Origenem inter alios Hæ-
 reticos anathema esse sanciri. Et in Collatione itidem quinta hæc leguntur verba: *Et mala-*
tos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos: necnon etiam Origenem; & si ad tem-
pora Theophrasti sancte memoria, vel superius aliquis recurrerit, post mortem inveniet anathematizatum.
Quod etiam nunc in ipso fecit & vestra sanctitas, & Vigilinus religiosissimus Papa antiquioris Roma. Af-
ferit tamen satis fidenter Halloxius nomen Origenis in allata è Collatione 8. verba fuif-
se intrusum, & aliorum Hæreticorum nominibus subiectum, cum priore loco fuisset po-
 nendum. Quasi non etiam Theodoro Mopsuesteno Origenis nomen Cyrillus in loco
 mox è vita Sabæ deprompto subjunxerit, ut plura exempla referre supersedeam, in quibus
 nullo discrimine, nulla temporis habita ratione nomina recensentur. Alterum itidem lo-
 cum Collationis 5. fuiffe consuetum, ut alias quasdam collationis ejusdem partes, arbitra-
 tur Halloxius, his impulsus argumentis; quod in prioribus Collationibus ne verbum qui-
 dem de Origene factum sit; & in Constituto probaverit Vigilinus neminem esse post mor-
 tem damnandum. Ad prius argumentum respondebit Baronius multas ab Origenista Sy-
 nodi huius particulas fuisse suppressas: alterum vero hac exceptione retundetur, docuisse
 quidem in Constituto Vigilium debere neminem post obitum damnari; at contrarium in
 Iudicato eundem statuisse.

A XV. Nunc quoniam de Origene in Quinta Synodo actum fuisse constat, rei gesta ferri exequamur. Scribit Evagrius expulsus à Nova Laura Origenista, cum id apud Imperatorem factum vituperaret Theodorus Ascidas, Constantinopolim missos fuisse Rufum, & Cononem Archimandritas, aliosque Palaestina Monachos virtute nobiles; eosque simul atque illuc delati sunt, ad ventilandam Origenis, Evagrii, & Didymi causam accessisse: Ascida contra, ut de Theodoro Mopsuesteno, Iba, & Theodoretò ageretur laborante: ante omnia quaesitum esse, utrum homines vita functi anathematis subijci possint; Eutychium, qui Amaseno Episcopo tunc erat à responsis, quaestionem solvisse exemplo Iosiae Regis, à quo non Daemonum solum Sacerdotes in vivis agentes, interfecti, sed mortuorum etiam loculi resossi sunt: hoc dictum tanto omnium, sed Iustiniani praesertim applaudisse exceptum, ut eum deinde ad Constantinopolitanam Sedem Imperator extulerit: de Theodoro deinceps Mopsuesteno, deque scriptis Theodoretì, contra duodecim Capitula Cyrilli, & de Iba Epistola ad Marin Perfam fuisse disputatum; quibus damnatis cum adversus Origenis dogmata, ipsiusque sequaces, obtulissent libellos Eulogius, Conon, Cyriacus, & Pancratius Monachi, sententiam Synodi rogasse Iustinianum, prolatis quoque in medium lucubratis à Vigilio de iis rebus libellis, in quibus Origenem laborasse ostendebat, ut Apostolicæ doctrinae sinceritatem Graecorum & Manichaeorum delirius aspergeret; quod in eo etiam iam ante culpaverat Iustinianus in Epistola ad Menam, operam eum dedisse dicens; *ἵνα τῶν ἑλλήνων ἰουδοιογίας, καὶ μαριζανίας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκδιώξῃ. Ἡ δὲ ἑλλήνων ἰουδοιογία, καὶ μαριζανία, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκδιώξῃ. Ἡ δὲ μαριζανία, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἐκδιώξῃ.* *Ut non penitus per Graecanicam & Manichaeicam suam fraudem multos perdant: unde Origenem cum Manichæo conjungit Facundus libr. 12. cap. 1. Ad hunc inquit, obsequationem pertinere dicimus; imò principatum in ea tenere firmamus illas etiam doctrinas, quas quidam non quasi minus intelligendo Scripturas divinas, sed eis aperte resistendo, sola praesumptione spiritus condiderunt; sicut Manichæus atque Origenes.* Addit Evagrius post damnatum Synodi vociferationibus Origenem, ipsiusque partianos; placuisse ut de eo ad Iustinianum referretur: tum verba ipsa repraesentat, in quibus Origenes tamquam fur anathematum laqueis constructus, & extra sacra moenia dejectus esse dicitur; atque his adjecta esse ait damnata Origenistarum capitula, unde facile innotescat in quibus illi simul vel consentiant vel dissentiant; quintum ex iis capitulis continere dogma à Monachis quibusdam Nova Lauræ, & Theodoro Ascida assertum, quod Christo aequales futuros in restitutione Apostolos, & Martyres ex miraculis ab ipsis editis concludit; nefariasque Didymi, Evagrii, & Theodori sententias reliquas diligenter fuisse collectas. Habet hæc eadem Nicephorus, sed nonnulla præterea de suo adnectit, velut, agitata hæc secunda sessio fuisse; adnectit & ipsos Synodi anathematissimos, quos ad verbum describere se affirmat, quique ij ipsi sunt, quos Epistola suæ ad Menam jam ante Iustinianus subtexerat. Horum fides sit penes Nicephorum, levissimum; ut jam ante monuimus & futilem Græculum. Cedrenus autem literas exhibet quæ à Iustiniano ad Synodum contra Origenem missæ sunt: quarum sententia hæc est; comperit habere se Monachos esse Hierosolymis, qui Pythagora, Platonis, & Origenis errores tueantur, qua de re quaerendum decrevisse. Tum dogmata ipsorum aliquot recenset; illud potissimum quod istis maxime temporibus ventilatum adnotavimus de animarum ἀνεπιπέδη, inter quas anima sola Christi suum ordinem immota tenuerit; quod ex Pythagoræ, & Plotini, ac præcipue Platonis somniationibus ab Origene translatum demonstrat: quamobrem Patres hortatur ut deliria ejusmodi, una cum Origene, ejusque sequacibus; anathemate obrerant. Quibus acceptis literis, Patres unanimi consensu paruisse subiicit demum Cedrenus.

XVI. Ita profligatis Origenistarum rebus, quicunque factionis hujus affines erant à Sabæ Lauris sunt ejecti, in easque rursus orthodoxi Patres migrarunt. Tum vero ab hæresibus & temporum difficultate Palaestina respiravit, cum adversus Oecumenici Concilij auctoritatem deinceps mutire vix auderet quisquam. Vnde in tantam venit totius Orientis invidiam Origenis nomen ac doctrina, ut hodieque Ecclesiasticis legibus apud Græcos vetitum esse ferant, ne quis opera ipsius describat; qui secus faxit, hunc extra Ecclesiae communionem esse juberi. Magnum tunc erat in Ecclesia Cassiodori nomen, cuius de Origene sententiam, post latos à Constantinopolitana Synodo in eum anathematissimos, sciscitari operæpretium est. In libro itaque De institutione divinarum Scripturarum talia de eo scribit; multorum ipsum Patrum sententia Hæreticum declarari, & à Vigilio Papa denuo esse damnatum; nempe per Constitutum, ut suspicari licet, in eam rem speciatim publicatum; Theophilum triginta quinque ipsius errores redarguisse; magno in eum dolore Epiphanium succensuisse; maxime in eo legendo probandam regulam, quæ ab Hieronymo in Epistola ad Tranquillinum proposita est. Florebant circa hanc tempestatem

Anastafius Sinaita, & Iohannes Scholasticus, cui ex titulo libri, Scala Paradisi, inferipti, A Climaci cognomentum fecerunt: horum uterque erga Origenem, Origenisque asseclas male affectus fuit. Fuit illud etiam ad Origenistarum minuendam existimationem perappositum, quod in novam haresim lapsi Iustiniano assensu sunt: Hareseos autem illius capitale hoc erat dogma; corpus Christi dum agitaret vitam, nullis affectibus, nulli obnoxium corruptioni fuisse: quod cum calculo suo probarent Origenistae, nulli non manifestum fuit, quam promptum iis esset à probata Ecclesiae doctrina recedere. Post aliquot annos Pontifex Romanus creatur Pelagius secundus, cuius de Origene, Origenisque secta opinionem patefacit nomine ipsius scripta à Gregorio Romano adhuc Diacono, postmodum vero Pontifice Epistola. Sic ille ergo Eliam Aquileiensem Episcopum, aliosque Schismaticos Isteriae Episcopos, & Tria propugnantes Capitula alloquitur: *Quid namque in B Haresiarchis Origene decriui, & quid in Historiographis inveniri Eusebio honorabilius potest? Et quis nostrum nefciat in libris suis quantis Origenem Eusebius praeconijs attollat? Sed quia sancta Ecclesia suorum fidelium corda benignius, quam verba districtius pensat, & plus in Hareticis sensum proprium quam testatio Eusebii absolvere potuit; nec rursus Eusebium laudati Origenis culpa damnavit. Annon & Gregorius Nyssae urbis Episcopus, cum Canticum Canticorum exponit, magnis Origenem laudibus praefert? Annon & Hieronymus nostrae Ecclesiae Presbyter, & singularis Hebraei sermonis interpres tanto erga Origenem favore invidetur, ut pene discipulus ejus esse videatur? Sed quia plus causa quam verba pensanda sunt, nec istius sua benignitas nocuit, nec illum à reatu proprio favor aliena attestatio excusavit. Certe hic ipse Gregorius, cum antea Apocritisarii munere Constantinopoli fungeretur, adversum sanctissimum Praefulem Eutychem, Origenis doctrinam de resurrectione tuentem C fuerat velitatus: docuerat enim bonus ille vir, corpus nostrum in resurrectione manibus tangi non posse, ventisque & aëre esse subtilius. Renascentem errorem, sed vix ulli tamen his in oris probatum Gregorius coërcuit, eumque moriens Eutychem revocavit, cum liberum ipsius Tiberius Imperator flammis dignam judicasset. Hac quoque circiter tempestate Leontio Byzantius, à Leontio altero Byzantino, sive, juxta alios, Byzaceno monacho supra commemorato diversus, Origenem scriptis aculeatis laceravit.*

XVII. Ex eo Origenismi invidia paulum obsolevit, nec multos sequens aetas ipsi infensos tulit. Anno, postquam Synodus Quinta celebrata est, octogesimo, Sophronius Hierosolymitanus Praefule ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham Synodicam scribens Epistolam, quae est veluti Professio fidei, inter alios Hareticorum errores praecipua D enumerat Origenis dogmata Fidei Christianae contraria, & gravissimis verbis confutat, eundemque in Concilio Quinto damnatum fuisse asseverat; tum ipsum deinde cum perditissimis Hareticis collocat. Relata est haec Epistola inter Acta Synodi Sextae Action. II. Deinde Actione 17, & 18. iteratur Concilij definitio, in qua probantur & confirmantur Decreta Quintae Synodi, quae Synodus illic dicitur adversus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Didymum, & Evagrium fuisse congregata. In eadem Actione 18. habetur Editum Constantiniani Imperatoris, in qua suscipere se denuntiat, quae Quinta Synodus sanxit contra Dei impugnatores Origenem, Didymum & Evagrium. Denique Leonis 2. Papae Epistolam ad Constantinum exhibet, in qua rata esse jubens quae Oecumenicae Synodi sex statuerant, inter alios Hareticos, quos ea Concilia Anathematis contuderant, Origenem Adamantium, Didymum, & Evagrium ponit. Nec melius habitus est Origenes ab Isidoro Hispanensi, qui Origen. libr. 8. cap. 5. Harescon inter Christianos exortarum feriem pertextens, Origenianos commemorat, ipsorumque reprobatae opiniones exponit. Refert ex eo Epigramma istud Gurdo Carmelita, in quo loquens inducitur Origenes:

* I. f. ille ego
sum Origenes
deus
* I. f. dogma

* Ille Origenes ego doctor verissimus olim
Qui primum fidei * grammata clara dedi:
Celsus etiam meritis, & clarus munere fundi;
Praeceptis subito voce nocere tui.
Condere, si credis, studui tot millia libros,
Quos legio missi ducit in arma viros.
Nulla meos unquam tetigit blasphemia sensus;
Sed vigil, & prudens tutus ab hoste fui.
Sola mihi casum *αὐτῶν* dicta dederunt.
His me collectis aspera tela premunt.

Anno 649 primam Synodum Lateranensem coëgit Martinus Pontifex ad Constantiniani Imperatoris explodendum Typum, & novis ac repetitis anathematis proterendos Sergium, Pyrrhum, ac Paulum Monothelitas. Origenes in ea cum suis sequacibus Didymo, & Evagrio ab Ecclesia proscribitur. Favisse è contrario videtur Origeni Stephanus Gobarus Tritheita, ut ex Photij Codice 232 conijcere promptum est; pleraque liquidem ipsius

A dogmata maxime reprobata in utramque disputavit partem, sententiam ipse suam fortasse hac arte occultans; præcipuosque Origenis laudatores commemoravit. Vixit circa annum 720 Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, qui præter alia opuscula *av. 720-720* *doctores, sive usque ad 720* scripsit. Libri hujus summa fastigia legens Photius Cod. 233. in eo præcipue hoc agi refert, ut Gregorij Nysseni scripta ab illo Origenis errore immunia esse probentur, quo Dæmones, ac homines infernis ignibus damnatos liberatum aliquando iri affirmatur; ab Origenistis ergo Gregorij libros partim spuris additamentis, partim etiam male interpretatis verbis fuisse vitiatos Germanum pertendisse; eoque opere insignem de Origenistis aperte convictis triumphum egisse. Coævus propemodum fuit Germano huic Iohannes Damascenus, qui suam adversus Origenistas odium clarissimis testimoniis declaravit; in libro præsertim De Hæresibus, in quo terribis Hæreticis Origenianos accenset, eosque Augustinum & Epiphanium affectatus duplices fuisse ait. Idem in Eclogis, quæ manu scriptæ extant in Bibliotheca Claromontana Societatis Iesu, fragmenta quadam affert Antipatri Bolstrorum Episcopi, *en. 7. 27. 78. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* Qui quomodo fuerit in Origenem animatus ex hoc titulo intelligitur. De hujus Antipatri ætate diu ac multum mihi quaesita, id solum hæcenus potui deprehendere, Eusebio quem suggillat recentiorem fuisse, Iohanne Damasceno à quo laudatur, vetustiore. Incomperta quoque mihi ætas Iohannis Mabropodæ Metropolitanæ Ecclesiæ Euchaitarum, qui scripsit Solutionem in Explicationem Origenis in Psalterium. Recensetur ille liber in Catalogo Bibliothecæ Constantinopolitanæ Illustrissimi Principis Marmoretæ, qui subne-
C xus est Supplemento Bibliothecæ Gesnerianæ Antonij Verderij. Anonymum quoque Origenis Scholiasten commemorat Antonius Possevinus in Apparatu sacro, ætatis peræque ignotæ. Nihil magis conijcere possum quo tempore lucubrata fuerit *de Origenis hystoria* *de Origenis hystoria*, quæ ponitur in Allatiano Vaticana Bibliothecæ censu. Par Damasceni Venerabilis Beda æquum Origeni se præbuit; nam & præclaras eius dotes extulit præconis, nec vitia tamen dissimulavit. Iniquior Anastasius Bibliothecarius suppressis Adamantij laudibus ejus tantum errores amare ultus est, Eusebiumque ipsum nimij erga Origenem amoris acriter coarguit. Sæculo sequente, quod à Christi ortu nonum numeratur, floruit Haymo Alberstatensis. Apertis ille verbis Origenem crimine conatus est absolvere; errores vel ipsi ab Hæreticis affectos, vel ab ipso non ex sententia, sed ex opinione propositos asse-
D verans. Contra vero Photius Constantinopolitanus Patriarcha ipse æqualis Adamantium favissime proscedit.

XVIII. Longum esset singulorum explorare & referre sententiam, qui obiter ac aliud agentes de Origene Origenisque doctrina quid sibi videretur strictim ediderunt. Quid enim Georgium Syncellum, & Theophanem; quid Georgium Cedrenum, quid Theophylactum, quid Iohannem Zonaram, quid Michaëlem Glycam, quid Nicephorum Callisti commemorem, à quibus, ut à tota fere Græcularum natione pessime exceptus est? quid Nilum Thessalonicensem, qui nihil ait Origeni, Christianorum licet sapientissimo, & Scripturæ peritissimo, profuisse sapientiam, quo minus à fidei integritate descisceret. Suidas Lexicographus pro more suo aliorum dicta compilans duplici Origenem donavit elo-
E gio, quorum prius ex Eusebio fere decerptum, sed confuso & perturbato ordine, partim etiam ex Græca interpretatione Elogij quod ipsum donavit Hieronymus, mirifice ipsum extollit; alterum vero deproptum *in 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.* ex Cedreno Hærescos ipsum crimine compellat. Animadversionem vero nostram postulat, quod pro Origene Nicetas scripsit elogium: *Hoc autem, inquit, in summa dicendum est, Origenem in physico theorematibus, eorumque allegorijis, necnon in tota morali disciplina doctorum omnibus acceptissimum, accommodatissimumque fuisse, atque adeo eum, qui virtutum æliionibus se maxime omnium exercebat. Huius enim exercitij studio vitam usque adeo excolebat, ut peccatus ejus, quemadmodum aiunt, præ nimia rei consuecunque animata continentia & abstinentia exciderit. At in vera fide, iisque disciplinis, quæ majorem contemplationem, atque in primis theologiam requirunt, omnium quotquot illum præcesserunt, & secuti sunt, absurdissimum se præstiterit: quæ ex Epiphanio fere decerpta sunt.* Rursum vero quid Sidonium Apollinarem, quid Bedam, quid Freculphum Lexoviensem, quid Reginonem, quid Hermannum Contractum, quid Marianum Scotum, quid Honorium Augustodunensem, quid Gulielmum Parisiensem appellem, qui in eum sese æquiores præbuerunt? quid Martinum Polonium qui magnis eum extulit laudibus? quid Anastasium Bibliothecarium qui in contraria fuit sententia, & asperrimis ipsum convitiis perfricuit? quid Bernardum, qui in Sermone De verbis Origenis, hunc circumspicte legendum esse monet, quod multa illum contra fidem scripsisse sanctorum Patrum tradat auctoritas? quid Thomam Aquinatem, ipsam haud secus ac parentem Arianorum incessentem? quid Robertum Cursonum Anglum, quem scripsisse librum *De salvatione Origenis* refert Balæus Centur. 3. Scriptori. Britannicæ? quid Vincentium Bellovacensem, qui Speculi Doctrinalis libr. 18. cap. 43. summa æqui-

Beda in Oct. Istanti q. Florb. cap. De luminibus. Eccles. Anastas. in Hist. ad A. Chr. 187. p. 244.

Nil. de pri. Papa 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Epiph. Her. 64. cap. 5.

tate de Origene pronuntiat: quid VVernerum VVestphalum, qui postquam laudes in A
 Originem congesit, conciliare se non posse dicit repugnantes & oppositas de meritis ac
 virtutibus Originis sententias? Quid varios præterea inferioris illius aui Hæreticos re-
 censentem, qui pieraque ipsius placita renovant: velut ij quibus nomen fuit de Barulo,
 quos Historici narrant animarum *αποστασην* defendisse, & beatam Virginein pro Angelo
 habuisse: velut Valdenses, qui Sacerdotes quamdiu criminibus & noxis impliciti hærent,
 ordinis sui potestate uti non posse, & pios omnes Sacerdotes esse asserbant? Vnum il-
 lud monitis Lectores velim, asperius fere à Græcis Originem quam à Latinis adhiberi:
 cuius rei causam ad Synodum Quintam referimus, quæ cum Originem una cum Tribus
 Capitulis damnasset, Tria vero Capitula complures Occidentis Episcopi aduersus Synodi
 auctoritatem tueri instituerunt, hinc tuendi quoque Originis profecta apud ipsos videtur B
 esse consuetudo.

XIX. Piam foeminam Mechtildem decimumquartum sæculum tulit. Hujus ante an-
 nos aliquot in lucem emissa vita est, in qua editum ipsi divinitus oraculum quoddam no-
 fra observatione dignum refertur. Cœlitus quippe Deum ipsi nuntiasse narrat vitæ
 hujus Scriptor, quidquid Samsoni, Salomoni, & Origeni condonatum à se, & indultum
 est, consulto homines celasse, ut rei hujus ignoratione perterriti doctissimi, prudentis-
 simi, & fortissimi quique, perparum de se, omnia vero de Deo sperare discant. Celebraba-
 tur hoc ipso tempore Bernardus Guido, à quo recensentur Origeniani errores, & in Sy-
 nodo Quinta una cum Auctore damnati esse memorantur. Posterior illo Bartolomæus
 Platina præclare egit cum Origene, & magnis cum laudibus exornavit. Maximo vero fuit C
 sequenti atate Iohannis Pici, Mirandulam Comitum, in re literaria laus & celebritas, ut ne-
 que nobiliorem, neque doctiorem patronum sibi Origenes optare potuerit. Inter nongentas
 ergo Conclusiones, quas univesto orbi disputandas proposuit, insignis hæc erat: *Ra-
 tionabilis est credere Originem esse salvum, quam credere ipsum esse damnatum.* Ex ingenti illa Po-
 sitionum struce tredecim asteriscis signatas, quasi Fidei Christianæ contrarias, Pici æmuli
 damnaverunt, in quibus ea erat quæ ad salutem Originis pertinet. Apologiam pro se sua-
 que doctrina scripsit clarissimus Princeps, & tutando Adamantio peculiare caput dicavit.
 Septem illud constat articulis, quos referre utile est: *In primo videtur, an Origenes unquam
 hæreticam de rebus fidei opinionem scripsit & crediderit: In secundo, dato quod scripsit, an dogmati-
 ce, vel adhesive, vel inquisitive tantum scripsit: In tertio, dato quod adhesive, an taliter adhesive, D
 quod ille scribendo moraliter peccaverit, & Hæreticus dici possit: In quarto, dato quod scripsit, & ta-
 liter scripsit, quod scribendo erraverit, an pro talibus unquam penituerit: In quinto, dato quod de
 eius nec penitentia, nec impenitentia constet, an sit rationabilis ipsam credere esse damnatum, an sal-
 vum: In sexto, quid ex dictis Decretorum iudicandum sit Ecclesiam determinasse de Origene: In septi-
 mo, quantum obliget in ista materia credulitatem nostram determinatio Ecclesie.* Diversa fuerunt de his
 Conclusionibus, & Apologetico hominum iudicia, adeo ut vitanda multorum offensio-
 ni, ne à quoquam legerentur ista Conclusiones Decreto sanxerit Innocentius 8. Pontifex
 maximus; salvam tamen ac integram Pici exiltimationem esse voluerit. Hujus successores
 Alexander 6. anno 1493. 18. Junij Breve Apostolicum ad Picum dedit, quod est hujusmo-
 di, ut pro Apologia ipsum valere possit, adeo severa & gravi oratione omni Picum hære- E
 feos & erroris suspicione liberat. Aliis puto Pici exemplum, ut simile pro Origene aude-
 rent, stimulo fuit. Quamobrem Iohannes Nauclerus Tubingensis Præpositus insignia in
 Chronico Origeni elogia conscripsit. Multis eum quoque concelebravit laudibus Iohan-
 nes Tritemius Abbas Spanhemensis, in libr. De script. Eccles. nec errores tamen ipsius
 dissimulavit, ab iisque se alienum esse velle professus est.

XX. Initio superioris sæculi sparsas in Bibliothecis Origenianarum scriptionum reli-
 quas colligere, & in publicam lucem dare primus instituit Iacobus Merlinus Visturnien-
 sis, Theologus, Canonicus, & Pœnitentiarius Parisiensis. Operi Apologiam addidit pro
 Origene, in qua de Gelasio, & lata ab eo in Concilio Romano sententia, tum & de Hie-
 ronymo non satis prudenter locutus est, nec ut Catholicum ac pium virum, nedum Theo- F
 logum decuit, aliaque adjecit multa, quæ Massæi Cameracensis Scholæ tum Rectoris, &
 Natalis Bedæ Facultatis Theologicæ Syndici expostulationibus patuere. Cum Originis
 ergo ipsi assingerentur errores, multis ac diu res in Supremo Senatu, & inter Parisinos
 Theologos controversa ac disputata est. Certe anno 1522, Apologiæ suæ Apologiam per-
 texere necessum habuit Merlinus. Manu scripta illa servatur in Theologicæ Facultatis Bi-
 bliotheca, e jusque mihi usura concessa est. Quam cur in lucem non emisisset Auctor, equi-
 dem nescio. Tribus illa libris continetur. Prior pro Origene, Originisque doctrina pu-
 gnat, & septem Conclusionibus absolvitur, quarum prima hæc est: *Non est certum & evi-
 dens, nec indubitatum, Concilium aliquod damnasse Originem Adamantium Leonidis martyris filium,
 tanquam Hæreticum notorium & publicum.* Altera ita se habet: *Dogmatizans Originem Adamantium*

A Leonidis martyris filium non fuisse notorium & publicum Hæreticum ab Ecclesia legitime cõgregata damnatum, nec est hæreticum, neque in fide suspectum. Tertia est hujusmodi: Probabiliter affirmans Origenem Adamantium Leonidis martyris filium non fuisse auctorem omnium illorum pessimorum errorum quæ sibi imponantur, non derogat Ecclesiasticis sanctionibus, neque summorum Pontificum Decretis, neque sanctorum Patrum dogmatibus. Quarta his verbis concepta est: *Asserere probabiliter alteram istarum propositionum: Origenes Adamantium Leonidis martyris filius non est, nec fuit Hæreticus; Origenes Adamantium Leonidis martyris filius est vel fuit Hæreticus, non est Hæreticus, hæresim sapiens, nec erroneum, à fide, aut fidei pietate alienum.* Quinta talis est: *Asserens hanc vel illam partem probabiliter, seponere debet omnem pertinaciam & sub conditione expressa vel tacita affirmare alteram: alioquin periculoso discrimini sese committet.* Sexta ita expressa est: *Quamvis prædictæ propositiones non possint simul stare in veritate, & necesse sit alteram esse veram; stat tamen aliquem partem veram affirmantem non esse Schismaticum, nec de Schismate suspectum.* Septima demum his verbis absolvitur: *Christiana pietati conducibilis est, stante tali, tantoque dubio, cum veritas in parte occulta est & anceps, nec per Ecclesiam aut Pontificem aperte definita, de Origenis doctrina & auctore eysdem in favorem bene sapere & dogmatizare, quam perperam; & in commendando excedere, quam deficere à laude sibi debita: præsertim si in alteram venire oporteat.* Secundus liber novem Propositiones ex Apologia Merlini ab ipsius adversariis excerptas & reprehensas defendit. Tertius Origenis vitam & Elogia ex Eusebio, Hieronymo, Nauclero, & Tritemio depromit: quibus subjecta est responsio ad Dialogos Massæi, & Additiones Bedæ. In his Merlinus non tam ex fide historiarum & testimoniis antiquorum, quam contortis sophismatis & argutiis de

C Schola velitur.

XXI. Præclare etiam hac ætate de Origene meritis est Desiderius Erasmus, nam & Commentariorum ejus in Matthæum partem aliquam Latino sermone retulit, & vitam ipsius scripsit, ac laudes profecutus est, & de lucubrationibus, deque eruditione, ac docendi ratione arbitrium tulit; à dogmatis autem manus abstinuit, morte, ni fallor, præventus, quæ quominus susceptam quoque Origenianorum Operum editionem & censuram absolveret, & Origenis adversarios reselleret, impedimento fuit. In ea porro, quæ extat, censuræ parte antiquum Erasmus obtinuit, res non satis accurate perfectas præcipiti judicio disceptans, & disceptando nonnumquam impingens. Summopere interim Origenem averfabatur Martinus Lutherus, cujus ea vox fuit: *Origenem iam dudum dicit de veris,*

D Cui subinde adspulatus est Theodorus Beza; cum sexcentis locis Annotationum majorum in Epistolam ad Romanos, tum maxime sub ipsum initium, scedissima Adamantio stigmata inurens: *Neque vero, inquit, cum hæc dico, quicquam voio Patrum auctoritati detrabere: sed sane quod ad me attinet, Origenem non possum bona conscientia inter eos Patres collocare, quos velim imitari. Itaque non pudebit illum errata passim resellere, nullo (ita me bene Deus amet; obiectandi studio: sed quod impurum scriptorem exoptem aut ex Lectorum manibus excutit, aut summo cum iudicio à studiosis tractari.* Moderatus de Origene & æquius senferunt & scripserunt Magdeburgenses, pro vitis eum vel virtutibus ornantes: quamquam minime ipsos feras, Adamantij orthodoxa nonnulla, sed scæta suæ dogmatis contraria, in crimen trahentes; aliqua vero perperam ipsi affingentes. Adamantij in Iohannem Commentaria in Veneta S. Marci Bibliotheca Græce nactus Ambrosius Ferrarius Mediolanensis, monachus Cassinas, primus Latine convertit & typis commisit: Origeniana vero famæ usque adeo studiosus fuit, ut dum illi patrocinatus est, parum ipse suæ consuluerit: quamvis enim summa se in hoc libro vertendo usum fide sit obtestatus, nonnulla tamen consulto resecta deprehendat, in quibus à recto Christianæ doctrinæ calle Origenes aberraverat. In nuncupatoriâ præterea ad Iulium Tertium Pontificem maximum Epistola, magnis sese sumptibus adeundas curasse narrat celeberrimas, quæ ubique gentium sunt, Bibliothecas, missis etiam qui tot in perlustraront Græciam, & si quæ nanciscerentur scripta Origenis, ea ad se asportarent. Hinc adeo locupletatus, multa ipsius & *ypocrita* opera prælo parabat. Quæ cur in lucem non venerint, ignoramus. Tutando Origenis nomini utilem aliquanto post operam contulit Sixtus

E Senensis è Prædicatorum familia: egregium quippe illi in Bibliothecæ sanctæ libro quarto elogium consecravit, in quo non illum solum extollit præconiis, sed librorum etiam ipsius numerum recenset, & genuina à spuris erudite secernit. Errores vero in Annotationum libris notat & excutit. Parum ipsius ratio Casari Baronio Cardinali probata est; qui cum alienissimo esset adversus Origenem animo, summamque in eum stili asperitatem & inclementiam in Annalibus exerceret, carpsit etiam & obiter tetigit reliquos, quicunque in eum propensiores essent: *Miratus sum vehementer, inquit, post damnationem ejus ab Anastasio Papa Pontificia auctoritate instictam, post eysdem reprobationem in Sexta Synodo pronuntiatam, post tot antiquorum Patrum in idipsum conspirantes sententias, adhuc recentiores quosdam ausos esse pro eodem novas edere Apologias, & auctoritate Catholica Ecclesia iudicatas sapienter controversias denovo temere agitare, quod visum est scisse haud pridem Sixtus Senensis.* Non mitius Origenem habet Ro-

bertus Bellarminus Cardinalis, Origenisque adeo partiaros omnes & defensores. Summa sane æquitate cum Adarantio egit Claudius Espenceus in Commentariis in Epistolam ad Titum; nam neque infano oecœcatus amore quicquam de fide historiae decerpfit, nec erroribus offensus laudes ipsius obscuravit. Plurimum ipsi fuisse fertur ac multa condonasse Vicelius in libro De scriptoribus Ecclesiasticis; quod quidem ex aliena fide refero, nam librum reperire non potui. Reliquorum vero in ornando Origene industriam longo intervallo superavit Gilbertus Genebrardus Theologus Parisiensis, & Archiepiscopus deinde Aquensis: nam priores editiones recensuit, & ad vetera cum Græca, tum Latina Bibliotheca Regiæ exemplaria contulit & emendavit; novam omnium Operum editionem molitus est, in eaque multa nondum edita publicavit, Philocaliam in Latinum sermonem transtulit; Collectanea Editioni suæ præfixit, in quibus nihil fere prætermisum est, quod ad purgandum Origenem, & omni absolvendum crimine pertineret. Ultimo præsertim Collectaneorum capite selecta quædam Origenis profectus est dogmata, ab Ecclesiastica norma discrepantia; in iisque tutandis vel excusandis nimium suo in Origenem amori obsecutus est. Æquiores se in rebus ipsius tractandis præbiterunt Antonius Possévinus, Iacobus Gretserus, & Stephanus Binetus, veritatem spectantes unam, odio vel amori nihil admodum tribuentes. Incerta vero Abrahami Sculteti ratio, qui postquam de Origene se paucis acturum dixit, quia inter Hæreticos fere potius, quam inter Patres numeratur, mox ubi ad eius doctrinam ventum est & errores, vel à librorum depravatoribus profectos ipsos esse censet, vel in iis fluctuasse Origenem demonstrat. Dissimilis illorum Petrus Halloxius Leodiensis, nuperimus ille Origenis vindex, ipsius vitam, virtutes, & documenta libris quatuor fusissime complexus: ad id attentus unum, ut vel integram & orthodoxam, ac labis immunem Origenis doctrinam fuisse demonstraret; vel si quid veritate victus huic inhaesisse vitij fateri cogitur, id ut quæsitis unde cunque excusationibus diluat.

Ant. Possévinus in Appar. Sacr. Tac. Origenis De iure & more prioris libri de malo libr. 10. cap. 11. si dicat in libro De salute Origenis. Abr. Scult. in Medull. Theol. Paris. 16. c. 1. & 6.

ORIGENIANORVM LIBER TERTIVS

ORIGENIS SCRIPTA.

Libri tertij partitio.

LIBRVM istum itidem ut priores duos in Capita quatuor dispescimus. I. de Scriptis Origenis in universum disputat. Quæ, quoniam vel ad Scripturæ interpretationem pertinent, vel sunt peculiaris instituti, in duo genera distribuimus, Exegetica, & Syntagmata. Secundum itaque Caput agit de Origenis Exegeticis, iisque eius Operibus quibus varias Scripturæ interpretationes ante ipsius ætatem editas complexus est, & ipsius volumina appellari queunt. III. versatur circa ejusdem Syntagmata. In Quarto, quo ordine, quibus temporibus lucubrati sint libri Origenis, exquiritur. Subjicitur Appendix De libris Origeni falso adscriptis.

CAPVT PRIMVM.

DISPVTVR IN VNIVERSVM DE SCRIPTIS ORIGÈNIS.

I. *Stilus Origenis redundans & incultus.* II. *Plus septem ei dictanti aderant notarij: totidem librarij & puellæ opera eius vitidius exarabant.* III. *Quicunque supersunt Origenis Libri, vitiatij & corrupti sunt.* IV. *Sua quibusque Origenis Operibus auctoritas, seu valor assignatur.* V. *De Origenianarum scriptiorum numero differitur.* VI. *Quibus Scripturæ sanctæ editionibus uti solitus fuerit Origenes, aperitur.*

I. REDVNDAT